

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

6

динара

БРОЈ

1369

24.3.1978. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XXXIX

СТР. 21
**БРУС
ЛИ**

ИЗМЕЂУ
ЛЕГЕНДЕ И
СТВАРНОСТИ

Ripley

Веровати или не!

ЧАРЛС БРОНСОН

ГЛУМАЦ ПОЗНАТ ПО СВОЈИМ УЛОГАМА СНАГАТОРА, СТРАХОВИТО ЈЕ ПАТИО У ДЕТИЊСТВУ ШТО ЈЕ МОРАО ДА ИДЕ У ШКОЛУ У ОДЕЛУ КОЈЕ ЈЕ НАСЛЕЂИВАО ОД СТАРИЈЕ СЕСТРЕ — ТОЛИКО ЈЕ ЊЕГОВА ПОРОДИЦА БИЛА СИРОМАШНА.

12-18

ОГРОМНИ ШУМСКИ ПОЖАРИ

СМАТРАНИ СУ У ВРЕМЕ НАСЕЉАВАЊА АМЕРИКЕ ИЛИ КАО КАЗНА ЗА ГРЕХОВЕ ЛУДИ ИЛИ КАО ПРЕДСКАЗАЊЕ КРАЈА СВЕТА.

СЕКЕТЕНАНАХ

ЕГИПАТСКИ ЛЕКАР КОЈИ ЈЕ 3000 ГОДИНА ПРЕ НОВЕ ЕРЕ ЛЕСИО ФАРАОНУ НОС, БИО ЈЕ НАГРАЂЕН СТАТУОМ КОЈА ГА ЈЕ ПРЕДСТАВЉАЛА СА ИНСТРУМЕНТИМА — ТО ЈЕ И ПРВИ ПОРТРЕТ ЈЕДНОГ ЛЕКАРА У ИСТОРИЈИ.

СТАНОВНИК ЈАПАНА

ПОЈЕДЕ У ПРОСЕКУ ЗА ГОДИНУ ДАНА ОКО 30 КИЛОГРАМА ХРАНЕ ИЗ МОРА.

ГИ ДЕ МОПАСАН

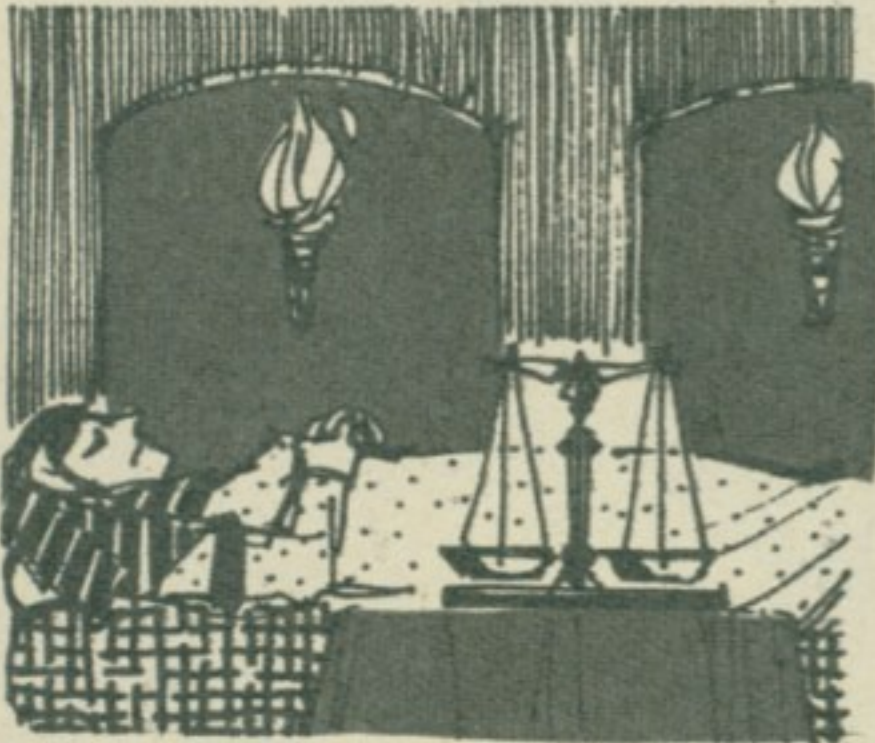
(1850 - 1893)

ВЕЛИКИ ФРАНЦУСКИ КЊИЖЕВНИК, НАПИСАО ЈЕ ГОТОВО СВЕ СВОЈЕ ПРИПОВЕТКЕ — ЊИХ ОКО СТО — КАО И 6 РОМАНА У ПЕРИОДУ ОД 10 ГОДИНА — И ТО ПОСЛЕ СВОГ ТРИДЕСЕТОГ РОЂЕНДАНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● златне теразије стављане су у гроб египатских принцева умрлих у раној младости јер се веровало да ће на таквој ваги њихова дела претегнути грехове.

● најдужи до сада познати написани тестамент написан је у четири тома и има 94950 речи. Најкраћи има само три речи: „Остављам све мами“.

● проучавајући вукове, Швајцарац Рудолф Шенкел дошао је до закључка да се они међусобно споразумевају покретима „лица“ — има их око стотину — и покретима ушију, репа и тела. Све у свему — Шенкел је израчунао да „вучји језик“ има око четири стотине покрета.

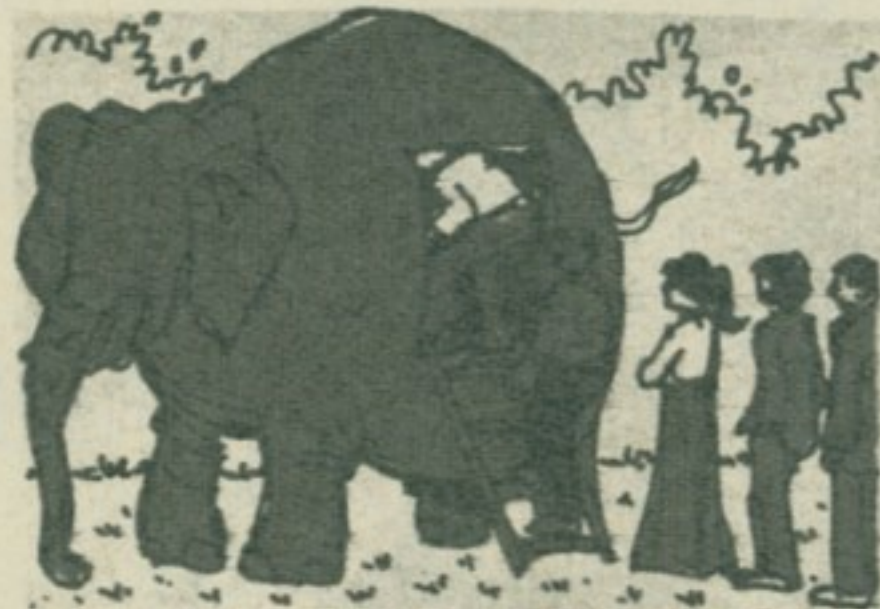

● Јужна Америка је постојбина једне од најотровнијих змија. Научник је зову Bathrops atrox, популарно јој је име копљарка, а становници бразилске државе Мато Гросо називају је „пет минута“. Дугачка је око сто педесет сантиметара.

● три хиљаде особа рођених у Оргосолу, на Сардинији, говори језиком непознатим чак и у околним селима.

● најоригиналнији пријем досада вероватно је онај који је приредила управа Зоолошког

врта у Паризу када је, да би прославила завршетак тесарских радова на једном слону који је касније испуњен сламом, сместила у њега више стотина званица.

● на извесним полинежанским острвима млади људи имају право да првог јануара обележе црвеном бојом кожу девојке за коју сматрају да је најлепша. Исте вечери, девојка која на својим рукама, раменима и врату има највише обележених трагова постаје „краљица Нове године“.

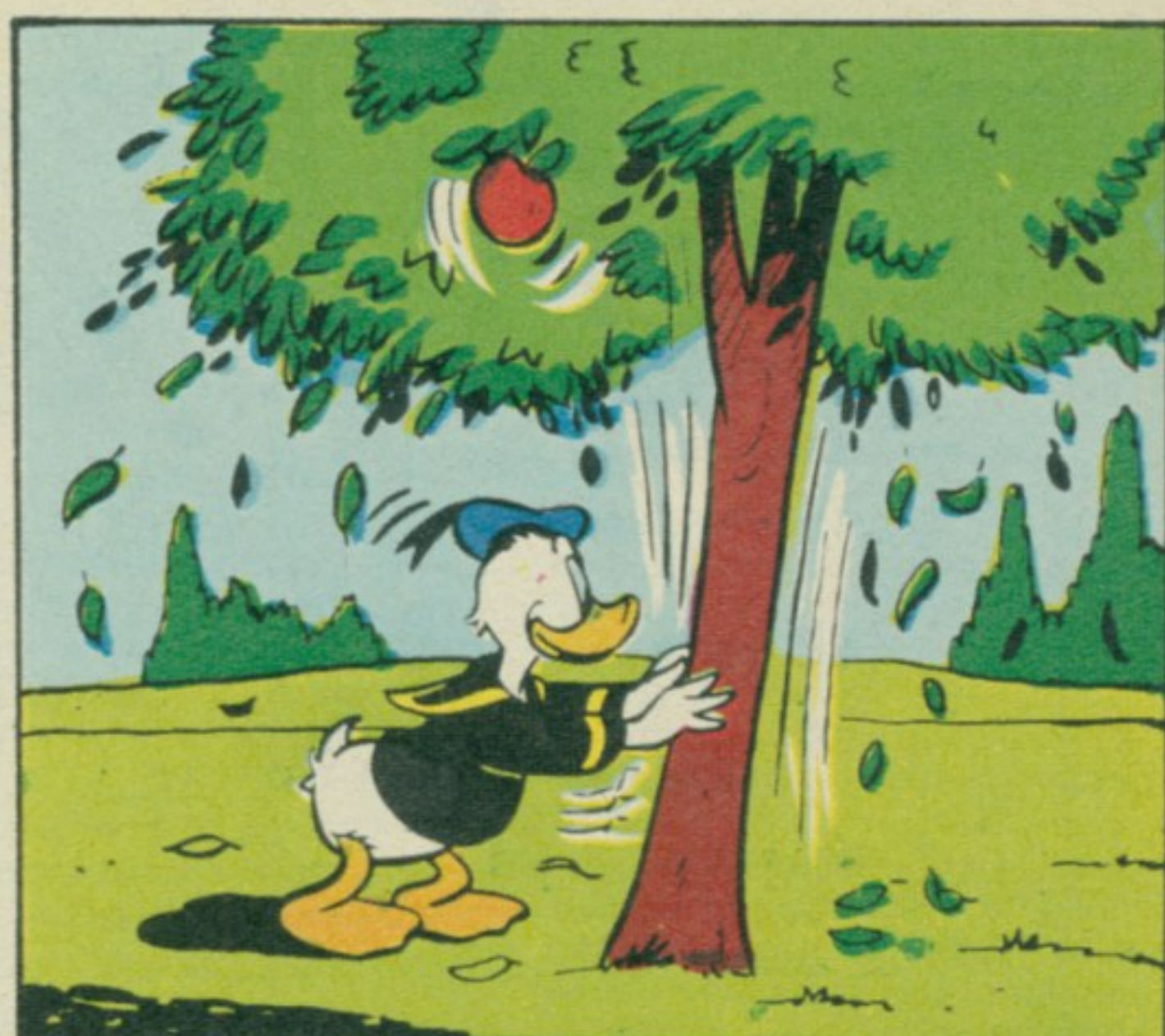
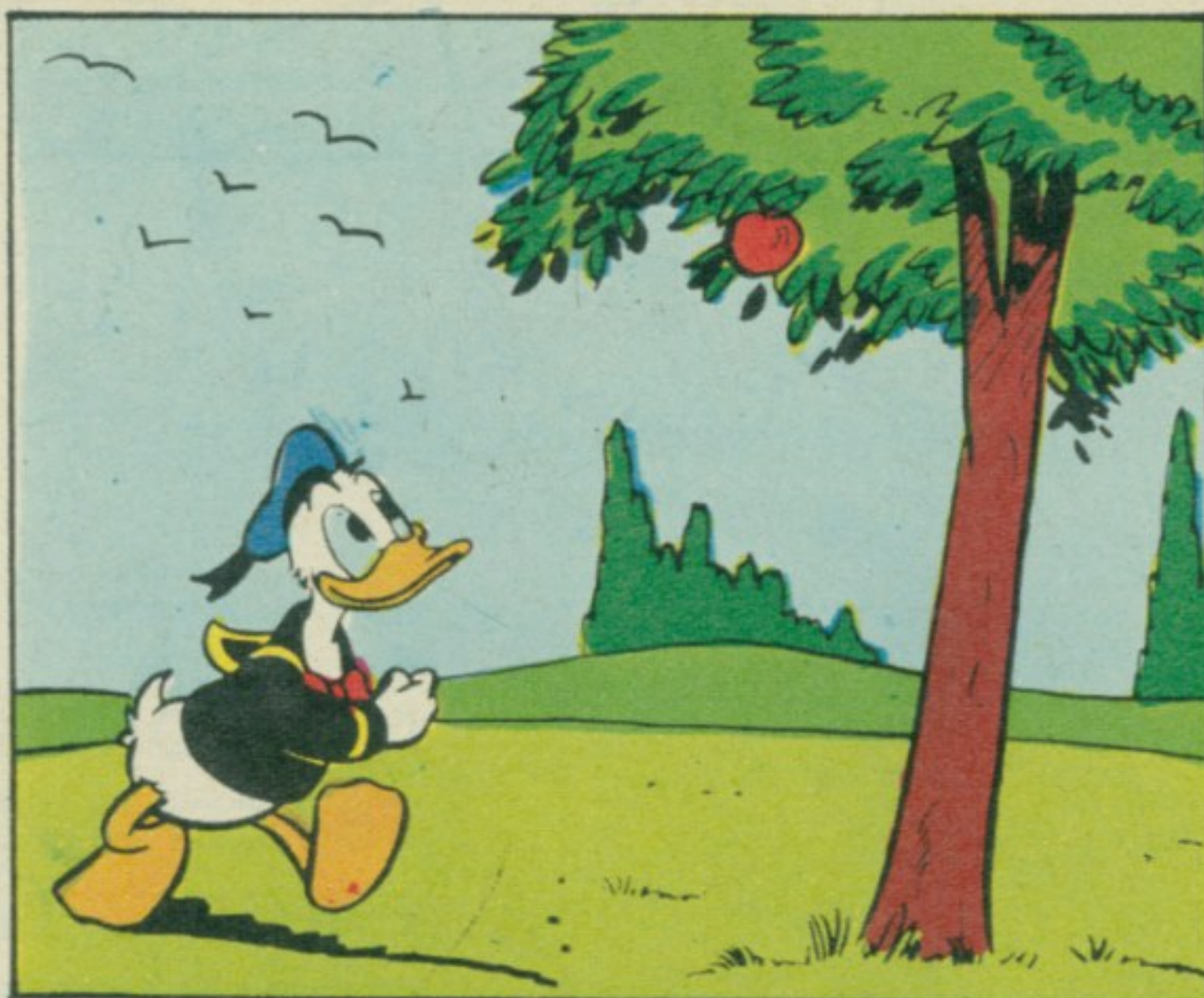

● у Јапану постоји занимање за какво се не зна у другим земљама. То је занимање „гурача“ и обављају га изузетно снажне особе за време „шпица“ у метроу. Наиме, у јапанским метроима у време одласка на посао и повратка с посла влада неописива гужва, па гурачи буквално гурaju путнике у вагоне да би врата могла да се затворе и воз крене.

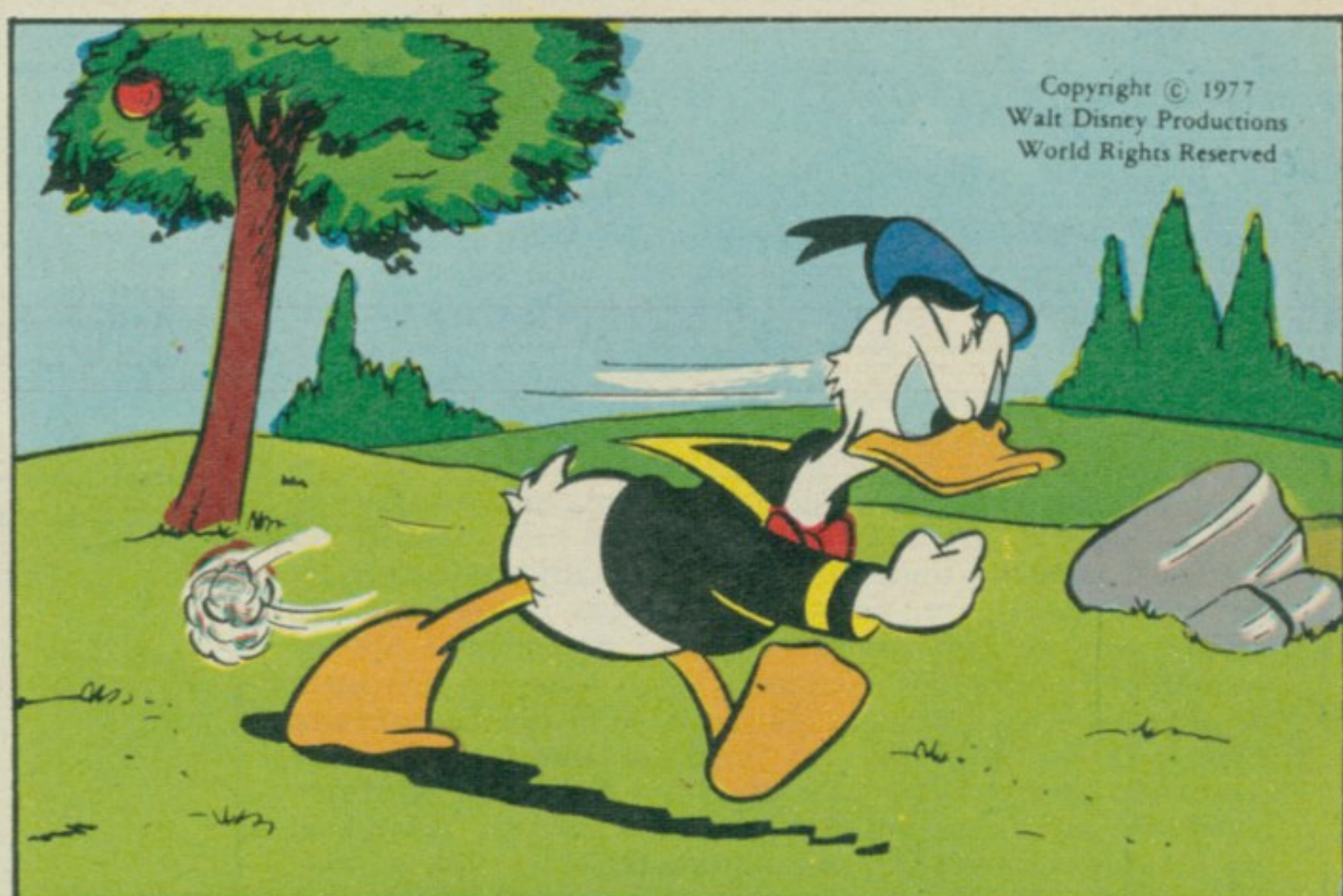

WALT
DISNEY

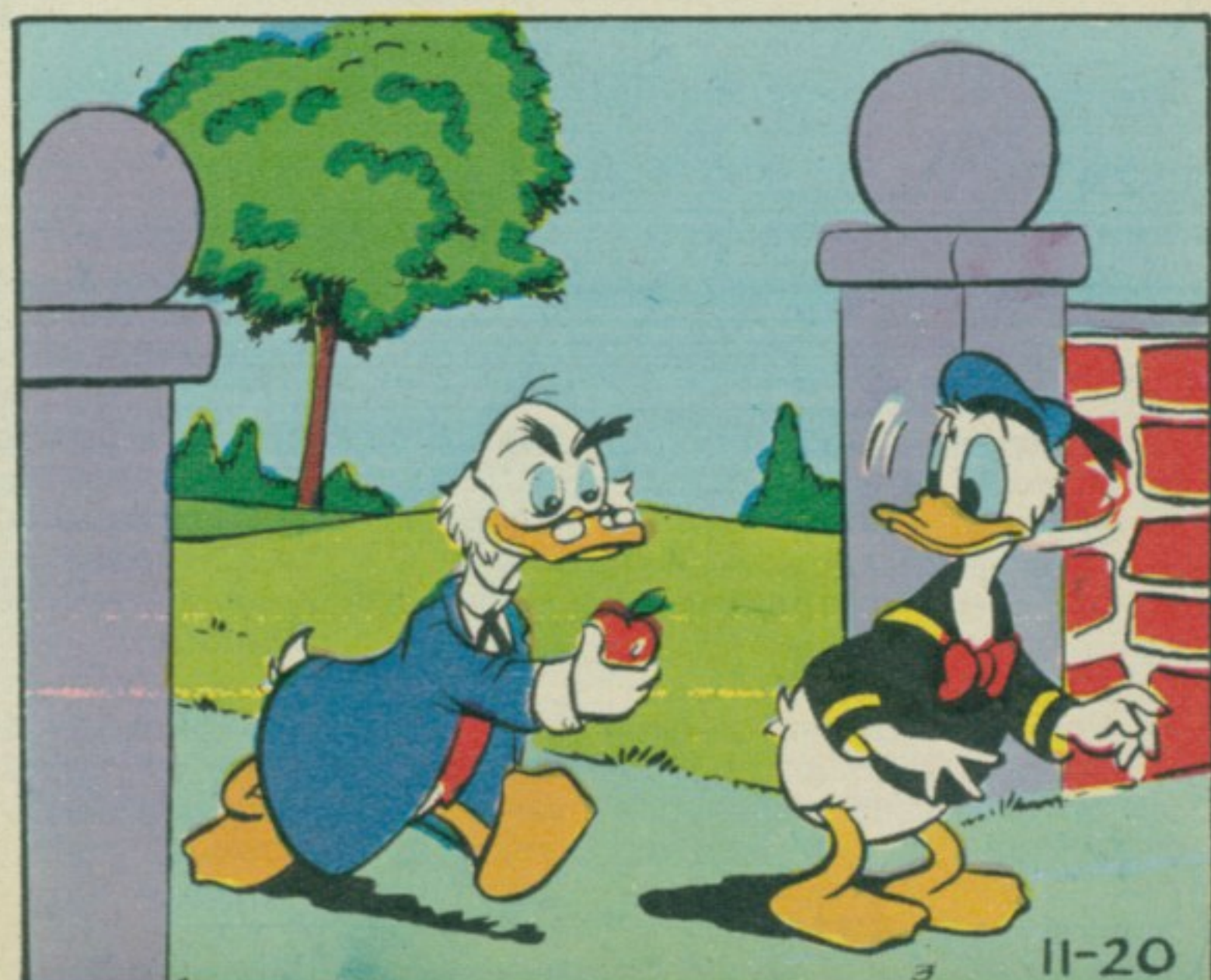
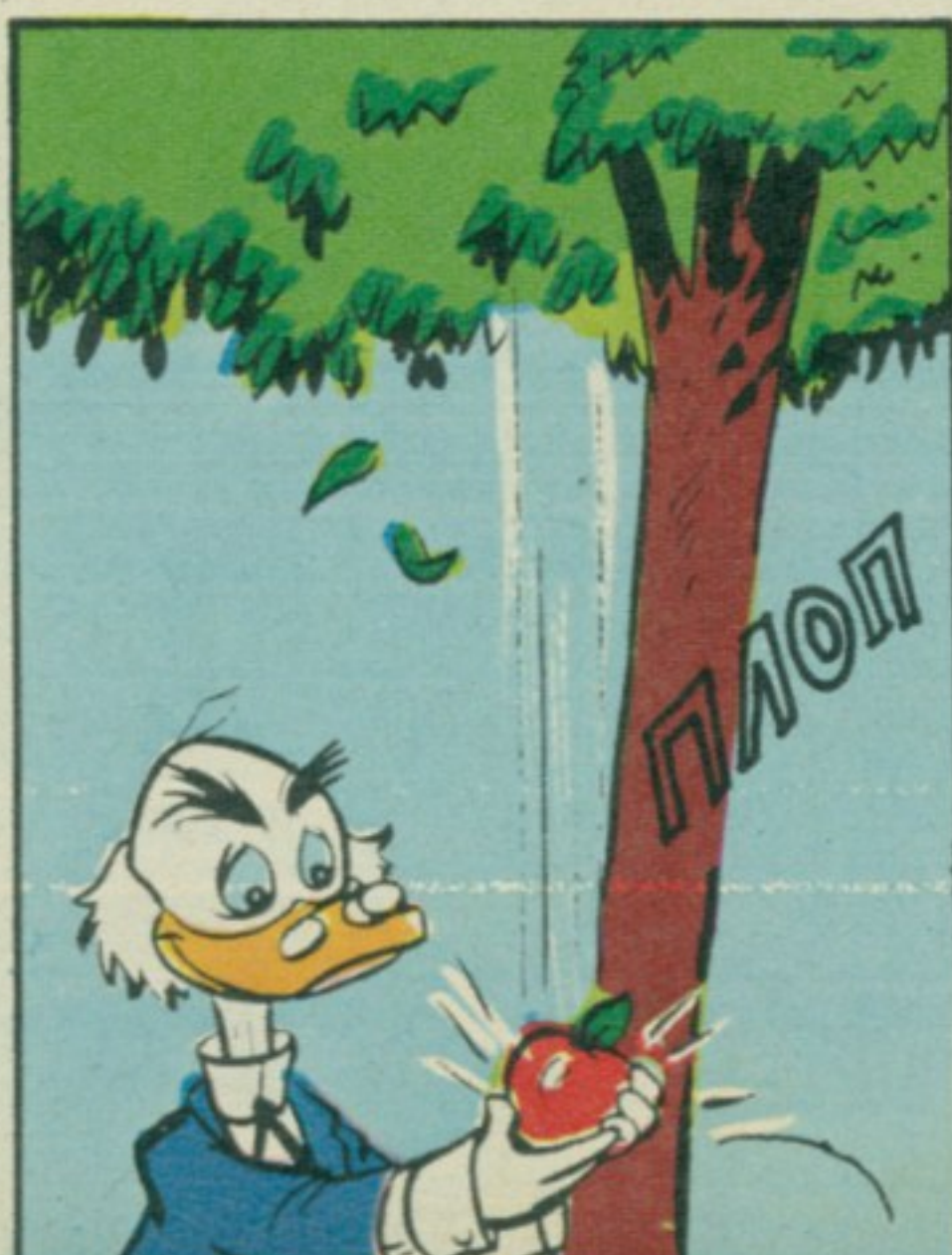
ПАПА ПАТАК

Distributed by King Features Syndicate.

Copyright © 1977
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

ТРАГОМ

ТВ
СЕРИЈЕ

"ОТПИСАНИ"

У ЗВЕРИЊУ

Лик младе илегалке Марије у ТВ серији „Повратак отписаних“, играла је Злата Петковић, направљен је према истинитим догађајима чији је учесник у окупираном Београду био — један мушкарац: Јанко Јанковић.

Ко је, заправо, тај човек који је био једна од најповерљивијих личности Специјалне полиције и Гестапоа, шеф картотеке Четвртог антикомунистичког одсека? И како је успевао да током окупације, читаве две и по године одржава непосредну везу са Покрајинским и Месним комитетом у Београду.

ШАМАР ЗБОГ НЕМАРНОСТИ

У јесен 1940. године Јанко Јанковић је добио налог да са још једним агентом изврши претрес у стану једног београдског лекара, иначе познатог комунисте. Чим су банули у његову

материјал, а онда га — стрпао у унутрашњи џеп сакоа. Затим је пришао доктору, ухватио га за ревере, а потом му опалио јак шамар који је чуо и агент у другој соби.

— Ово ти је што не умеш да сакриваш партијски материјал — шапнуо му је.

Све податке до којих је у Специјалној полицији долазио, Јанко Јанковић је доштављао Месном и Покрајинском комитету у Београду, преко својих курира или их је сам односио. А пошто му је Бошко Бећаревић, шеф озлоглашеног Четвртог антикомунистичког одсека био „пријатељ“, чак и кум, увек је на време сазнавао када ће се у граду извршити рације или претреси, па је о томе обавештавао комунисте. Сем тога, члановима Партије је јављао и како се током илеђивања држе поједини комунисти, да ли ћуте или одају своје другове.

— Јанко Јанковић је био мој брат од ујака — прича Немања Марковић, сада члан Савета Републике. —

ФОТОГРАФИЈА ЈАНКА ЈАНКОВИЋА СА ЊЕГОВЕ ЛЕГИТИМАЦИЈЕ АГЕНТА СПЕЦИЈАЛНЕ ПОЛИЦИЈЕ

★★★★★★★★★★★★★★★★

ПЛАВОКОСА МАРИЈА КОЈА У ТВ СЕРИЈИ »ПОВРАТАК ОТПИСАНИХ« РАДИ У СПЕЦИЈАЛНОЈ ПОЛИЦИЈИ У ОКУПИРАНОМ БЕОГРАДУ, БИО ЈЕ, ЗАПРАВО, МУШКАРАЦ — ЈАНКО ЈАНКОВИЋ

★★★★★★★★★★★★★★★★

гално да пређем из Крагујевца у Београд — сећа се Немања Марковић. — Тамо сам се више од 30 дана скривао у стану Јанка Јанковића који се налазио у Кнез Михајловој улици.

ЗАР ДА МЕ ПРЕЗРЕТЕ?

ко! — сећа се Немања Марковић. — Тако ћеш нам одлично користити!

— Не, не! — очајавао је Јанко. — Зар после ти и Воја да ме презрете? Зар комунисти да ме због тога пљују?

— Како не схваташ? — рекао му је Немања који сада, први пут после 38 го-

дина, износи ова своја сећања. — Тако ћеш нам пајбоље помагати. Радићеш за КПЈ.

Тада је Јанко схватио. Ипак, да се у Управи града не би ништа посумњало Немања Марковић га је посаветовао да извесно време одуговлачи са одлуком и да не би ништа посумњало, мишља. А неколико дана касније, у априлу 1940. године, Јанко Јанковић је прешао у Политичку полицију

НЕКА СЕ ПРЕПОЗНАЈУ!

Пошто је и сам био ухапшен и извесно време провео у Специјалној полицији, Драган Марковић, писац сценарија за серију „Отписани“ имао је прилике да се тамо упозна са многим младим храбрим људима, скојевцима и илегалцима.

— После рата почео сам да трагам за судбинама свих тих младих људи које сам сусрео или о њима само слушао — каже Драган Марковић — па сам 1954. године написао књигу „Заборављени живот“ — прву причу о „Отписанима“. Касније сам схватио да би било корисно направити и телевизијску серију да би се на тај начин демистификовали скојевци! Јер, после рата се створио мит о њима и њиховој натчовечности, а они су, заправо, били обични младићи и девојке, попут наших данашњих. Тако је настала серија „Отписани“ која је, наравно, инспирисана истинитим догађајима, али сам се трудио да судбине главних личности приближим данашњим младима, да би се препознали у ликовима Прлета, Тихог, Марије ...

★★★★★★★★★★★★★★★★

кућу, Јанко је грубо гурнуо збуњеног комунисту, а затим је рекао агенту:

— Ти иди у ону собу и детаљно је претреси. Пази да ти ништа не промакне! А ја ћу мало са овим да по-разговарам.

Агент је послушао његово наређење, а Јанко је пришао радном столу и отворио прву фиоку. Мада се томе најмање надао, јер је знао да комунисти добро крију поверљив партијски материјал, унутра је угледао — лист „Пролетер“, званични орган КПЈ. Брзо је зграбио тај компромитујући

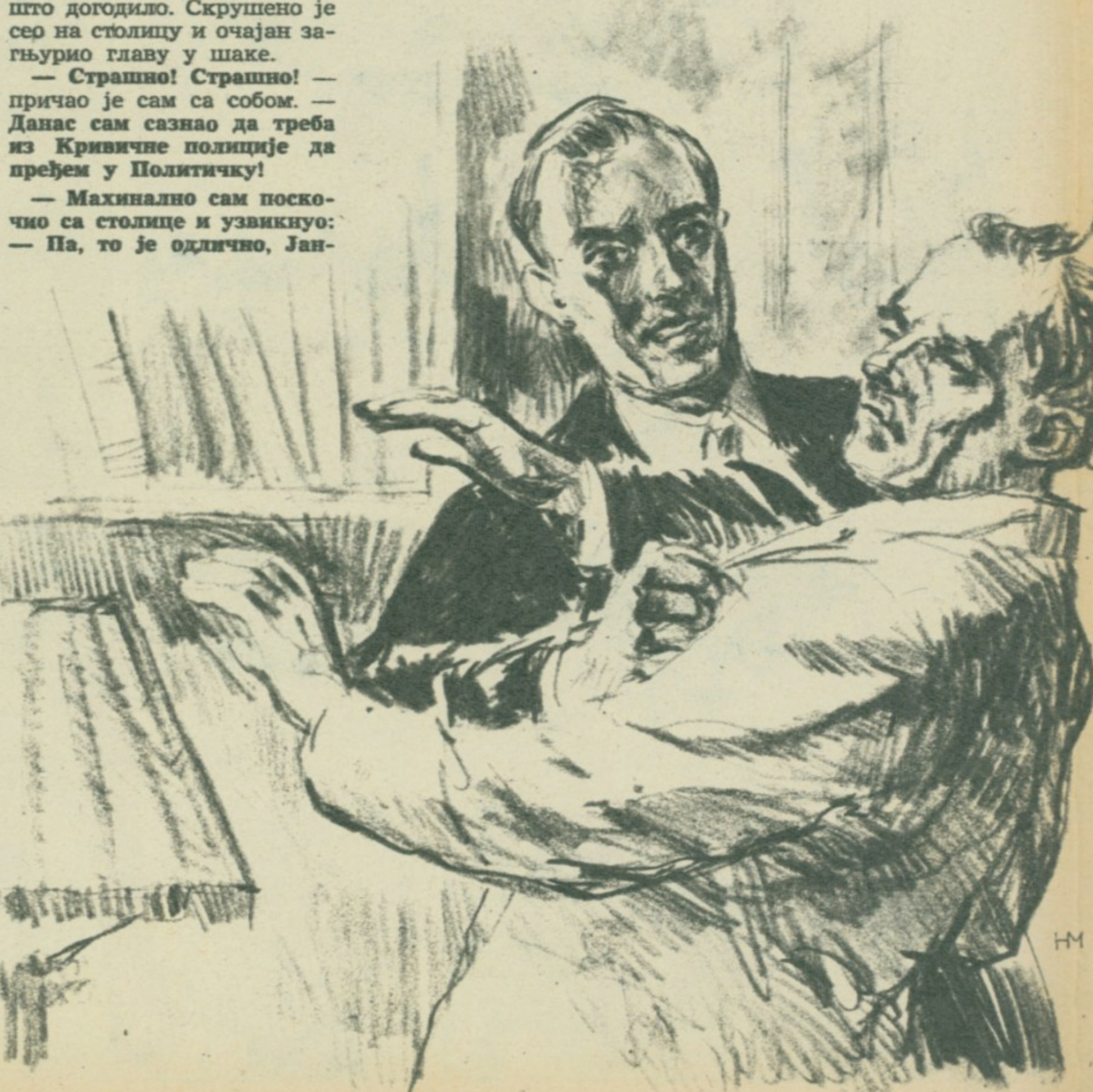
Одрасли смо у Крагујевцу, још од детињства смо били нераздрвојни, али је на њега одлучан политички утицај извршио мој старији брат Воја, који је стрељан 20. октобра 1941. године. Касније, Јанко је прешао у Београд, а 1934. године се запослио у Управи града, у Кривичној полицији.

— Још 1937. године постао сам члан Партије. А три године касније побегао сам испред агената који су хтели да ме пошаљу у концентрациони логор у Билећу па сам, по одлуци Партије, марта 1940. морао иле-

Једног дана, када се Јанко вратио са посла, Немања је, према изразу лица, лако закључио да му се нешто догодило. Скрушено је сео на столицу и очајан загнурио главу у шаке.

— Страшно! Страшно! — причао је сам са собом. — Данас сам сазнао да треба из Кривичне полиције да пређем у Политичку!

— Махинално сам поскочио са столице и узвикнуо: — Па, то је одлично, Јан-

и ускоро постао шеф картотеке Четвртог антикомунистичког одсека.

СЕЋАЊЕ СПАСЕНИЈЕ ЦАНЕ БАБОВИЋ

У априлу 1940. године Немања Марковић се вратио у Крагујевац: ту се одмах састао са Момом Марковићем (у то време чланом Обласног комитета) и саопштио му своју идеју да Јанко Јанковић ради за КПЈ. Искусни комуниста је то одмах пренео људима из Покрајинског комитета у Београду. Месец дана касније Немања је добио телеграм, потписан са: Тетка, у коме је стајало да хитно дође у Београд.

— По том потпису одмах сам закључио да ми је телеграм послала Спасенија Цана Бабовић — каже Немања Марковић. — А када сам се са њом састао и све јој потанко испричао, затражила је да се састане са Јанком Јанковићем. До тог сусрета дошло је у пролеће 1940. године.

Ево шта је о наредним сусретима са Јанком Јанковићем изнела у својим сећањима Спасенија Цана Бабовић, 2. новембра 1967. го-

дине: „... Била сам погодна личност за тај посао, јер је Јанку било познато моје непоколебљиво држање пред полицијом и на познатом судском процесу у Крагујевцу, тако да је а priori имао поверења у мене.

Једног дана, пре подне састала сам се са Јанком. Почели смо разговор. У први мах сам стекла утисак да ће све то да иде тешко. Ипак, у једном тренутку сам га запитала: Да ли знате ко сам ја?

— Не знам! — одговорио је Јанко.

— Ја сам Цана Бабовић — рекла сам му. Онда је он скочио узвикнувши: — Па знате ли да вас полиција тражи?

Затим сам му рекла да сам од ПК КПЈ за Србију одређена да се са њим повежем. Пошто је Ратко Митровић био у затвору и вршио огромне провале тражила сам записник са тог саслушања. Јанко ми је дао записник и то нам је омогућило да сачувамо један број људи од хапшења...

Постоје два Ратка Митровића: један је био београдски студент права, а на Универзитету председник Акционог одбора. Био је и секретар ОК КПЈ за Чачак, а 1941. године и организатор устанка у том крају. После повлачења партизанских снага у Босну, остао је у обручу и ту су га заробили четници. Немци су га обесили на чачанској пијаци. Проглашен је за народног хероја. Његов именак, кога спомиње Цана Бабовић, био је — издајник, а касније су га Немци стрељали.

У даљим својим сећањима Цана Бабовић износи следеће:

„... Јанко ми је давао и друге извештаје и та сарадња је трајала 2—3 месеца. Тада сам добила налог да одем у партизане, а ову своју везу препустила сам Ђури Стругару. Рекла сам Јанку да у њега може имати пуно поверење — као и у мене. Због неких провала, мој план да одем у партизане није могао да буде одмах реализован, па сам морала да останем у Београду. У међувремену је друг Ђура Стругар ухапшен. Ја сам отишла код Јанка. Одмах сам видела да га је страшно погодило Ђурино хапшење. Био је због тога веома узбуђен, али не и уплашен. Само се шетао и пушио. Јанко се веома спријатељио са Ђуром и утолико му је све то теже падало. Једном приликом, када је Јанко присуствовао Ђурином саслушању, овај је рекао следницима:

— Све знам, али ништа нећу да вам кажем! Пси једни!

На овај начин је, заправо, Ђура Стругар хтео да саопшти Јанку како о његовом раду ништа није при знао, као и да преко њега комунисти сазнају да има одлично држање и да не одаје ниједног свог друга.

КАКО НАЈЛАКШЕ УХВАТИТИ КОМУНИСТУ

Једном приликом, када је Бошко Бећаревић својим следницима одржао предавање под називом: „Како најлакше ухватити комунисту“, износио је при том све

износио тај материјал и ра-
стурао га по Београду.

У јесен 1943. године Јанко се разболео, па неколико дана није ишао у Специјалну полицију. Управо у то време у његов стан је бануо Петар Стамболић. Међутим, брижни Јанкови „другови“ из Специјалне полиције пожурили су да га посете. Пошто се није нашао њиховом доласку чим је угледао агента на својим вратима рекао је Стамболићу да се представи као лекар који га прегледа. Он га је послушао, мада је знао да је његов лик добро познат београдској полицији. Али, није било друге. Тек када је „преглед“ завршен агенти су кренули у собу,

летић признала да је шеф картотеке антикомунистичког одсека главни обавештајац КПЈ у Београду.

— Оставите те ваше играчке! — покушао је Јанко да се нашапа када су 8. октобра 1943. године агенти Специјалне полиције упали у његову кућу са упереним револверима.

Ислеђивање је трајало читавих шест месеци. Ништа није признао, ниједног друга није одао. А када је приликом бомбардовања Београда једна бомба пала на зграду полиције и срушила зид хелије у којој се налазио заједно са Цветком Црњаком (такође полицијским агентом и сарадником КПЈ) ни тада Јан-

а Петар Стамболић се са њима мимоишао у уском ходнику.

ВИ СТЕ ИЗДАЈНИЦИ!

Почетком октобра 1943. године у Специјалну полицију су доведени Вера Милетић, члан Месног комитета КПЈ, и Василије Буха из Покрајинског комитета. Мучили су их, тукли, пребијали... — Буха све признаје! Проваљује своје другове — Јанко је одмах јавио Покрајинском комитету. Али — није знао да је Вера Ми-

ко није хтео да побегне. Јер, један део зида затрпао је Црњака. Покушао је да му помогне, само заједно са другом хтео је да се спасе. Али, наишли су агенти...

Стрељан је 27. априла 1944. године, у Маринковој бари, заједно са Цветком Црњаком. А Бошко Бећаревић се потрудио да том чину присуствују готово сви агенти из Специјалне полиције, као и гестаповци. Последње Јанкове речи биле су:

— Не, нисам издајник, ви сте издајници. Умирем као поштен човек и пријатељ народа!

Б. Јеремић 5

ТВРЂАВА НА ПЕШ

Суботица, по величини други град у САН Војводини, под данашњим именом помиње се први пут 1391. године. Језгро града налази се на месту где су некад мочваре окруживале пешчане брежуљке. На једном од њих крајем 15. века подигнуто је војно утврђење које се тек првих деценија 16. века развија у град.

За време владавине Турака седиште је нахије и има сталну турску војну посаду. Јован Ненада, кога су савременици због црне пути назвали Црни човек, сакупио је, у јесен 1526. године, готово 7000 Срба у Банату, формирао чете и после повлачења турске главнине са овог подручја протерао заостале Турке из Бачке. Прогласио је себе царем, а Суботицу за главни град и добро је утврдио.

Многи Срби напустили су Суботицу у доба турске владавине и после овог Ненадиног успеха полако почињу да се враћају. У исто време овде се досељава и око 5000 Буњеваца из Далмације или Босне.

Град је 1702. и 1703. године укључен у Потиску војну границу с обавезом да држи 150 граничара. Четрдесет година касније искључује се из Војне границе. Многи Срби, незадовољни развојачењем, отишли су а на њихова места долазе Мађари и Словаци. За слободан краљевски град Суботица је проглашена 1779. године.

У другој половини 19. века и Суботица је већ повезана железничким саобраћајем са Европом, године 1894. добија градску телефонску централу, али највећи део веза између села и градова обављају још дилижансе, пешаци и коњаници. Тако је од 1873. сваког дана саобраћала дилижанса између Суботице и Сомбора.

Град на граници, изложен многим неизвесностима међународних збивања, осећао је одувек сваку промену јаче од осталих и вековима одолевао налетима разних освајача. Данас је то индустријски и културни центар са око 90 000 становника, бројним средњим и високим школама, библиотекама, позориштем...

ПРЕУРЕЂЕНА ТВРЂАВА — Победе Еугена Савојског, аустријског принца и војсковође, над Турцима код Сенте 1697. године, затим код Петроварадина и Београда, ликвидирале су освајачке намере Турског Царства према Европи. Међутим, Аустрија тако добија, што се тиче наших крајева, и велике делове Хрватске, Славоније, северне Србије, део Босне и Банат. Коначним одласком Турака из Војводине настају и у Суботици велике промене. Стара тврђава преграђује се у цркву, уз коју се дограђује само-стан, а од преурађене куле настаје торањ који и данас стоји. У време Марије Терезије становници Суботице траже 1743. године да место добије грађанску управу. Тада добија назив Сент Марија, а од 1779. Марија Тересиополис.

НА ЛЕЂИМА АТЛАНТА — Године 1892. основана је „Суботичка јавна библиотека и музејско друштво“. Библиотека је у то време имала преко 4000 књига. Данашња зграда носи, као и све грађевине друге половине 19. и почетка 20. века, обележја зацаснелог периферног класицизма и бидермајера. Оно чиме се издваја од осталих јесу две фигуре атланта — дело мађарског вајара Едеа Телца — у старој грчкој митологији атлант је див који на својим плећима носи небески свод — који подупиру леђима богато декорисан балкон библиотеке. Данас библиотека у Суботици има око 120 000 књига а у њој се чувају и многи драгоцени стари рукописи.

ЧАНИМ ДИНАМА

ПРВО ПОЗОРИШТЕ — Суботица почиње нагло да се развија у 19. веку. Повећава се број становника, а са снажном урбанизацијом јача и жеља за развијање средњег школства. Обавезно похађање основне школе уведено је још почетком овога века, а још 1747. Магистрат почиње да издржава гимназију. У време Баховог апсолутизма град је смогао и снаге и средства да се и даље развија па 1853. добија први хотел а завршена је и изградња позоришне зграде. Забележено је да је прва позоришна представа у Суботици одржана стотинак година раније. После завршетка позоришне зграде у граду се отвара и потпуна гимназија а почело је да ради прво обданиште, што је у то време била реткост.

МУЗЕЈ КАО КОЛАЧ — Попут Градске куће и зграда Музеја у Суботици јединствен је примерак градитељске вештине. Прочеље личи на прави лицидерски колач, изведено у прелепој жолнаи керамици. У последњој деценији 19. века град је већ имао богату археолошку, нумизматичку и природњачку збирку са око 1500 експоната.

Археолошка збирка садржи данас значајне експонате са неолитског локалитета Ђенђвар и комплекса Лудошког језера, нумизматичка збирка има ретке примерке римског, византијског и старог мађарског новца, а етнографска вредне предмете са Далеког истока и из Полинезије поклон једног грађанина Суботице. У Музеју се чувају и два дела Ивана Мештровића, и то бисте — буњевачког препородитеља Амброзија Сарчевића и суботичког песника Мирољуба Еветовића. Сарчевићева биста једно је до ретких дела која је наш велики вајар радио после другог светског рата.

ВЕЛЕЛЕПНА ГРАДСКА

КУЋА — Симбол Суботице је, без сумње, Градска кућа. Њен торањ, висок 76 метара, доминира пространом суботичком равницом. Зграду су пројектовали архитекти Јакоб и Комар и то у барокном стилу, али је завршена у стилу мађарске сецесије који у то време преовлађује. Септембра 1912. окончани су и последњи радови на овом велелепном здању. Доследни стилу, архитекти нижу китњасте детаље и надовезују их је дан на други. Унутрашњост Градске куће пуна је мозаика и орнамената, врата су право ремек-дело резбарске вештине, свака квака, сваки прозор, цреп, јединствена су дела применене уметности. Пространо предворје и раско-

шно степениште украшено је керамиком из познате фабрике порцулана Жолнаи из Печуја, која је употребљавана и за изградњу хотела „Москве“ у Београду.

МЕШАВИНА СТИЛОВА — Целог деветнаестог и почетком двадесетог века у Суботици се интензивно гради. Ничу читави делови града а зграде су изведене у различитим стилевима — закаснелом класицизму, бидемајеру, мађарском бароку и сецесији, тако да у готово свакој улици може да се види право стилско шаренило. Таква је и ова зграда у главној улици.

МАТЕМАТИКА ПОБЕДИЛА ТУРКЕ И ФРАНЦУЗЕ

Аустрија је 1789. године у савезу с Русијом ратовала против Стамбола. Један од њених главних циљева била је и београдска тврђава, коју је бранило 9.000 Турака. Огорчено се борећи, Османлије су одолевале армији од 60.000 људи под командом славног 73-годишњег фелдмаршала Лаудона.

Неколико дана његових 365 топова без већег успеха тукло је калемегданске бедеме. А онда је седи фелдмаршал команду над новим, тешким опсадним топовима од сто фунти, својој највећој узданици, поверио Словенцу Јурију Веги.

Јуриј је тада учинио нешто што никома пре њега није пало на памет: поставио је своје топове на положаје и отишао у прву опсадну линију под зидинама. Из рова, под ударом турског оружја, Јуриј Вега је, као у каквом кабинету, с непоколебљивом мирношћом, стрпљиво посматрао дејство аустријских топова, проучавао и израчунавао балистичке особине и путање Лаудонових граната. Ту, у рову, израчунао је елементе гађања.

Кад се вратио на свој командни положај, издао је прецизна наређења: ураганском канонадом и тачним погоцима аустријска артиљерија је 8. октобра 1789. године присилила Осман-пашу да тврђаву преда Лаудону.

Том догађају су Словенци, а било их је доста и међу Вегиним артиљерцима, посветили и једну песму по свећену Београду:

„Стоји, стоји там Бели град!“

Официр Јуриј Вега добио је од војсковође тог времена почасни, завидни надimak — „Вега артиљерац“. Страх није улио само Осман-пашу. Њега су се плашили Наполеонов и пруски генерали који су ратовали против Аустрије.

ОД ИНЖЕЊЕРА ДО ВОЈНИКА

Сиромашни сељак Јернеј Вега из Загорице није се могао одупрети сеоском учитељу и жупнику који су га убеђивали да његов син Јуриј има дара за науку и да зато треба да настави школовање. Једног кишног дана раскалањом цестом по вео је сина у Љубљану и уписао га у гимназију.

Историја није забележила какав је ученик био млад Словенац, али се зна да је већ 1775. године, у два-

постане обичан војник-артиљерац. Прво су одбили његов захтев, јер су сматрали да је то резултат неког неспоразума у служби, али је упорни Вега писмено образложио да се на то

да се у њима крију тајне многих неочекиваних пораза и победа на бојним пољима.

Годину дана је Вега-математичар био Вега-артиљерац без чина, вукао топове кроз прашину и блато, јео сплачине и спавао по брлџима. Сваки слободан тренутак користио је за писање математичких дела која ће му донети и славу. После годину дана војничковања добио је чин артиљеријског поручника и положај наставника артиљерије, а 1786. године унапређен је у капетана и постављен за професора математике у Главној артиљеријској школи аустријске војске.

Већ следеће године изашле су из штампе његове „Логаритамске, тригонометријске и друге таблице“. Професор Вега је свакоме ко у његовим таблицама пронађе грешку давао награду од једног дуката!

НЕКОЛИКО ДАНА ЗИДИНЕ БЕОГРАДСКЕ ТВРЂАВЕ ОДОЛЕВАЛЕ СУ ТОПОВСКИМ САЛВАМА АУСТРОУГАРСКЕ ВОЈСКЕ, А ОНДА ЈЕ ФЕЛДМАРШАЛ ЛАУДОН КОМАНДУ НАД АРТИЉЕРИЈОМ ПОВЕРИО СЛОВЕНЦУ ЈУРИЈУ ВЕГИ. ОСМАН-ПАШИ НИЈЕ ПРЕОСТАЛО НИШТА ДРУГО НЕГО — ДА СЕ ПРЕДА!

десет првој години живота, био навигацијски инжењер са, за тада, великом платом од 600 аустријских форинти.

У то време све велике европске силе ужурбано су се наоружавале. Посебну пажњу посвећивале су артиљерији јер су тада одлучујући фактори у ратним операцијама били — топови! Још и данас се ратни теоретичари споре око тога да ли би Веллингтон и Блехер на Ватерлоу потукли Наполеона да се артиљерија „корзиканског лава“ није у одсудном тренутку заглавила у блату. Већина тврди да не би.

У оно време артиљерија је одређивала судбину света.

Јуриј Вега, који је у то време био већ познати математичар, међу првима је схватио да примењена математика може наћи погодна тле за развој у артиљерији. Зато је од претпостављених затражио да

одлучио „да би могао проучавати балистичке законе“. Мало је који артиљерац у оно време знао шта су то заправо балистички закони, али је Вега био сигуран

СМРТ У ДУНАВУ

Аустријска војска дуго је опседала Наполеоново утврђење Лаутербург на Рајни.

ТАЛЕНАТ И ПОРЕКЛО

Попут многих наших научника и напредних људи с краја прошлог и почетка овог века, и познати математичар Јуриј Вега постао је славан не у својој, већ у туђој домовини. Аустро-Угарска, чији је војник био, прихватила је његов таленат, али не и порекло. Доделивши му титулу Витеза реда Марије Терезије, пренебрегла је његово словенско порекло и измислила генеалогичку шпанског племића, потомка чувене породице која је свету дала великог песника Лопе де Вега.

Георг Фрајхер фон Вега, како су га службено покрестили, никако није пристајао да буде оно што није: увек се с чежњом присећао словеначког села Загорице у којем се родио 23. марта 1754. године и с поносом је истицао да је Словенац! У историји математике Јуриј Вега остаће забележен и по томе што је свакоме ко би у његовим логаритамским и тригонометријским таблицама пронашао грешку био спреман да плати дукат.

Али, Французи су упорно одолевали снажном бомбардовању. Кад су се Аустријанци уверили да је њихова артиљерија сувише неефикасна, позвали су у помоћ „Вега артиљерца“.

Искусном математичару који је познавао балистичке законе, није требало много времена да распореди топове на најпогодније положаје и да израчуна елементе гађања. Кратком серијом прецизних плотуна обасуо је Лаутербург и онда браниоцима тврђаве послао ултиматум:

—Моји топови заузимају положаје који ми омогућују да вашу тврђаву сравним са земљом. Предајте се!

У претњу „Вега артиљерца“ Французи нису посумњали. Лаутербург се предао аустријским топовима који, после оних неколико упозоравајућих плотуна, нису више пуцали. Било је довољно што је њима командовао Јуриј Вега.

Французи су дуго своје тврђаве на Рајни, које је саградио славни маршал Себастијен Вобан, сматрали неосвојивим све до искуства с Вегиним артиљеријом код Лаутербурга. После Лаутербурга су променили мишљење. Уверили су се да Аустријанци могу не само да ослабе, већ и да пробију њихов фронт на Рајни. Зато су у једном грандиозном маневру великим снагама почели да опкољавају батерије „Вега артиљерца“ чији су топови од 9 цола били тада најбољи на свету и од којих је „корзикански лав“ зазирао.

У критичној ситуацији математичар-артиљерац показвао је изванредне тактичке способности. Као шаховски велемајстор који из ненадним спретним маневром спасава на изглед изгубљену завршницу, извукао је Вега артиљерију у тренутку кад је изгледало да ће бити потпуно уништена.

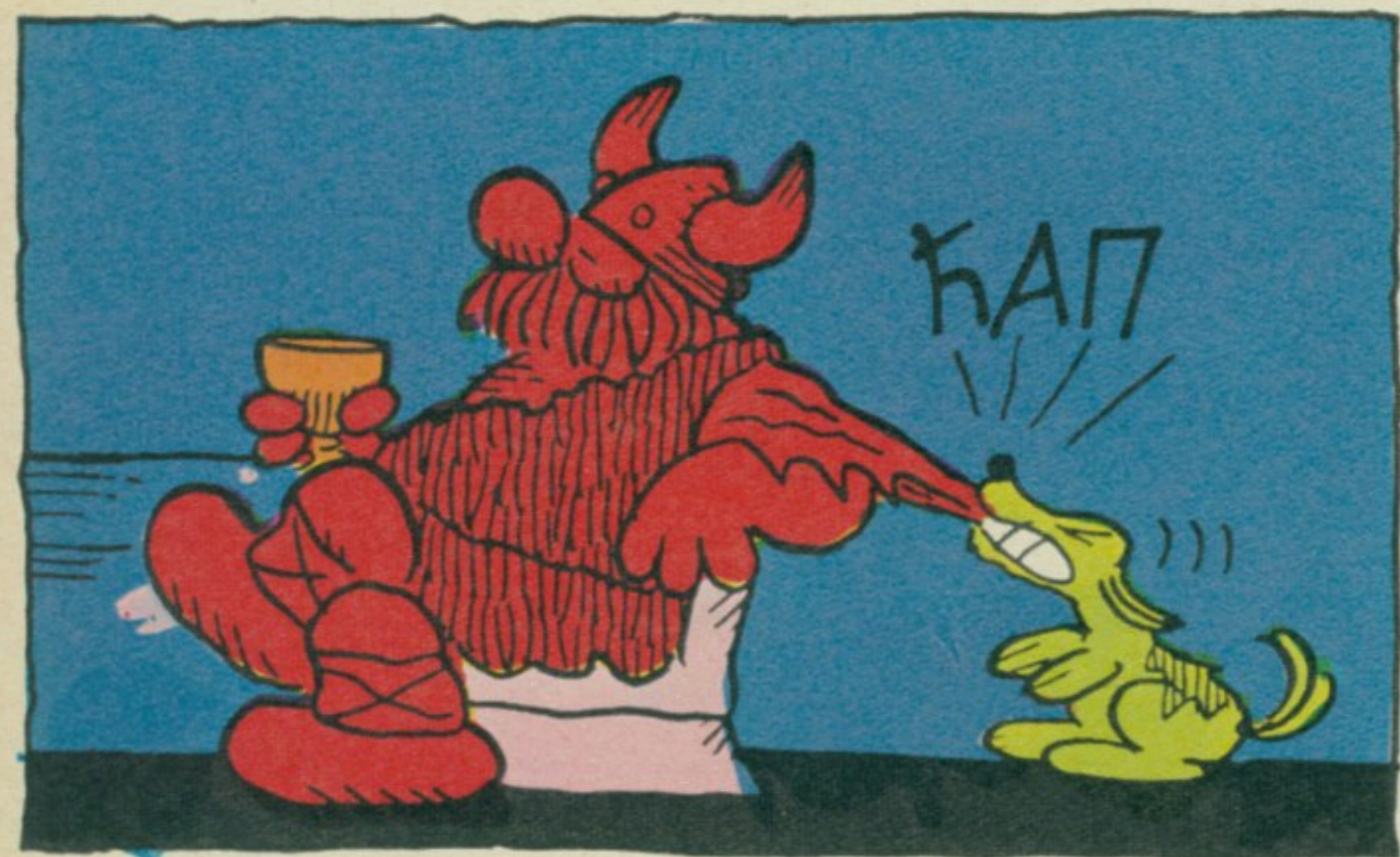
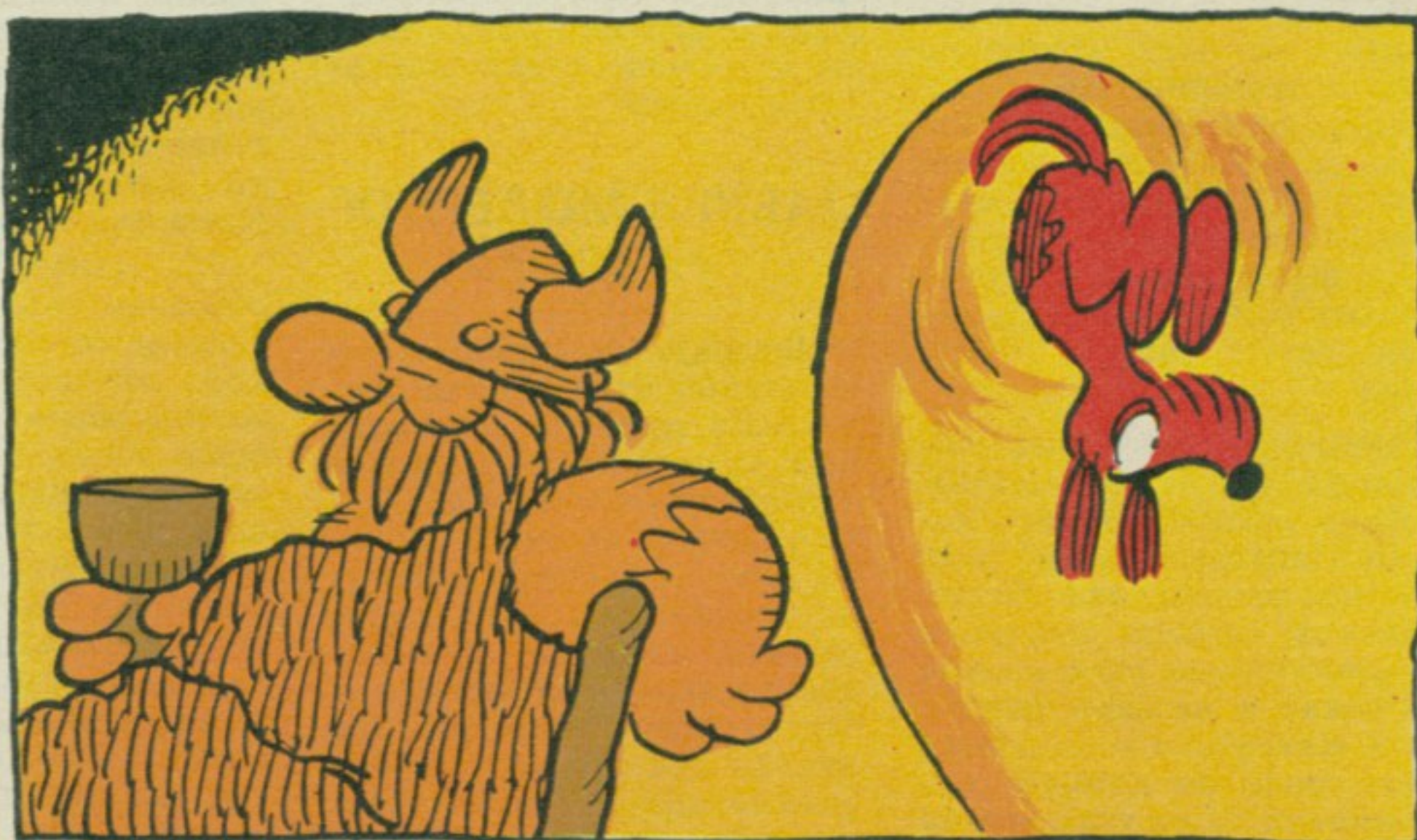
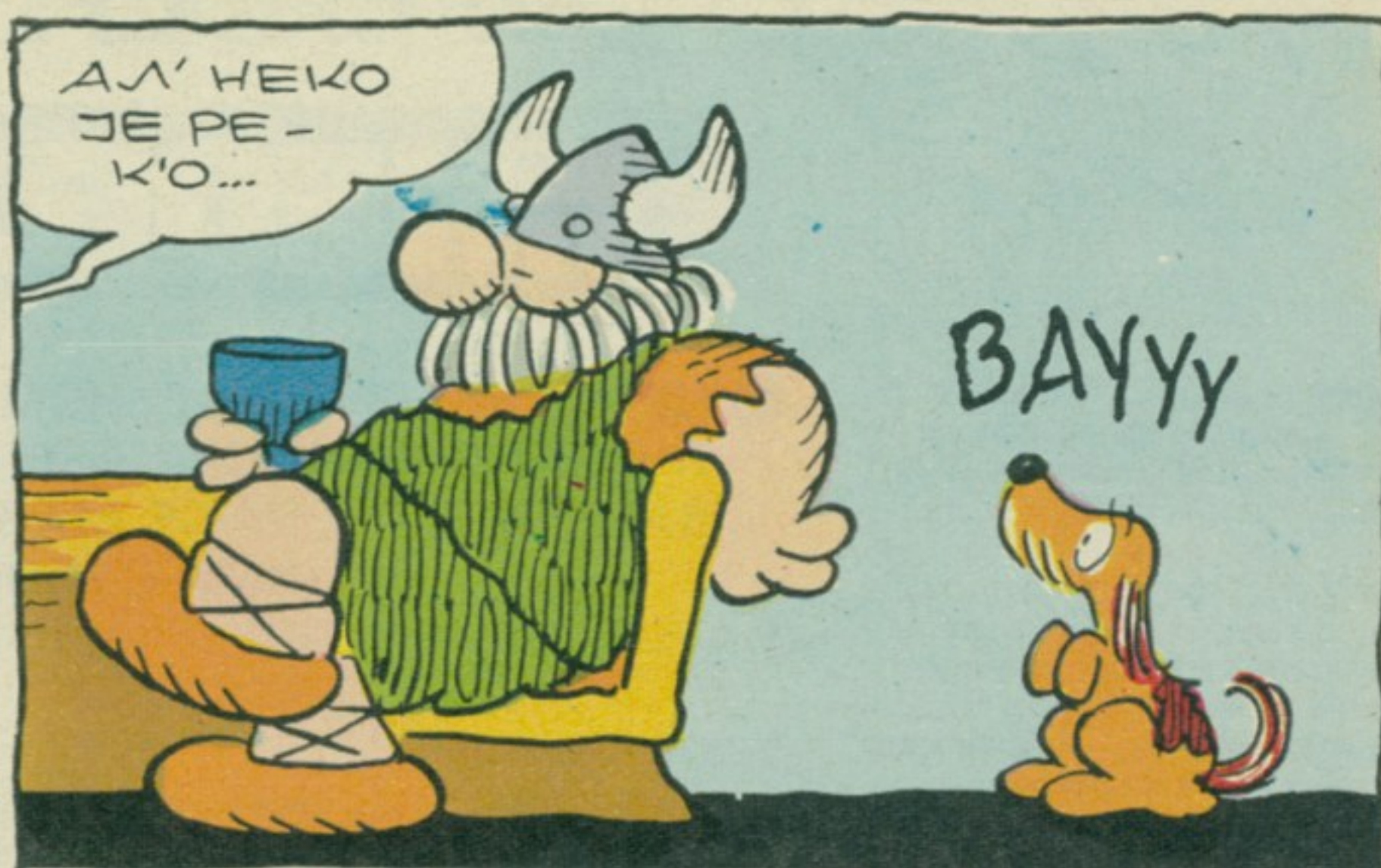
Умро је мистериозном смрћу у четрдесет осмој години. Двадесет шестог септембра 1802. године рибари су пронашли његово тело у једном рукавцу Дунава код Нусдорфа, близу Беча. Било је привезано за колац који је вирио из воде.

Његове убице никад нису откривене. Да ли су га убили разбојници? Или неко од многобројних завидљиваца? Или, што је највероватније, плаћеници Француза, Пруса, или неке друге силе која се плашила његових топова? То се никад неће сазнати.

DIK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

ТАЈАНСТВЕНИ

„НЕОБЈАВЉЕНИ РАТ“

Последњих дана прошле године вести о једном необичном пограничном сукобу у далеком свету, обавијеном велом мистерије, узбудиле су свет. Сукоб је необичан јер се одвија између две несврстане земље, Кампуџије и СР Вијетнама, а основни принципи несврстаности у право су — поштовање суверенитета сваке земље и осуда агресије. Због тога што се о новоотвореном ратишту на југу Индокине ништа званично није чуло, новине су о њему доносиле само штуре агенцијске вести у којима је сукоб назван „необјављени рат“. Али, веома дуго и стриктно чувана тајна о „необјављеном рату“ ипак је откривена.

Међутим, заплетена ситуација на делићу копна, које је неко маштовито назвао Папагајев кљуун, није ни тада разјашњена. До новинских стубаца допирали су само одједи рата речима — некад и не само речима — а Кампуџија и Вијетнам сада више не потајно, оптуживали су се узајамно за агресију! И једна и друга земља изражавала је spremност за мир, свака је кривила другу страну за „повреду територије“ или „варварске чинове“. Тако су из овог индокинеског рашомона једино западни посматрачи могли да извуку злураде закључке да је, ето, могућ и рат између несврстаних, а питање шта је права истина остало је отворено.

● НЕМИРНЕ ГРАНИЦЕ ИЗМЕЂУ КАМПУѢИЈЕ И ВИЈЕТНАМА ВЕЋ ПОДУЖЕ КРВАРЕ, А У СВЕТУ СЕ МАЛО ЗНА О УЗРОЦИМА СУКОБА.

Јасно је, ипак, да одговор на њега треба тражити у не тако давној, али крвљу исписаној историји ових народа. А што се кривца тиче, он је — неко трећи: неоколонијализам...

ЈАБУКА МОДЕРНОГ РАЗДОРА

Историја је одредила да Индокина буде велика средокраћа култура и народа који су се мешали у давним столећима и створили шарен мозаик од много делића. Ово полуострво раздваја, својим угластим „папагајевим кљуном“, две цинновске воде — Индијски и Тихи океан. Оно је граница између две древне и моћне цивилизације — индијске и кинеске. Отуда и његово име.

Тако се догодило да простране индокинеске равнице, пресечене само у средишњим планинама, постану привлачно тле за оне што нису били задовољни Индијом, односно Кином! Тако је данашња вијетнамска нација настала углавном мешањем бројних дошљака из јужне Кине са староседеоцима, у последњим вековима старе ере. А Лаосани и Тајлан-

ђани, друга два индокинеска народа, настали су мешањем новопридошних кинеских избеглица у 6. веку. Што се тиче становника Кампуџије, они су углавном народ који је историја застекла на тлу на којем и сада живе. Себе називају Кмер или Камбу.

Тај, данас прилично сиромашан народ, упркос природним богатствима земље, кроз историју је доживео велике обрте. Између 5. и 7. века успео је да потпуно завлада државом Фу-Нан, коју је у јужном делу Индије основао браманац Каудиња. То кмерско краљевство доживело је процват у наредним столећима, када је изграђена и једна од најраскошнијих и архитектонски најлепших престоница на свету, град Ангкор.

Коло среће окренуло се у 13. веку: кмерску државу покорио је народ Тај, који је надирао из јужне Кине, а са мора су је угрозили гусари. Од тада нема мира под монсунским небом: за власт над Кмерима стално ће се између себе борити Сијам и Анам (данас Вијетнам), до 18. века. Тада су на ово копно ступили Французи и засадили јабуку модерног раздора.

КАРТА ИНДОКИНЕ ДАНАС

НА СИЛУ РАСЕЉЕНИ

До краја прошлог века Французи су сасвим заузели Индокину, која се од тада зове — Француска Индокина, а обухвата Лаос, Камбоџу, Анам, Тонкин и Кохиншину. На врху државне управе налазио се гувернер генерал који је представљао Француску

Републику у Индокини и уједно контролисао све војне снаге.

Француски колонизатори нису се ограничили само на убирање издашних жетви пиринча са кохиншинских поља, или одвожењу камбоџанске гуме, лаоског угља, гвожђа, магнезијума и цинка. Они су извршили неке насилне селидбе наро-

да, па су тако хиљаде вијетнамских породица доспеле на источну обалу Камбоџе, или у градове у којима су се, као вредан народ, доста добро снашли, махом као трговци, али и постали црв раздора.

Границе између пет индокинеских колонија такође су одредили Французи, а биде су постављене тако да прастаре несугласице, из времена пре него што су се Европљани умешали у индокинеске прилике, остану неизглађене...

За време другог светског рата француске колонизаторе заменили су Јапанци. Када су, као једна од „сила осовине“ изгубили рат, „триколора“ генерала Леклерка опет се завијорила на управним зградама индокинеских престоница, упркос томе што су неке земље прогласиле независност. Биће потребно још десет година да се независност и оствари! Али, само у Камбоџи и Северном Вијетнаму, чији је ослободилачки покрет Хо Ши Мина, после легендарне победе код Дијен Бијен Фуа, нанео Французима одлучујући пораз. Женевском декларацијом из 1954. године завршен је рат у Индокини, али пуни суверенитет оствариће се тек за наредних дванаест месеци.

РЕТКЕ ВЕСТИ ИЗ ПНОМ ПЕНА

Северни Вијетнам постао је тада демократска република са владајућом комунистичком партијом и Хо Ши Мином на челу. Јужни Вијетнам, Лаос и Камбоџа крвариће још две деценије, јер реакционарни режими у тим земљама, везани за Америку, нису презали од братоубилачког рата. Јужни Вијетнам припојиће се Северном тек јануарских дана 1973. године, када је у Паризу потписан мировни уговор. По њему, обавезале су се Сједињене Америчке Државе и све друге земље да поштују независност, суверенитет и територијални

интегритет Вијетнама, признат Женевским споразумом из 1954. године.

Неколико месеци доцније, и Лаос је дочекао мир и суверенитет.

У суседној Камбоџи велике промене чекале су до априла 1975. године. Било је то време када су „Црвени Кмери“, готово голорука, сељачка, герилска војска, заузели престоницу Пном Пен. Тежња им је била да нова земља крене у живот сасвим самостално, без ичијег утицаја са стране. Почеле су велике сеобе: градско становништво је расељено по селима, у градове су дошли нови житељи. Кампуџија је желела да међу њеним становништвом завлада потпуна једнакост. Из Пном Пена од тада нису баш често стизале вести у свет. Донадавно, када је „тајна о необјављеном рату најзад откривена“.

Министарство иностраних послова Кампуџије упутило је тада Организацији Уједињених Нација једну декларацију, замоливши лично Курта Валдхајма да је објави. У тој декларацији Кампуџија је оптужила СР Вијетнам за „агресију најширих размера у жељи да оствари Индокинеску федерацију под доминацијом Вијетнама“.

Истовремено — или као неки одговор Вијетнама — мисија СР Вијетнама при ОУН обавестила је новинаре да се они само бране, јер „снаге Кампуџије од априла 1977. године врше систематске повреде вијетнамске територије“.

Током целог јануара могле су се прочитати само сличне вести. Сукоби су се повремено распламсавали, а Кампуџија је чак објавила вест о 29 хиљада погинулих и рањених на страни Вијетнама.

У тој нејасној ситуацији чуо се и глас велике силе са Далеког истока, Кине, за коју је дописник „Политике“ написао да би се могла сматрати најбољим посматрачем из целе Азије, због тога што јој је стало да одржи добре односе са обе земље. У кинеским круговима сматра се да мир у овом делу Индокине не може брзо да се очекује, јер за сукоб нису криве границе, него односи између два суседа.

Па док Кампуџија оптужује Вијетнам за агресију због тежње „један народ, једна земља, једна партија“ наравно са доминацијом Вијетнама који је најбројнији од индокинеских земаља — са своје стране Вијетнам наводи да се он само брани. И додаје да у Кампуџији влада „тешко схватљив режим“ и описује га као „изолован“, бруталан, сељачки егалитаризам...

Уместо закључка, могло би се рећи да је сигурно само једно: мир се увек и свуда може постићи једино на поштовању туђег суверенитета и интегритета, немешања у ствари других. То, уосталом, налажу и принципи несврстаности!

М. Крстуловић

СЕВЕРНИ ПОЛ БЕЗ ТАЈНИ

ЛЕДОЛОМАЦ „АРКТИК“

није доживео неславну судбину претходника. Наиме, попут клина се забио у ледену замку и неколико часова се узалудно „батргао“. Тек када је посада искористила све могућности, ледоломац се ипак ослободио и наставио даље. Међутим, и да је дуже времена остао заробљеник леда, „Арктик“, односно његова посада нису морали много да страхују. Јер, и то је било предвиђено пре пута: у

ЛЕД НИЈЕ ОДОЛЕО

СВИ ПУТЕВИ ДО НАЈСЕВЕРНИЈЕ ТАЧКЕ ЗЕМЉЕ, ОСИМ ОНОГ КРОЗ ЛЕДЕНУ КОРУ, БИЛИ СУ ПРОХОДНИ. А ОНДА ЈЕ КРЕНУО СОВЈЕТСКИ ЛЕДОЛОМАЦ НА АТОМСКИ ПОГОН

„АРКТИК“

ШЕМА ОСНОВНИХ ПОЗИЦИЈА БРОДА ПРИ НАИЛАСКУ НА ЛЕД

Када је у Москви, 17. августа прошлог лета, стигла порука Јурија Кучијева, капетана „Арктика“, ледоломца на атомски погон, да се успешно пробио да географске тачке Северног пола, било је јасно да је савремени свет однео још једну победу над природом. Ледене наслаге старе више година нису успеле да спрече да прамац гигантског ледоломца коначно, и са оне најнепреступачније стране, освоји Земљину „капу“.

ЗЕЛЕНИ СИГНАЛ

Дуго је Северни пол био неприступачан за бродове. Јер, било је тешко и замислити да би неко бродско корито могло да одоли компактној леденој маси.

Истина, много раније Северни пол је „пао“ пред северноамеричким поларним истраживачем Робертом Пиријем, човеком који је први (6. априла 1909) успео да стигне до њега. Пири је то учинио на саоницама, доста и пешице, и то, наравно, преко ледене коре. А преко њега су први авионом прелетели Ричард Берд (9. маја 1926) и Раул Амундсен, три дана доцније. Совјетски пилот Михаил Водопјанов први је успео да, маја 1933, спусти летелицу на залеђену површину Пола. Неки оптимисти су — позната је Андреова експедиција — покушали да се балоном домогну Северног пола. Међутим, многи су то главном платили.

А када, 1931. године, британски поларни истраживач сер Хјуберт Вилкинс није успео подморницом „Наутилус“, да прође испод Арктика и Северног пола, чинило се да су нови путеви несавладиви. Међутим, што није успело „Наутилусу“ на „обичан“ погон, остварила је 1958. године истоимена америчка подморница на атомски погон, прешавши цео Арктик, односно Северни ледени океан испод леда у

дужини од 2.950 километара.

Остао је, дакле, једино неиспитан, и онемогућен, приступ најсевернијој тачки Земље кроз лед дебео више од три метра. Ниједан брод се није усудио да крене у то ледено беспуће.

И онда је, 25. априла 1975. године, у једном совјетском бродоградилшту поринут у море ледоломац на атомски погон — „Арктик“. Њему је, изгледа, још при конструисању стављено у задатак да учини оно што ниједном пре њега није успело — да стигне до самог срца Северног пола.

Да би се испитала његова стварна моћ, „Арктик“ је обавио и два врло тешка и сложена пробна путовања. После експеримента капетан Кучијев је дао зелени сигнал: ледоломац је могао да крене у — историју.

„КАПА“ ЈЕ ПАЛА

Највећи атомски ледоломац на свету „Арктик“ испловио је 9. августа 1977. из луке Мурманск. Моћне моторе са два само стална уређаја с реактори ма водоничног типа од по 37500 коњских снага, електричну енергију обезбеђује пет турбогенератора од по 2000 киловат часова (наравно, били су ту, за сваки случај, и резервни дизел-генератори), покрећу три специјалне елисе.

Труп ледоломца начињен је од изузетно чврстог челика, а места која ће бити под највећим оптерећењем леда посебно су ојачана. За случај било какве хаварије, конструктори и градитељи су предвидели све мере безбедности.

Грабећи циљу, „Арктик“ у једном тренутку умало

бродским складиштима било је намирница за неколико месеци, спасилачки булдожер, моторне санке, крпље, шатори, штетњаци на плин, сигнале ракете и све што је потребно да би се издржало у белом леденом заточеништву.

На четири палубе и две платформе „Арктика“ смештено је 155 кабина за посаду која је бројала 207 чланова. У утроби ледоломца, поред осталог, спортска дворана, библиотека, две сауне, ресторан, биоскопска дворана; сала за шах, базен за пливање. Мислило се и на здравствено обезбеђење посаде: на ледоломцу се налази и амбуланта са физиотерапеутским и стоматолошким одељењима, операциона сала, рендгенски кабинет, лабораторија, изолационо одељење за случај неке епидемије... Знајући услове под којима ће пловити „Арктик“, конструктори су направили такав распоред просторија да се до свих може стићи без изласка на палубу.

Пуних грдинаест дана, од 9. до 22. августа, ледоломац „Арктик“ је пловио на релацији Мурманск—Северни пол—Мурманск, преваливши том приликом 3852 морске миље, од чега 1200 миља кроз дебеле наслаге леда.

Пловидба је била експериментална са жељом да се испита колико је реално очекивати да у скорије време и транспортни бродови плове тим „непловљивим“ делом. А то би значило врло велико скраћивање досадашњих морских путева.

За подвиг достојан поштовања „Арктик“ је награђен Орденом октобарске револуције, а петиоричи чланова посаде уручен је Орден Лењина. П. М.

У 9. веку горњи ток реке био је позорница жестоких окршаја из међу Алфреда Великог и Нормана. Борбе су се завршиле Алфредовом победом и протеривањем ратоборних Германа из јужне Енглеске.

На њој се, код Редкота, налази и древни мост, сведок очајничког покушаја краља Ричарда II да спасе круну. Краљева војска, предвођена грофом Робером де Вером, стигла је до моста исувише касно: снаге Хенрија Болингбрука, будућег Хенрија IV, већ су га биле запоселе. По једном предању, Де Вер је спасао главу тако што је одбацио свој тежак оклоп и скочио са моста у реку. По другом, узбудљивијем, смели гроф успео је да на коњу скочи са моста и да онда, под окриљем ноћи, умакне.

Историјско место на Темзи је и Оксфорд. Градић је данас индустријско насеље, али своју славу дугује пре свега Универзитету и његовим прелепим здањима. Оксфорд је ушао у историју и по томе што га је у току грађанског рата, приморан да побегне из Лондона, краљ Чарлс I начинио својом престоницом.

У близини Лондона, на десној обали реке, стоји и Виндзорски замак — већ више од осам векова седиште многих енглеских краљева.

И један од најважнијих тренутака енглеске историје, потписивање Велике повеље о слободама, везан је за Темзу. На Ранмиду, једној ливади на јужној обали реке, краљ Јован Без Земље потписао је 1215. године повељу која је свештенству и племству гарантовала већа права. Био је то први корак у ограничењу краљевског апсолутизма и завођењу уставности.

Седамдесет и седам километара пре свог ушћа Темза стиже до Лондона, престонице Уједињеног Краљевства и већ у 16. веку главне луке тада највеће поморске силе на свету. Огромна лондонска лука до које, захваљујући плими, стижу и прекоокеански бродови, пружа се на дужини од 49 километара.

Пре него што се улије у Северно море, Темза ствара циновски Естуарски залив. На њему се налази и Саутендонси, омиљено излетиште Лондонаца и велика лука.

М. И.

Код места Криклејд на Темзи Алфред Велики почео је поход против Нормана.

Побуна барона натерала је Јована Без Земље да потпише историјску повељу.

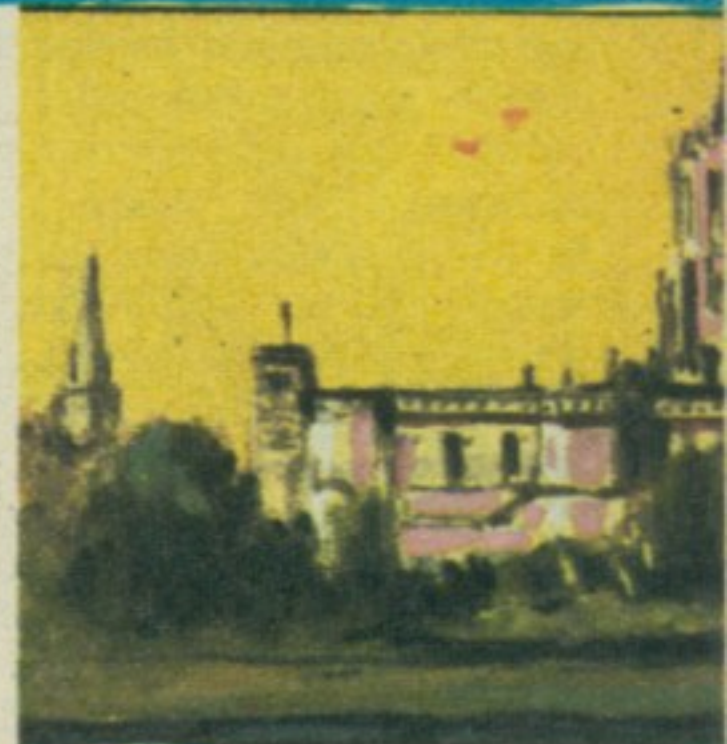

Још у 1. веку Тацит спомиње град Londinium. Већ 200. године био је то један од највећих градова северозападно од Алпа и престоница римске провинције. Римљани су изградили и путеве који су га спајали са осталим деловима земље.

ИСТ

Поточић код града Саиренсестера сматра се извориштем Темзе.

Оксфорд је важан универзитетски центар још од 12. века.

Изградњу Виндзорског замка почео је у 11. веку Вилем Освајач.

Горе: сви лабудови на Темзи припадају краљици. Десно: барка са Темзе.

ГОРИЈСКА ТЕМЗА

Од падина Котевоулдза до Северног мора Темза прелази пут дуг 336 километара. На њеним обалама одиграли су се неки од најзначајнијих догађаја енглеске историје.

Мост код Редкота сведок је узбудљивог догађаја: бежећи пред непријатељем, гроф Робер де Вер на коњу је скочио у реку и тако се спасао.

Једном годишње у градићу Хенли на Темзи одржава се чувена Краљевска регата.

Доле: мост код града Мејдихед.

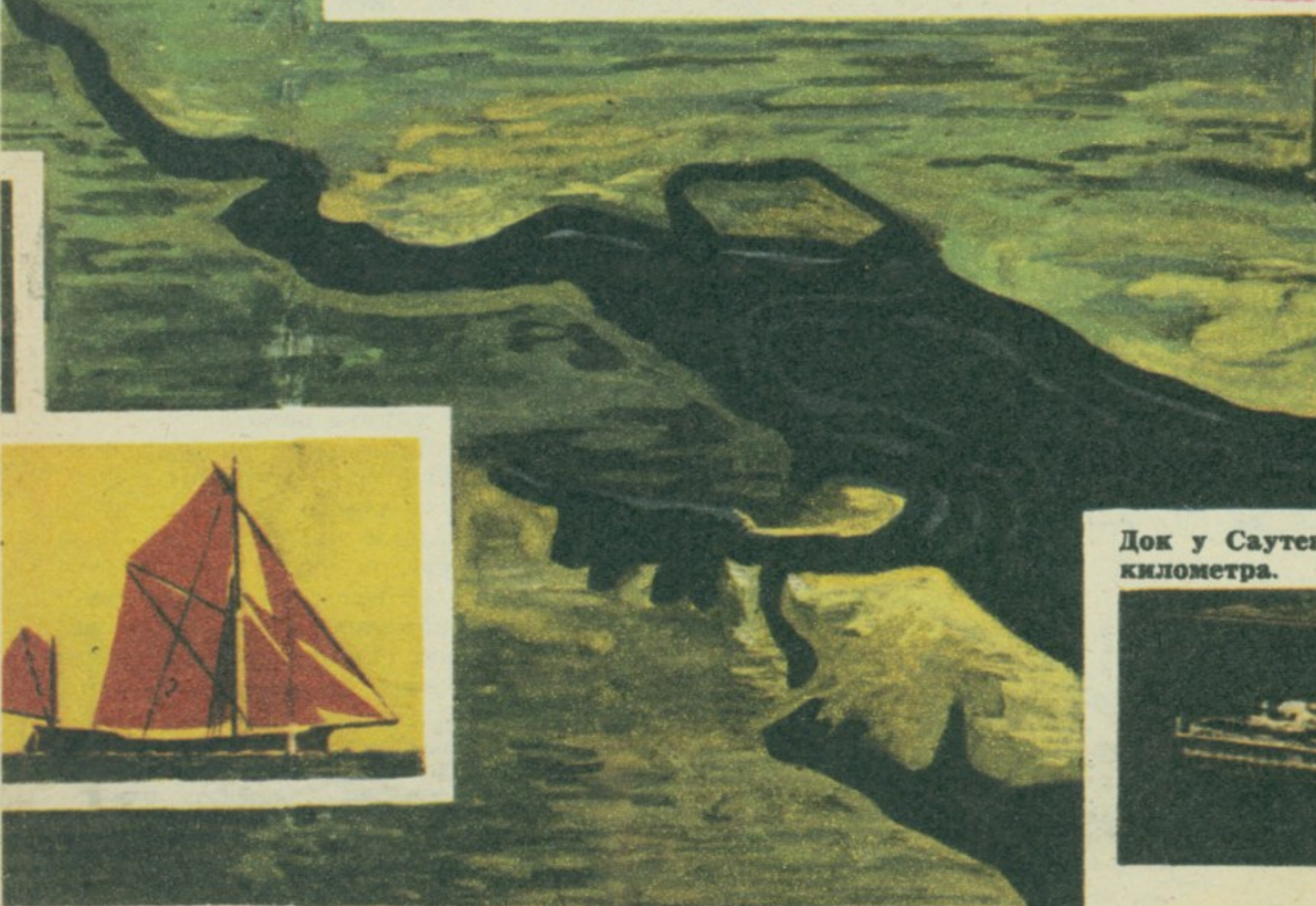
Чувени лондонски мост Тауер Бриџ саграђен је 1894. године. Иако је свака страна покретног моста тешка 1000 тона, потребно је свега 90 секунди да се оне подигну. Испод моста почиње Вир, део Темзе на којем су саграђени докови који су у 19. веку Велику Британију учинили најмоћнијом земљом на свету.

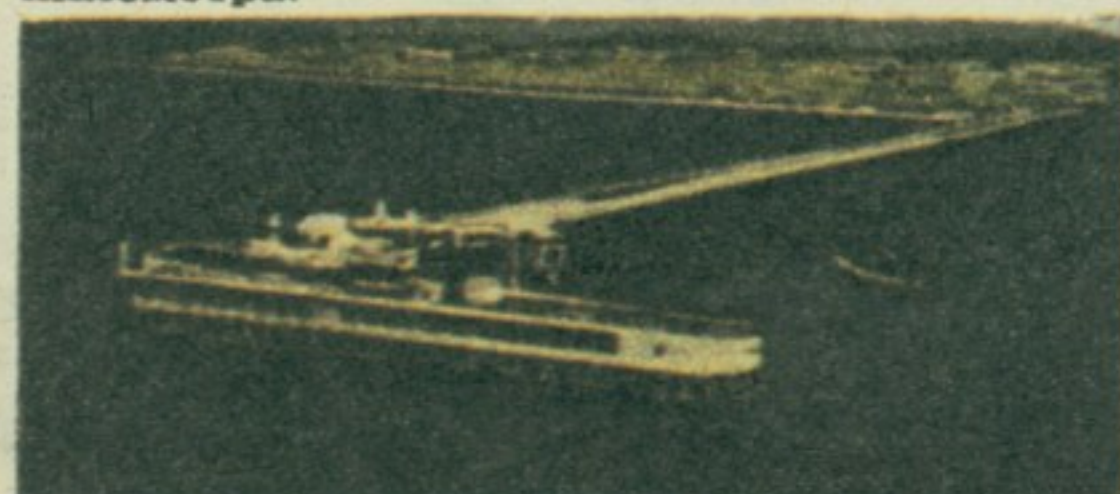
Лево: на обали Темзе у Лондону налази се и прелепо здање енглеског Парламента изграђено пре нешто више од једног века.

У доба када су зиме још биле јаке Темза би се потпуно заледила, а читав град излазио на лудо карневалско славље на леду.

Док у Саутенду дуг је готово два и по километра.

Фаулнис је место на којем ће нићи трећи лондонски аеродром.

СКУПА МАШТА

КРЕИРАЊЕ КАРОСЕРИЈЕ АУТОМОБИЛА ЈЕ И МУКОТРПАН И УНОСАН ПОСАО. ПРОБИТИ СЕ У СВЕТУ АУТО-ДИЗАЈНЕРА ЈЕ ПОДВИГ. ЈЕДАН ОД НАЈБОЉИХ — ЂУЋАРО — ИМАО ЈЕ, ПОРЕД ТАЛЕНТА, И МНОГО СРЕЋЕ.

Била је 1955. година. У уметничкој школи Еу генија Калме у Тори- ну свакодневица се није мењала: предавања, сликарске вежбе, опет предавања... А онда, једног дана у школу је навратио познати дизајнер аутомобилских каросерија Нучо Бертоне, који је у граду имао свој атеље и фабрику каросерија.

Бертоне је са сваким учеником за штафелајем проговорио по коју реч, али се код једног задржао нешто дуже. Био је то двадесет једногодишњи Ђорђето Ђуђаро. У разговор се умешао професор Калме и у шали рекао:

— Тај момак нам је конкурент! Направио је неке карикатуре аутомобилских каросерија. „Фиатов“ директор пропаганде је откупио неколико. Већ их користе у рекламне сврхе!

АНОНИМНИ САРАДНИК

Дизајнер се тргао. Затражио је остатак да погледа. Неколико тренутака пажљиво је разгледао цртеже, а затим се обратио младићу:

— Нудим вам да радите као шеф стилиста у мом атељеу! Дајем вам дупло више од „Фиата“!

Дубоко уверен да је сликарство вредније, Ђуђаро се није журио са одговором. Ипак, после неколико дана размишљања прихватио је понуду. Знао је да ће његов деда и отац, иначе иконописци из Гаресије, места удаљеног око 90 километара од Ториноа, који су га послали да усаврши сликарски таленат, остати разочарани, али је исто тако знао да је сликарски хлеб сувише неизвестан.

Тако је Ђуђаро закорачио у свет аутомобила у којем ће за само неколико година стећи славу о којој није ни сањао. Већ после неколико месеци толико је ушао у посао да је Бертонеу било јасно — у њему је добио суво злато. Младић је радио као кртица и за пет година креирао 21 модел, сваки лепши од претходног. И поред тога, за њега се није чуло — слава је припала власнику атељеа Бертонеу! Тек после пет година каросерију

аутомобила алфа ромео 2000/2600 спринт обликовао је под својим именом. Схвативши да је експлоатисан, Ђуђаро је окренуо леђа Бертонеу. Једна фирма из То-

за посао којем се приклонио (њего је имао), треба и доста стрпљења — аутомобилска индустрија има одређене законитости којима се дизајнер мора повиновати. Цртање „за своју душу“ не води никуд и никога не интересује. Фирма „Фолксваген“, на пример, на производном путу од познате „бубе“ до „голфа“ одбацила је око 69 прототипова аутомобила, мада је дизајнерима плаћен њихов рад, а у израду прототипа уложен

дају мере распона и размака точкова, подаци о тежини мотора и осталих елемената возила и на крају упутство у којем оквиру може да се креће.

Оно што се после тога дешава личи на Танталове муке ауто-дизајнера и његових сарадника: цртача, моделара и инжењера. Пошто по визији наслика у боји каросерију у размери 1:5 (у три димензије), креатор преноси цртеж на зид подељен у мале квадрате,

цизно измериле тачке за технички цртеж. Све се поново носи наручиоцу који компјутером прорачунава елементе нове каросерије. Ауто-дизајнер исправља грешке и тек након тога фирма почиње да ради на каросерији. Када се она монтира у склопу целог возила, аутомобил се шаље на тестирање. Ако тестирање да позитивне резултате начини се „нулта“ серија, односно пет до десет возила новог модела и испитује у природним условима вози-

ње. Међутим, све то ни избли за не значи да ће такво возило ући у редовну, серијску производњу. Покажу ли прорачуни да ће продаја бити мршава, од целог посла дижу се руке и прототип пада у заборав, с њим његов дизајнер, без обзира што је за свој рад добио новац. И данас се памти случај остиња 800 изложеног на сајму аутомобила у Ториноу чију је каросерију креирао чувени Пининфарина. Била је предивна. На жалост, ниједан примерак тог аутомобила није индустријски произведен!

ПРОТОТИП ЈЕ ЈЕДНО...

Готово све моделе Ђуђаро обликује у просеку 3 до 4 месеца мада фирма-нaruчилац на припреми „шкољке“ за производњу утроши и неколико година. Такав је случај био и са „голфом“. Занимљиво је да је Ђуђаро предвидео на њему „четвртасте“ фарове, али их је „Фолксваген“ ради уштеде изменио у обле. Познати дизајнер то не може ни данас да прежали! Ђуђаро је за „Фолксваген“ пројектовао и каросерију модела широко и пасат. То му је дошло, како каже, више „као игра“. Најрадије сарађује са „Ланчом“ и „Аудијем“. Његов такозвани геометријски, или „угласти“ стил лако је препознатљив. Понекад у томе претерује, па му наоручиоци мењају цртеже „скидајући“ темена углова... Данас се поред Бертонеа и Пининфарине сматра водећим човеком ауто-дизајна у свету.

Не зна се поуздано колико наплаћује креирање једне „шкољке“, али је извесно да су у питању на десетине милиона лира. Осим тога, сарађује и као саветник јапанских аутомобилских фирми Тојота, Мицубиши, Сузуки и Исузу. Ради и за Јужнокорејце; за њих је обликовао каросерију хиндиу понија!

Приватно вози један широко, затим четири године стар порше 911 тарга и од прошле године голф ГТИ са четвора врата.

— Лепо је сести у свој прототип, али је ипак возим серијска кола јер не желим да имам секирација кад седнем за волан! — лаксонски је закључио недавно.

Прототип је једно, а возило — из редовне производње — друго!

М. Тодоровић

ЂУЋАРОВЕ КРЕАЦИЈЕ

- 1960: алфа ромео 2000/2600 спринт
- 1961: BMW 3200
- 1962: изо риволта, симка 1000 купе
- 1963: изо грифо купе
- 1965: фиат 850 спајдер
- 1966: фиат дино купе, масерати гибли, де томасо мангуета
- 1972: алфасуд, масерати бора, масерати бумеранг, масерати мерак, лотус еспирит
- 1973: VW пасат
- 1974: VW голф, VW широко, хундаи нони, алфа ромео алфета GT
- 1975: де лореан DM 12
- 1976: масерати медићи II
- 1977: BMW реикупе

рина, коју је касније купио „Фордов“ концерн, дочекала га је оберучке. Врата у свет ауто-дизајнера тиме су му била одшкринута.

ТАНТАЛОВЕ МУКЕ

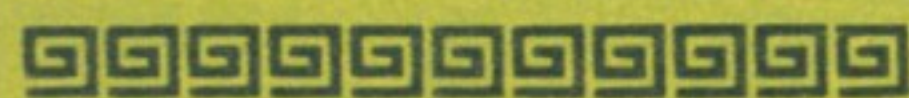
Талентовани и оштроумни Ђуђаро држао је од самог почетка очи отворене, па је, радећи за Бертонеа, схватио да поред среће (она му се насмешила) и смисла

веома велики новац! Разлог: нису обећавали добру продају на тржишту!

Пробити се међу признате ауто-дизајнере тешко је. То се може сматрати правим подвигом. Ауто-дизајнер не црта без поруџбине. Фирма која жели да лансира на тржиште нов модел аутомобила склапа са ауто-дизајнером уговор којим се он обавезује да ће у одређеном року начинити модел и техничке цртеже нове каросерије. Креатору се

сада у размери 1:1. Да не би стално брисао и поново цртао, линије извлачи лепљењем селотејп траке. Затим се израђује мали модел од пластелина и носи наручиоцу да види будући аутомобил у простору. После добијених примедби дизајнер врши корекције и израђује каросерију од гипса и дрвене конструкције у природној величини возила и ставља на доњи подстрој, а затим све заједно на равну површину како би се пре-

НАЈЛЕПШЕ
АНТИЧКЕ ЛЕГЕНДЕ

ЗА ЛЉУБАВ ТЕЗЕЈА

На Криту је некада живео краљ Минос, владар чувен по моћи, богатству и праведности. Народом је управљао по законима које му је одредио сам Зевс.

Лепа Минова жена Пасифаја заљубила се у белог бика који је требало да буде принет као жртва Посејдону, богу мора. С њим је изродила страшно чудовиште, Миногаура, пола бика, пола човека. Сазнавши за Пасифајину авантуру, Минос је одлучио да сакрије породичну тајну па је из Атине позвао славног градитеља Дедала да му сагради лавиринт у који ће затворити Минотаура.

Пошто је Крит одржавао врло пријатељске везе с Атином, његови представници редовно су учествовали на свеатинским спортским играма. Једном се на те игре спре-

мио и Минов син Андроген. На велико изненађење Атињана, победио је у свим дисциплинама. Атински краљ Егеј је решио да му се због те победе освети. Поставио му је заседу код Ојноје, на путу за Тебу, и успео да га убије.

Минос, сазнавши за ово подло убиство, сакупио је све своје бродове и њима кренуо на Атину. Њени становници, видећи да ће их критски краљ уништити без милости, одлучише да му испуне сваки захтев, само да их поштеди. Минос је затражио да му Атина сваке девете године шаље седам младића и седам девојака у критски лавиринт, где их је Минотаур растрзао.

Кад је дошло време да Атињани по трећи пут пошаљу свој данак Криту, син краља Егеја, Тезеј, тако се дубоко сажалио над судбином невине деце да се и сам

понудио да буде међу њима. Узалуд је отац покушавао да га одговори од тога...

Шестог дана месеца априла, Тезеј је заплывио ка Криту и неколико дана касније стигао на њега. Пред брод са жртвама, изашао је и сам Минос и одмах запазио стаситог младића који рече да је Посејдонов син.

— Докажи да си Посејдонов син и врати ми ову тричарију! — рече му Минос. Изговоривши ове речи бацио је у море свој златни прстен.

— Прво ти докажи да си Зевсов син! — одговорио му је Тезеј.

— Добро, дрски младићу! — рекао је Минос. Зевс се тада јави муњом и громом.

На то Тезеј зарони у море одакле се убрзо појавио носећи не само прстен, већ и круну од драгог камења, које му је поклонила Неретида, кћи морског бога Нереја.

Ово надметање, пратила је и Аријадна, Минова кћи, која се већ на први поглед заљубила у лепог Тезеја.

— Помоћи ћу ти да убијеш мог полубрата Минотаура. — обећала

Заљубивши се у младог Атињанина, Аријадна му је помогла да убије чудовишног Минотаура.

му је још исте вечери кад се кришом састала с њим. — Али, онда ме мораш повести у Атину као своју жену!

Тезеј јој се закле на то.

Још исте ноћи, Аријадна је повела Тезеја ка улазу у лавиринт и

дала му чаробну двосеклу секиру и клупко црвеног конца, које јој је, пре бекства с Крита, даровао Дедал.

— Закачи крај конца за греду изнад врата а затим га одмотај за собом. Тако ћеш лако наћи пут назад! — саветовала она Тезеја.

Младић је послушао. Ускоро се нашао пред одајом у којој је чудовиште спавало. Тезеј му се на прстима приближио и с неколико удараца чаробне секире, успео да га убије.

Излаз из лавиринта лако је нашао јер је требало да сада само намотава клупко. Кад се појавио на улазу у лавиринт, Аријадна га страсно загрли и пође с њим на његов брод.

После неколико дана пловидбе, брод је пристао у атинској луци. Али, како је Тезеј у журби, заборавао да промени црно једро жалости за бело, којим је, по договору, издалека требало да најави срећан повратак, његов отац Егеј се, из очајања, баци у море.

О. В.

ВЕРСАЈ НА КРИ

Не слутећи да га ту чека једно од највећих открића у историји археологије Еванс је пожурио назад у градић и веома брзо успео да се споразуме с власником земљишта на којем се брежуљак налазио. Плативши му колико је тражио, добио је дозволу да почне с ископавањима.

НАО РОГОВИ БИНА

С грозничавим узбуђењем енглески археолог је чекао да радници започну с копањем. Већ при првом заривању ашова у земљу метал је ударио у нешто чврсто: били су то остаци краљевске палате! Еванс је био ван себе од среће. За само недељу дана копања пронашао је четири просторије, два месеца касније 30, а после две године још 230! Под брежуљком Кефало Че леби, површине од око 2,5 хектара, налазила се огромна палата која је имала готово исто толико соба као и дворца француских краљева у Версају а заузимала простор једнак оном на којем се налази Бакингемска палата у Лондону.

Сваким даном копања све више су се наслућивале лепота и величина хиљадама година старе палате. Њени зидови били су од непечене цигле, ту и тамо покривени белим малтером. Еванс и његове грађевинске инжењере посебно је изненадило то што су се у зидовима, на местима где су се собе уздизале на спрат, налазили дрвени улошци чија је намена била очигледна: требало је да ублаже сеизмолошке ударе приликом земљотреса.

Стубови који су носили степеништа и покривене те

ТРАГОМ ХОМЕРОВИХ ЕПОВА

ЈЕДНОГ ДАНА СЕР АРТУР ЕВАНСУ, КУСТОСУ ОКСФОРДСКОГ МУЗЕЈА, ДОШЛИ СУ У РУКЕ НЕОБИЧНИ ЖИГОВИ. У ПОТРАЗИ ЗА ЊИХОВИМ ПОРЕКЛОМ, УПОРНИ И РАДОЗНАЛИ АРХЕОЛОГ ДОЋИ ЋЕ ДО ВЕЛИКОГ ОТКРИЋА И — ЛАВИРИНТА У КОЈЕМ ЈЕ, ПО ЛЕГЕНДИ, БОРАВИО СТРАШНИ МИНОТАУР.

Дописник у затвору

СЕР АРТУР ЕВАНС родио се 1851. године у Неш Милсу у Енглеској. Захваљујући веома имућном оцу, студирао је у Хароу и Оксфорду, па и у немачком граду Гетеборгу, најпре антропологу, а затим и археологу. Време и новац, а

није оскуђевао ни у једном ни у другом, омогућили су му да често путује и истражује мало познате народе и земље. Једно од таквих студијских путовања дошло га је и на Балкан, одакле је, у својству дописника „Манчестер Гвардијана“, слао извештаје о окупираној Босни и Херцеговини. Његови нимало аполитични чланци, у којима се јасно огледала симпатија за борбу против окупатора, донели су му многе непријатности. Једна од њих био је и седмонедељни затвор на који су га осудиле аустроугарске власти. Године 1881. протеран је из Босне и Херцеговине и убрзо се нашао у Бугарској, а затим и у Грчкој. Ту је почео да се бави изучавањем писма старих народа. Прикупивши доста материјала, вратио се у Енглеску и запослио као кустос у Оксфордском музеју. У њему је остао све док га 1900. године жар истраживања није одвео на Крит. Умро је 1941. године.

расе били су веома слични онима у Тиринту и Микени, односно горе шири а доле ужи. Кровови су били равни, направљени тако да су својим изгледом подсећали на стлизоване рогове бика. Све просторије у палати биле су неправилно распоређене и повезане низом ходника који су подсећали на лабиринт. Управо такав распоред просторија навео је Еванса на мисао да је баш ова палата послужила Хомеру за опис лавиринта у којем је живело митско биће — пола човек пола бик. Очигледно, слепи песник није нимало случајно легенду о Минотауру сместио на Крит.

Дугогодишња ископавања енглеског археолога пока-

зала су да је источно крило краљевске палате у Кнососу — већ после само неколико недеља постало је јасно да се управо о овом граду ради — било тако замисљено и саграђено, да би тешко и данас могле озбиљније замерке да му се ставе. Наменено је становању и због тога су се управо у њему налазиле „раскошне купалинице с кадама с доводом и одводом воде, нужник с испирањем, јама за отпатке и канали, водовод и уређаји за проветравање“. Не мање занимљиво звучи и откриће да је у просторијама кнососке палате владала стална и једнака температура, чак и за време највећих летњих врућина, што несумњиво го-

вори о изванредној опремљености и вештини критских неимара.

Осим стамбених просторија, Еванс је током својих ископавања открио и огромна складишта и подруме у којима су се налазиле велике глинене посуде за смештај жита, вина и уља. Једна од њих, својом величином, запрепастила је и самог археолога: у њу је могло да стане равно 75.000 литара уља!

Оно што је изазивало посебну радозналост не само Артура Еванса, већ и целе Европе која је с великом пажњом пратила његово истраживање, била је критска култура о којој се до тада баш ништа није знало. О њој је вероватно могло нешто да се сазна са каменних плоча исписаних необичним знацима, али Еванс није могао да пронађе кључ за њихово решење. Једини извор остале су му фреске изванредне лепоте, невероватно свежих и очуваних боја које су красиле зидове кнососке палате. Није било нимало лако сазнати са њих о животу и обичајима давно несталих народа, али археолог је био стрпљив. Пажљивом реконструкцијом сцена са зидних слика почео је да открива један потпуно непознат свет, очигледно врло високе цивилизације.

Кнососке фреске нису побудиле велико интересовање само код љубитеља уметности и историчара, већ и код хемичара који су узалуд покушавали да одготетну њихов састав и тако открију тајну свежег изгледа.

СТРАХ И ТРЕПЕТ ЗА ГУСАРЕ

Откривајући део по део палате и њене осликане зидове, Еванс је био све више зачуђен: са њих се могао читати само култ лепоте и нежности. Нигде није било ни помена о некаквом ратовању, оружју, насилништву. Чак ни најмањег наговештаја. Напротив. Фреске су приказивале младиће који шетају по пољима посутим цвећем, младе девојке

У потрази за пореклом необичних жигова с хијероглифским знацима, чувени енглески археолог сер Артур Еванс стигао је 1900. године на грчко острво Крит. Намеравао је да остане само неколико дана, али случај је хтео другачије.

Шетајући једног сунчаног јутра градићем Ираклионом, угледао је брежуљак Кефало Че леби и одмах му се учинило да је — вештачки направљен! И док је журио ка његовом подножју, у Евансовим мислима оживела су сећања на Хомерове стихове о „богатом и лепом“ острву Крит и његових 90 градова. Да се под травнатим брежуљком не крију какве рушевине, питао се археолог, можда чак и град легендарног краља Миноса? Можда ће се чудо још једном догодити: ако је Хајрих Шлиман успео да докаже да грчки градови Микена и Троја нису постојали само у Хомеровим еповима, зашто и њему не би пошло за руком да учини нешто слично? Усталом, зар и сам Шлиман не би отпочео с ископавањима на Криту, да га у томе смрт није спречила?

МИНИ-КВИЗ

- 1 Шта је хикори?
- 2 Маргарин је:
- 3 Шта је Авогадров закон?
- 4 Знате ли ко је био упозорен да се чува мартовских ида?
- 5 Шта је кавалерија?

ОДГОВОР:

1) Хикори је дрво (Corylus avellana) из којег се добија орехово месо. 2) Маргарин је вештачки направљено месо од путера. 3) Авогадров закон гласи да је број молекула у једној запремини гаса пропорционалан температури. 4) Мартовских ида су празници који се обележавају у марту. 5) Кавалерија је војна служба.

ИТУ

како уређују вртове и водоскоке, даме крупних бадемастих очију и уског струка што ћаскају у доколици или посматрају такмичења с биковима. На њима су Крићани представљени као народ изузетне блакости и лепоте, народ који је презирао рат и водио угодан и спокојан живот.

Али, како је могуће, питао се енглески археолог, и не само он, да у та немирна времена, један на-

род потпуно занемари опасност од спољњег непријатеља. Једини прихватљив одговор био би да је Крит, како је острвска држава, поседовао тако јаку и моћну флоту да је без по муке могао да одбије сваког нападача.

И заиста, пронађене плоче исписане такозваним „ли неарним писмом Б“ које је 1951. године успео да дешифрије Енглеиз Вентрис, указују на то да су Крићани имали веома јаку флоту. На идеју да су се острв-

љани веома ослањали на своје бројно бродовље, Еванс је наводила и чињеница да кнососка палата уопште није била утврђена! У читавом старом веку то је био случај без преседана, јер до тада није био познат ниједан случај да је било који владар био толико сигуран у своју безбедност. Узалуд је археолог спуштао сонде недалеко од зидова палата, а онда мало даље од њих, па и на самој обали. Нигде није било трага одбрамбеним бедемима.

Евансов закључак да су се Крићани ослањали на своје бродове на изванредан начин потврђују и антички писци. Тако, рецимо, Тукидид на једном месту пише: „Минос је био први, колико нам каже предање, који је имао бродовље. Завладао је

лабиринтима, по легенди, боравио страшни Минотаур, већ и одређивање доба у којем је цветала критска цивилизација. Открићем разних археолошких слојева, утврдио је да старије минојско доба почиње око 3500 година пре нове ере.

Артур Еванс није одредио само почетак критске цивилизације него и њен крај, који се, како се сматра, догодио око 1100 године пре н.е. Археолога је посебно збуњивало то што је ова цивилизација ишчезла нагло, а ни најпажљивија истраживања нису показала трагове освајања или уништења кнососке палате.

Читао је 25 година мучио је тајанствени нестанак критске цивилизације сер Артура, а онда му је неочекивано, опет, помогао случај. Увече 21. јуна 1926. године легао је нешто после девет часова и почео да чита. Одједном, тле је почело да подрхтава. Земљотрес! Еванс је скочио из кревета и потрчао напоље. Било је тачно 9 часова и 45 минута. Касније је у свој дневник записао: „Земља је кипела, стењала, хучала и тресла се као да је окжисео сам Минотаур. У 10 сати све је већ било готово, али је исто тако било готово и са свим кућама од непечене цигле, десет километара унаоколо“.

Када се земља умирила, археолог је похитао ка Миносовој палати: сви зидови и степеншта који приликом реконструкције нису подупрети бетонским конструкцијама срушили су се. Решење тајне о изненадном ишчезнућу критске цивилизације наметнуло се само од себе: зар није могуће да је Кносос, па и сви остали градови на Криту, уништен приликом неког много јачег потреса? То би уједино објашњавало и зашто није пронађен ни најмањи траг неке борбе. С овом Евансовом претпоставком о пропасти критске цивилизације слажу се и многи други научници.

Сер Артур Еванс умро је 1941. године, пре него што је успео да разреши питања о државном уређењу Крићана, њиховој религији која није познавала храмове, о настанку култа бика, симболу двосекле секире, као и тајанственом језику којим су говорили.

О. Вукадиновић

КАД ЗЕМЉА ЗАСТЕЊЕ

Пуних тридесет година сер Артур Еванс бавио се ископавањима на Криту. Резултат тога није било само откриће палате у чијим је

ФУДБАЛСКО СВЕЗНАЊЕ

Највећу позитивну разлику у головима у историји Прве лиге остварио је Партизан у првенству 1946/47. године (77:17, плус 60 голова).

Шеснаест клубова у послератним првенствима победило је Црвену звезду а затим те године испало из Прве лиге. Вардару се то десило три пута.

Најтежи Динамови порази у првенствима су 0:6 с Хајдуком 1954/55. и 0:6 с Вележом 1969/70.

На утакмици са Жељезничарем у Сарајеву 14. марта 1976. Грнчаров (Вардар) дао је два ауто-гола. Жељезничар је тако победио са 2:0, а Вардар је на крају испало из лиге.

Црвена звезда је рекордер у броју освојених државних првенстава: била је првак 12 пута (први пут 1951, последњи пут 1976/77 године).

О организовању првог државног првенства у фудбалу говорило се још на скупштини Југословенског ногометног савеза у септембру 1919. године, али је ова идеја реализована тек четири године касније.

Највише победа у једном првенству постигао је Партизан (23) 1946/47. када је освојио прво место. Исте године, Нафта из Доње Лендаве забележила је 23 пораза.

Од 34 утакмице у првенству 1972/73. тузланска Слобода је 18 одиграла нерешено.

Најбољи стрелац Прве лиге свих времена је Слободан Сантрач (ОФК Београд) који је закључно са првенством 1976/77. постигао 186 голова.

Само у првенству 1966/67. Црвена звезда је доживела три двострука пораза: Сарајево 1:3 и 0:1, Динамо 0:1 и 1:2, нишки Раднички 2:3 и 1:3.

Сплитски Хајдук учествовао је до сада у 52 шампионата за титулу првака Југославије у фудбалу у периоду између 1923. и 1977. године.

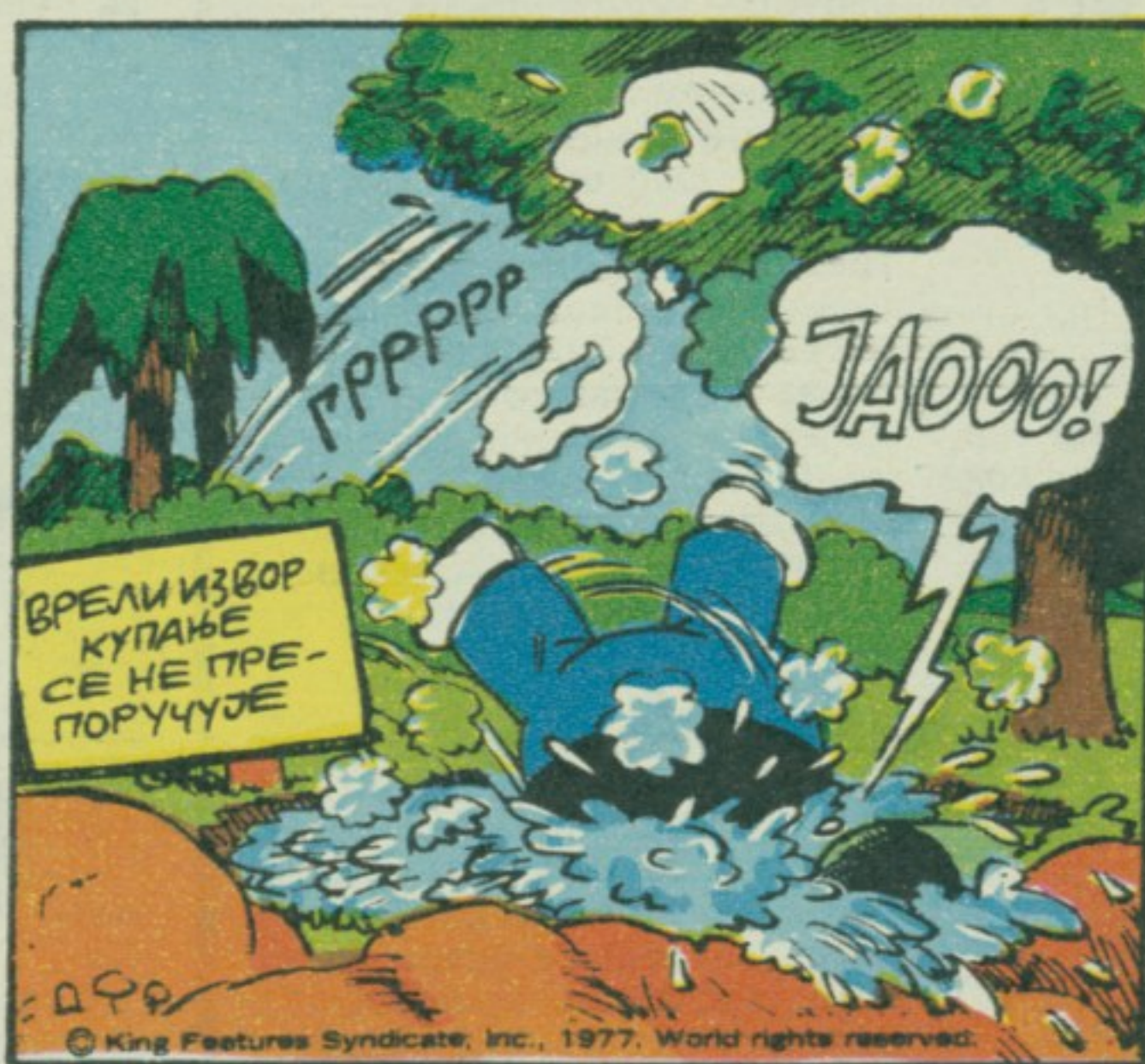
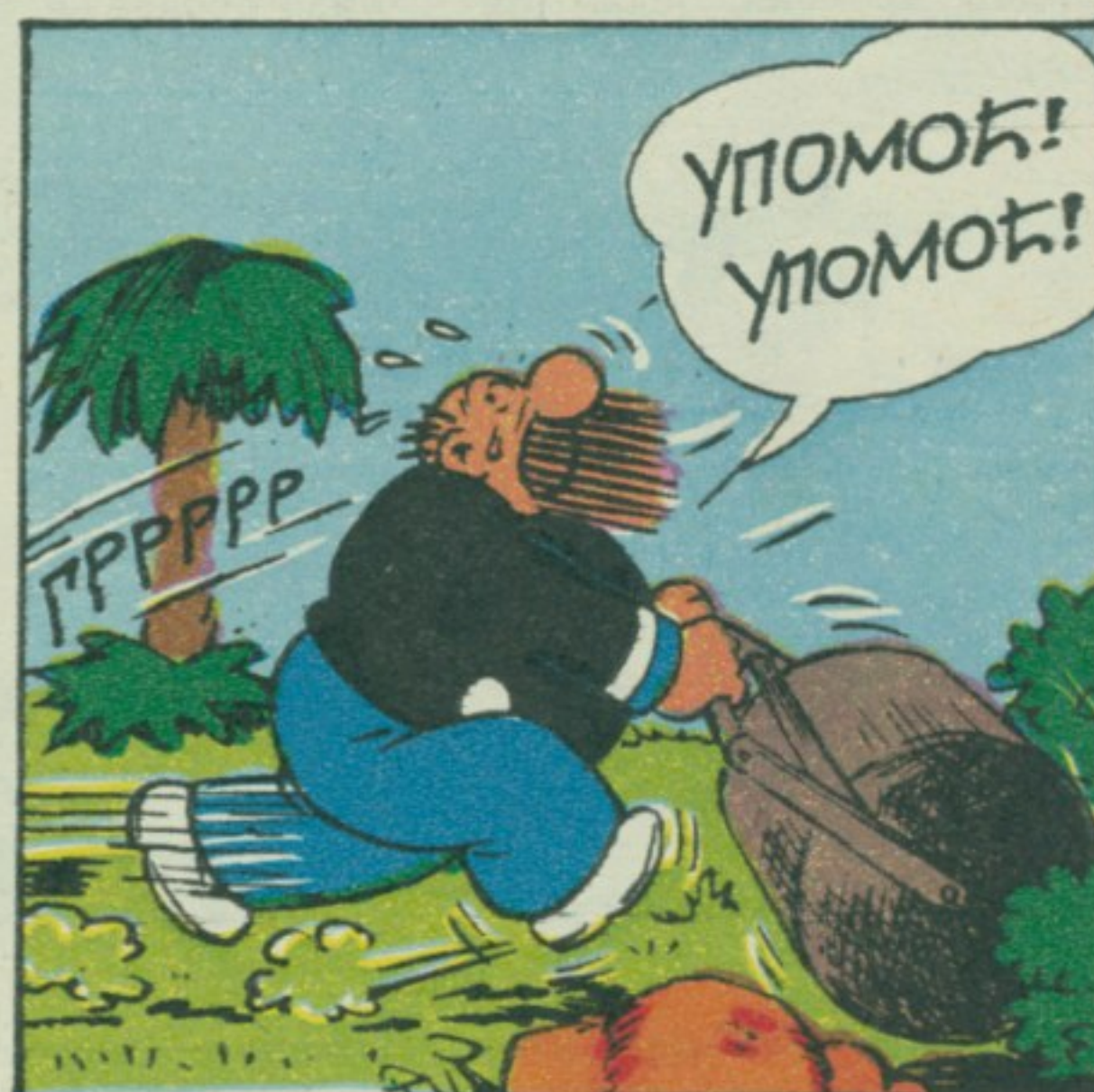
Нафта у првенству 1946/47. и београдски Раднички 1960/61. једини су клубови у последње три деценије у јединственим лигама који нису постигли ниједан нерешен резултат поменутих година. Заузели су последња места и испали из лиге.

Од свих најбољих послератних голгетера, највише голова из једанаестераца у једном првенству дао је Бошко Ђорђевић (Партизан) од укупно 20 погодака, седам је постигао са беле тачке.

Два фудбалера постала су најбољи стрелци Прве лиге кад су отишли из Црвене звезде: Коста Томашевић са 20 голова као члан Спартака 1954/55. и Тихомир Огњанов са 21 голом, такође као нападач Спартака, 1955/56.

Једини клуб који је био првак а касније испало из Прве лиге је сарајевски Жељезничар: шампион 1971/72, био је последњи на табели 1976/77.

Црвена звезда освојила је првенство Југославије 1967/77. пре шест својих последњих утакмица.

BABALU

СТРИП

ПАРТИЗАНИ ГОРАЧ: КАЗНЕНА ЕКСПЕДИЦИЈА

У ИСТО ВРЕМЕ...

АЛБРЕХТЕ,
ДА ЛИ СИ РАС-
ПОРЕДИО ПА-
ТРОЛЕ?

ЈЕСАМ, ГОСПОДИНЕ!
ПОСТАВИО САМ ИХ
НА БОКОВЕ, ДА
НАС БАНДИТИ НЕ
БИ ИЗЕНАДИ-
ЛИ.

ИЗВРШНО.
ОСИМ ТОГА,
ТРЕБА ДА
СПРЕЧЕ СВА-
КОГ КО ПОКУ-
ША ДА ПОБЕГ-
НЕ ИЗ СЕ-
ЛА.

НЕ СВИЂА
МИ СЕ ШТО
МОРАМО ДА
ПАТРОЛИ-
РАМО ПО
ОВАКВОМ
ТЕРЕНУ.

НИ МЕНИ.
НИКАД СЕ
НЕ ЗНА ИЗ
КОГА ЖБУНА
МОЖЕ ДА ОД-
ЈЕКНЕ ПУ-
ЦАЊ.

СРЕБА НАША
ШТО ПАРТИ-
ЗАНИ И НЕ
СЛУТЕ ДА
СМО ОВ-
ДЕ.

ГЛОСТ... НЕКО СЕ
ШУЊА... ТАМО У
ШУМАРКУ.

ПАТРОЛА? НА-
НО БАШ НА ЊИХ
ДА НАПЕТИМ?

СТОЈ!

ПОКУШАВА ДА
ПОБЕГНЕ? СИГУР-
НО ЈЕ У ДОСТУ-
ХУ СА БАНДИТИ-
МА?

НЕКЕ СТИГНИ
ДАТЕКО?

БАНГ!

НИСИ МОРАО ДА ГА
УБИЈЕШ? МОГЛИ СМО
МОЖДА ДА ОД ЊЕГА ИЗ-
ВУЧЕМО НЕШТО О БАН-
ДИТИМА?

НИЈЕ ВАЖНО?
ПРОПЕВАЊЕ
НАМ ОНИ ИЗ
СЕЛА?

ЈОШ МАЛО ПА РУ СТИ-
ФИ. ОНИ ДОЉЕ И НЕ СЛУ-
ТЕ ШТА ИМ СЕ СПРЕ-
МА.

ХЕЈЈ... ДРАГИЦЕ,
БРЗО ЗОВИ ПРЕД-
СЕДНИКА ОПШ-
ТИНЕ?

ШТА СЕ
ДЕСИЛО,
ГОРА-
НЕ ?!

НЕМЦИ СУ
НА ПОТА СА-
ТА ОДАВДЕ?
ИДУ ПРЕМА
СЕЉУ ?

ПОСТАО САМ
МЛИНАРА ПО ГО-
МОЋ, АЛИ ДОК ОД-
РЕД НЕ СТИГНЕ
МИ МОРАМО ОР-
ГАНИЗОВАТИ БИ-
ТЛО НАМЈУ ОД-
БРАНУ.

ДА ЛИ СИ УСПЕО ДА
ПРЕБРОЗИШ ФАШИСТЕ ?

НЕ, АЛИ ИХ НЕ-
МА ВИШЕ ОД
ТРИДЕСЕТ.

ХУ... НЕМА НАС МНОГО
СПОСОБНИХ У СЕЉУ ?
ИПАК, ПОНУШАЋЕМО
ДА ИХ ЗАДРЖИМО
ДОК ОДРЕД НЕ СТИГ-
НЕ... ПРИБЕГИ БЕМО
ПЧКАВСТВУ ?

ЧУПНО, ПОПНИ СЕ
НА ЗВОНИК И КА-
ДА УГЛЕДАШ
ШВАБЕ, ЗАЗВО-
НИ.

ХОКУ, САМО
ДА МЕ ПОП НЕ
ПОЈУРИ НО
ПРОШЛИ
ПУТ ?

ДВАДЕСЕТ МИНУ-
ТА КАСНИЈЕ ...

Динг!
Донг!

НЕМЦИ СУ УШЛИ У СЕЉО ...

УВЕК
ИСТО ? ЧИМ
СЕ ПОЈАВИ-
МО, СВИ СЕ
ПОСАКРИ-
ВАЈУ ?

ОХО... ОВОГ ПУ-
ТА САМ СЕ ПРЕ-
ВАРИО. ОВИ СЕ
ИЗГЛЕДА, НЕ
ПЛАШЕ ?

ТАКО ЗНАЧИ... НИСТЕ СЕ
СВИ ПОСАКРИВАТИ. ХО-
КУ ДА СЕ СВИ МЕШТА-
НИ СКУПЕ ОВДЕ, ЗБОГ
ПРЕБРОЗАВАЊА ?

ТО НЕБЕ ИКИ ПЛА-
НО. НАША ПОСТО-
ВИЦА КАЖЕ ДА
ПАС РЕТКО УПРИ-
ЗЕ ИС-
ТОГ ЧОВЕ-
КА ?

НЕ
РАЗУ-
МЕШ?
ШТА
СИ
ХТЕО
ТИМЕ
ДА
НА-
ЖЕШ?

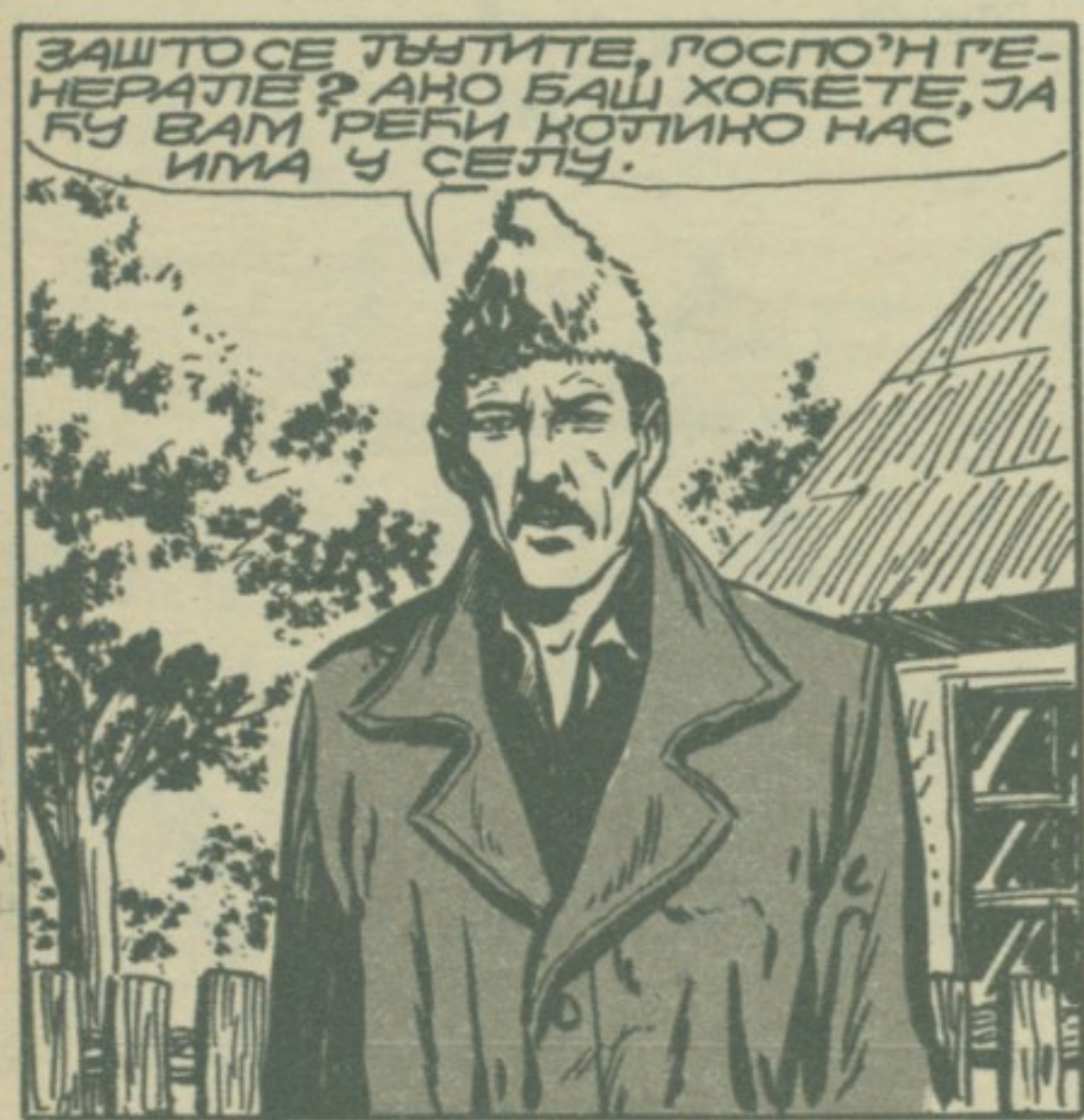
ХОБУ ДА НА-
ЖЕМ ДА СМО
ЧУЛИ КАНО
СТЕ ПРЕБРО-
ЈАВАТИ СТА-
НОВНИКЕ
КРАГУЈЕВ-
ЦА?

ШТА...?? ПАЗИ КА-
НО РАЗГОВАРАШ С
НЕМАЧКИМ ОФИ-
ЦИРОМ?

КАДА БИ ЗНАО
ШТА СМО МУ СПРЕ-
МИТИ, СИГУРНО
НЕ БИ ТОЛИКО
ПАТЛАМИО.

ЗАШТО СЕ ТУЖИТЕ, ГОСПО'Н ГЕ-
НЕРАТЕ? АНО БАШ ХОБЕТЕ, ЈА
БУ ВАМ РЕКИ ТОЛИКО НАС
ИМА У СЕЉУ.

ДОСТА?? МОЈИ
ВОЈНИЦИ РЕ
ВАМ ПОКАЗА-
ТИ КАНО СЕ ПО-
СТУПА СА ДИВЉА-
ЦИМА КАО ШТО
СТЕ ВИ?

А ЈА БУ ВАМ ПО-
КАЗАТИ КАНО МИ
ПОСТУПАМО СА
ФАШИСТИ-
МА?

?!
?!

ДРУГОВИ?
НА ЊИХ?
ПУЦАЈТЕ?

ПАУЗАТА!

ИСКРИСТИВШИ ПОМЕЋУ НАСТАЈУ МЕЂУ
НЕМАЧКИМ ВОЈНИЦИМА, ПРЕДСЕДНИК,
СТОЈАН И ЖИЊА СУ СЕ ПОВУКЛИ У ЗАК-
ЛОН...

ПОВУКЛИ СЕ!
БАНГ!
БАНГ!

... А СА ПРОЗОРА ОКОЛНИХ КУЋА И
ИЗА ОГРАДА, ОГЛАСИЛИ СУ СЕ ТРО-
ФЕЈИ ИЗ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА И
ЛОВАЧКО ОРУЖЈЕ.

БАНГ!
БАНГ!

У ЗАКЛОН??
ОВО ЈЕ ЗАСЕ-
ДА?

АНОНИЧЕ КЕРАС 11.

ГОРАН ЈЕ БИО У ПРАВУ. МИТАР НИЈЕ УСПЕО ДА ЗАУСТАВИ НЕМЦЕ...

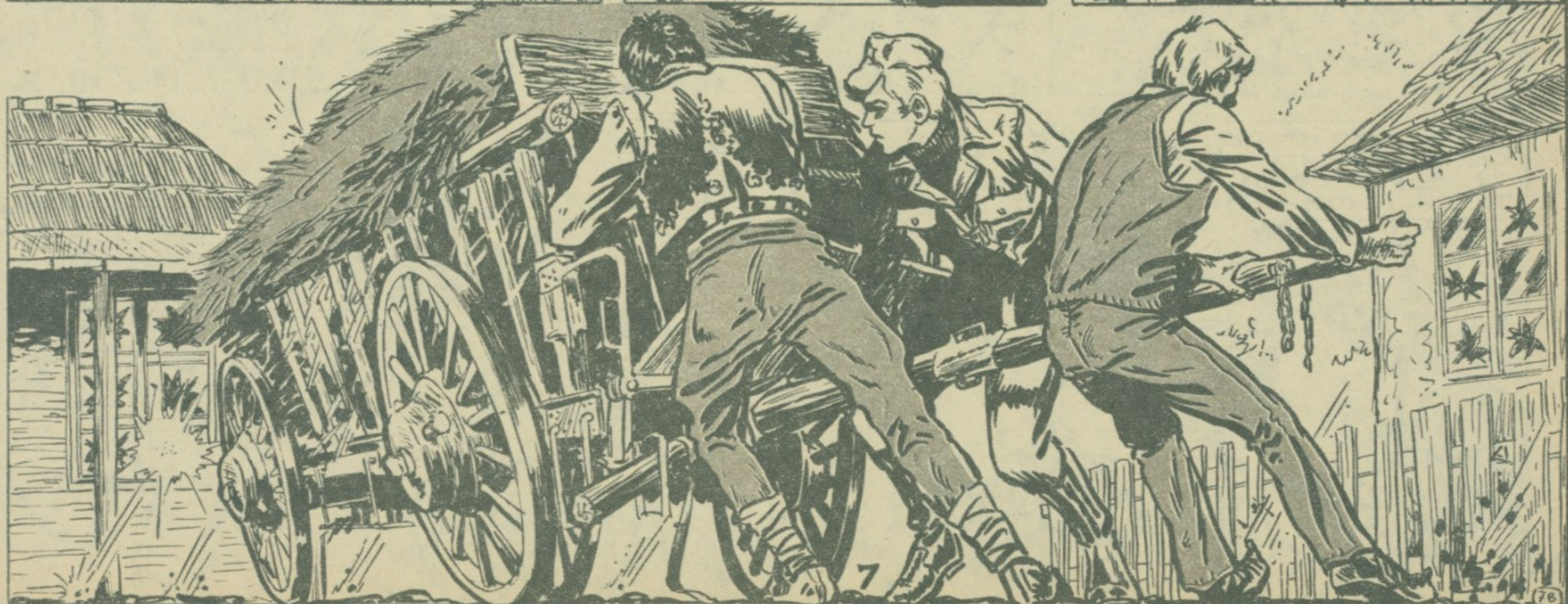
УСПЕЛИ СУ ДА СЕ ДОНОПАЈУ ЗАКЛОНА. ОСЕЋАМ ДА СА ТОМ ОСМОРИЦОМ НЕЋЕМО ЛАКО ИЗИЋИ НА КРАЈ?

НЕМАЧКИ ВОЗНИЦИ СУ СЕ ЗАБАРИКАДИРАЛИ У МИТРОВОЈ КУКИ И ОТВОРИЛИ ВАТРУ.

ВЕЛИКЕ БИТКЕ 2. СВЕТСКОГ РАТА:

ИВО ЦИМА

ИСКРЦАВАЊЕ АМЕРИКАНАЦА НА ЈАПАНСКО ОСТРВО ИВО ЦИМУ БИЛО ЈЕ ЈЕДАН ОД НАЈ-КРВАВИЈИХ ДОГАЂАЈА НА ПАЦИФИКУ ЗА ВРЕМЕ ДРУ-ГОГ СВЕТ-СКОГ РА-ТА...

У КТОПЦИ СМО? НЕМАМО ШАНСИ ДА СЕ ИЗВУЧЕМО? НАРЕДНИЧЕ? ДО ВРАГА, МРТАВ ЈЕ!

ДОГОДИЛО СЕ ТО У ПРОЛЕ-БЕ 1943. ГОДИНЕ НА ОБА-ТИ ИВО ЦИМЕ...

ОДАБРАТИ СМО ВАС ЈЕР СТЕ НАЈСНАЖНИЈИ ОД СВИХ НАШИХ ЗАРО-БЉЕНИКА? ОЧЕКУЈЕ ВАС НАПОРАН РАД? НО ПОКУША ДА САБОТИРА БИЋЕ ОД-МАХ УБИЈЕН?

РОБЕРТ БЕНИНГТОН, ЕНГЛЕСКИ НАПЕ-ТАН И ДЕЈВИД СИДНИ, ПОРУЧНИК, БИ-ЛИ СУ У ТОЈ ГРУПИ ЗАРОБЉЕНИКА...

НИКАДА СЕ НЕЋЕМО ИЗ-ВУЋИ ОДАВДЕ? ШТА СУ ТО ЈАПАЊЦИ НАУМИЛИ?

ИЗГЛЕДА ДА ХО-БЕ ДА ГРАДЕ ПОДЗЕМНУ ЖЕЛЕЗНИЦУ?

НЕКОЛИКО МЕСЕ-ЦИ НАСНИЈЕ МНО-ГИ СУ УМРЛИ ОД ИСЦРПЉЕНОС-ТИ...

... А САБОТЕРИ СУ СТРЕЉАНИ...

САГРАДИТИ СМО ЧИТАВ ПОДЗЕМНИ ГРАД? ОСТР-ВО ЈЕ САДА НЕОСВОЈИ-ВО?

АМЕРИКАНЦИ СУ СВЕ БЛИЖЕ? ОСВОЈИТИ СУ ВЕЋ НЕКОЛИКО ОСТР-ВА? САМО, СУМЊАМ ДА ЋЕ СЕ ОВДЕ ИСКРЦА-ТИ?

ДЕЦЕМБРА 1944. ПРЕ ЖИВЕЛИ ЗАРОБ-ЉЕНИЦИ БИЛИ СУ УКРЦАНИ НА ЈАПАЊСКИ БРОД...

ПРЕ НЕГО ШТО ВАС ВРА-ТИМО У ТОГОРЕ, ЖЕЛИМ ДА ВАМ КАЖЕМ ДА СТЕ НАМ МНОГО ПОМОГЛИ У ПРИПРЕМАМА ЗА ПОТПУН-СТВОМ АМЕРИКАНАЦА НА ПАЦИФИКУ?

ДРУГОГ ДАНА ПУТОВАЊА, КАДА СУ ЗАРОБЉЕНИЦИ ИЗГЛУБИЛИ СВАКУ НАДУ ЗА БЕКСТВО...

ПОЈАВИО СЕ АМЕРИЧКИ БРОД...

ТОБЏИЈЕ ЈЕ ДАН И ДВА, ПА-ЛИ?

ЈАПАНЦИ, ЈЕ ЛИ?

ТОРПЕДА ПОГОДИШЕ СВОЈ ЦИЉ...

ЗА НЕКОЛИКО СЕКУНДИ ЈАПАНСКИ БРОД ЈЕ ПРЕТВОРЕН У БУКТИЊУ...

ЈАПАНЦИ СЕ БРЗО УКРЦАШЕ У ЧАМЦЕ ЗА СПАСАВАЊЕ...

НАТРАГ? ВАШИ ПРИЈАТЕЉИ ЋЕ ВАС ПОКУПИТИ?

ПРОКЉЕТИ БИЛИ?

НА СРЕЋУ, ПОДМОРНИЦА ЈЕ ИЗРОНИЛА...

СПУСТИТЕ ЧАМЦЕ И ПОКУПИТЕ ПРЕЖИВЕЛЕ?

ИМАЈИ СМО СРЕЋЕ, ДЕЈВИДЕ?

ДА? ТИ СИ САДА ОПЕТ КАПЕТАН РОБЕРТ, А ЈА ПОРУЧНИК ДЕЈВИД?

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ РОБЕРТ И ДЕЈВИД СУ СЕ ПРИДРУЖИЛИ СВОЈИМ ЈЕДИНАЦАМА...

ФЕБРУАРА 1945. АМЕРИЧКА ПЕТА ФЛОТА ПОЧЕЛА ЈЕ БОМБАРДОВАЊЕ ОСТРВА ИВО ЏИМЕ...

ИЗГЛЕДАЛО ЈЕ ДА ЋЕ АМЕРИКАНЦИ БР-
ЗО И ЛАКО ОСВОЈИТИ ОСТРВО ...

ГЕНЕРАЛ ХОЛАНД
СМИТ НАРЕДИО
ЈЕ ИСКРЦАВА-
ЊЕ ПРВЕ ДИВИ-
ЗИЈЕ ...

АТИ, БОМБАРДОВАЊЕ ЈЕ БИЛО УЗА-
ЛУДНО. ПОД КОМАНДОМ ГЕНЕРАТА
ТАДАМИЧИ КУРИБАЈАШИЈА, ЈАПАН-
ЦИ СУ СПРЕМНО ДОЧЕКАЛИ АМЕРИЧ-
КЕ ТРУПЕ ...

НЕМАЈУ
НИКАКВИХ
ШАНСИ?

ЈЕСТЕ ЛИ
СВИ СПРЕМ-
НИ? ПА-
ЛИ?

ТОПОВИ ПОСТАВЉЕНИ ИС-
ПОД ЗЕМЉЕ, ГРЕМЛИ СУ
НА СВЕ СТРАНЕ ...

ААХ?

У ЗАКЛОН,
БРЗО?

АТИ, БИЛО ЈЕ НЕМОГУЋЕ НАћи ЗАК-
ЛОН НА ИВО ЦИМИ ...

АМЕРИКАНЦИ СУ ДОЖИВЕЛИ ПОТ-
ПУН ПОРАЗ ...

АМЕРИЧНИ ВРХОВНИ ШТАБ НИЈЕ МОГАО ДА СЕ ПОМИРИ СА ПОРАЗОМ...

АМЕРИКАНЦИ СУ БИЛИ СВЕ БЛИЖЕ ОБАТИ...

ЈАПАНСКИ ГЕНЕРАЛ БИО ЈЕ СПРЕМАН ДА ДОЧЕКА АМЕРИКАНЦЕ...

ВРАТИЛИ СУ СЕ, ГЕНЕРАЛЕ?

ПА, ОНИ СУ ЛУДИ?

ПЕШАДИЈА НЕК ОСТАНЕ НА СВОЈИМ МЕСТИМА ПОД ЗЕМЉОМ? АРТИЉЕРЦИ БЕ ДОЧЕКАТИ АМЕРИКАНЦЕ?

ЈАПАНЦИ СУ ОВОР ПУТА ОДЛУЧИЛИ ДА НЕ ДОЗВОЛЕ АМЕРИКАНЦИМА ДА СТУПЕ НА ИВО ЦИМУ...

ИЗГЛЕДАЛО ЈЕ ДА НИЈЕ ЈЕДАН АМЕРИЧКИ ЧАМАЦ НЕГЕ УСПЕТИ ДА СЕ ПРОБИЈЕ КРОЗ ВАТРУ...

ПА ИПАК, ДРУГА ДИВИЗИЈА ЈЕ ГРА-
БИТА НАПРЕД ...

УБРЗО СЕ ИСКРЦАТА НА ОСТРВО ...

НЕКЕМО УСПЕТИ?

ЈАПАНЦИ СУ БИЛИ ЗА-
ПАЊЕНИ УПОРНОШЋУ
АМЕРИКАНАЦА ...

ГЕ-
НЕРА-
ЛЕ,
ИСКР-
ЦАТИ
СУ СЕ?

НАРЕДИ-
ТЕ ПЕША-
ДИЈИ ДА ЗА-
УЗМЕ ПОТЛО-
ЖАЈЕ?

ПЕШАДИЈА ЈЕ НАПУСТИЛА СВОЈЕ
ПОДЗЕМ-
НЕ БУН-
КЕРЕ ...

АМЕРИКАНЦИ
ЈОШ НИСУ СХВА-
ТИЛИ ДА ЈЕ ОС-
ТРВО НЕОСВОЈИ-
ВО?

СКРИВЕНИ У РОВОВИМА, ЈАПАНЦИ СУ
ЧЕКАТИ ...

ИЗНЕНАДА ...

ДО
БАВОЛЈА?
ОТКРИ-
ТИ СУ
НАС?

ГЛЕДАЈТЕ?
ИМАЈУ СКЛО-
НИШТА ИСПОД
ЗЕМЉЕ?

Али поручник Кор-
мо није успео да
одговори на то
питање...

Поруч-
нике,
чујете
ли ме
?

НЕ ОДГОВА-
РА? СИГУРНО
ЈЕ УБИЈЕН?

НАРЕДИ ПО-
ВЛАЧЕЊЕ? АР-
ТИЉЕРИЈА С
БРОДА И БОМ-
БАРДЕРИ ЧУВА-
ЋЕ ИМ ОД-
СТУПНИЦУ?

НАРЕЂЕЊЕ ДА СЕ ПОВУКУ, ВОЈНИЦИ ДОНЕ-
НАШЕ С ОПАКШАЊЕМ...

НЕ ЗАБОРА-
ВИТЕ РАЂЕ-
НИКЕ?

ВЕСТ О ПОРАЗУ АМЕРИКАНАЦА ДОПРТА ЈЕ
И ДО БРИТАНСКОГ ОДРЕДА КОЈИ СЕ НАТЛА-
ЗИО У БУРМИ...

АМЕРИ-
КАНЦИ СУ
ПРЕТРПЕ-
ЛИ ВЕЛИ-
КЕ ГУБИТ-
КЕ?

ИВО
ЦИМА
ЈЕ НЕ-
ОСВО-
ЈИВ?

РОБЕРТЕ,
САМО НАС
ДВОЈИЦА ЗНАМО
ШТА СЕ КРИЈЕ
ИСПОД ЗЕМЉЕ
НА ТОМ ОСТР-
ВУ?

ДВА ОФИЦИРА ЗАТРАЖИШЕ ДА ИХ ПРИ-
МИ ПУКОВНИК...

НАШИ
САВЕЗНИЦИ
ЗНАЈУ ДА СЕ
ПОД ЗЕМЉОМ
НАТЛАЗЕ ТУНЕ-
ЛИ?

Али не знају
тачно где? Ро-
берт и ја смо
их копали го-
дину дана?

У РЕДУ? ВРАТИТЕ СЕ
У СВОЈ ШАТОР? ЈА ЋУ
СТУПИТИ У КОНТАКТ
СА ШТАБОМ?

БРИТАНСКИ ЗАПОВЕДНИК ЈЕ СТУ-
ПИО У ВЕЗУ СА АМЕРИЧКИМ ГЕНЕ-
РАТОМ ХОЛАНДОМ СМИТОМ...

У ПРАВИ ЧАС?
РЕЦИТЕ ИМ ДА
НАМ ПОШАЉУ ТУ
ДВОЈИЦУ ОФИЦИ-
РА ШТО ПРЕ?

ХОЛАНДЕ,
БОМБАРДО-
ВАЋЕМО ОПЕТ
ОСТРВО?

ТО
ЈЕ
ЛУ-
ДОСТ?

МОРАМО
ДА СКРШИ-
МО ОТПОР
ЗАПАНАЦА?
БРИТАНС-
КИ ОФИЦИ-
РИ ЋЕ НАМ
У ТОМЕ
ПОМОЋИ?

МАРТА 1945. ГОДИНЕ 11.000 АМЕРИКАНАЦА ИСКРЦАЛО СЕ НА ИВО ЏИМУ...

ГЕНЕРАЛ КУРИБАЈАШИ ПОСМАТРАО ЈЕ ТО ИЗ СВОГ СКЛОНИШТА...

ОНИ, ИЗГЛЕДА, ХОЋЕ ДА ПРЕТВОРЕ ИВО ЏИМУ У СОПСТВЕНО ГРОБЉЕ?

ВЕОМА СУ УПОРНИ, ГЕНЕРАЛЕ? МНОГИ СУ СЕ ВЕЋ ПРОБИЛИ КРОЗ НАШУ БАРАЖНУ БАТРУ?

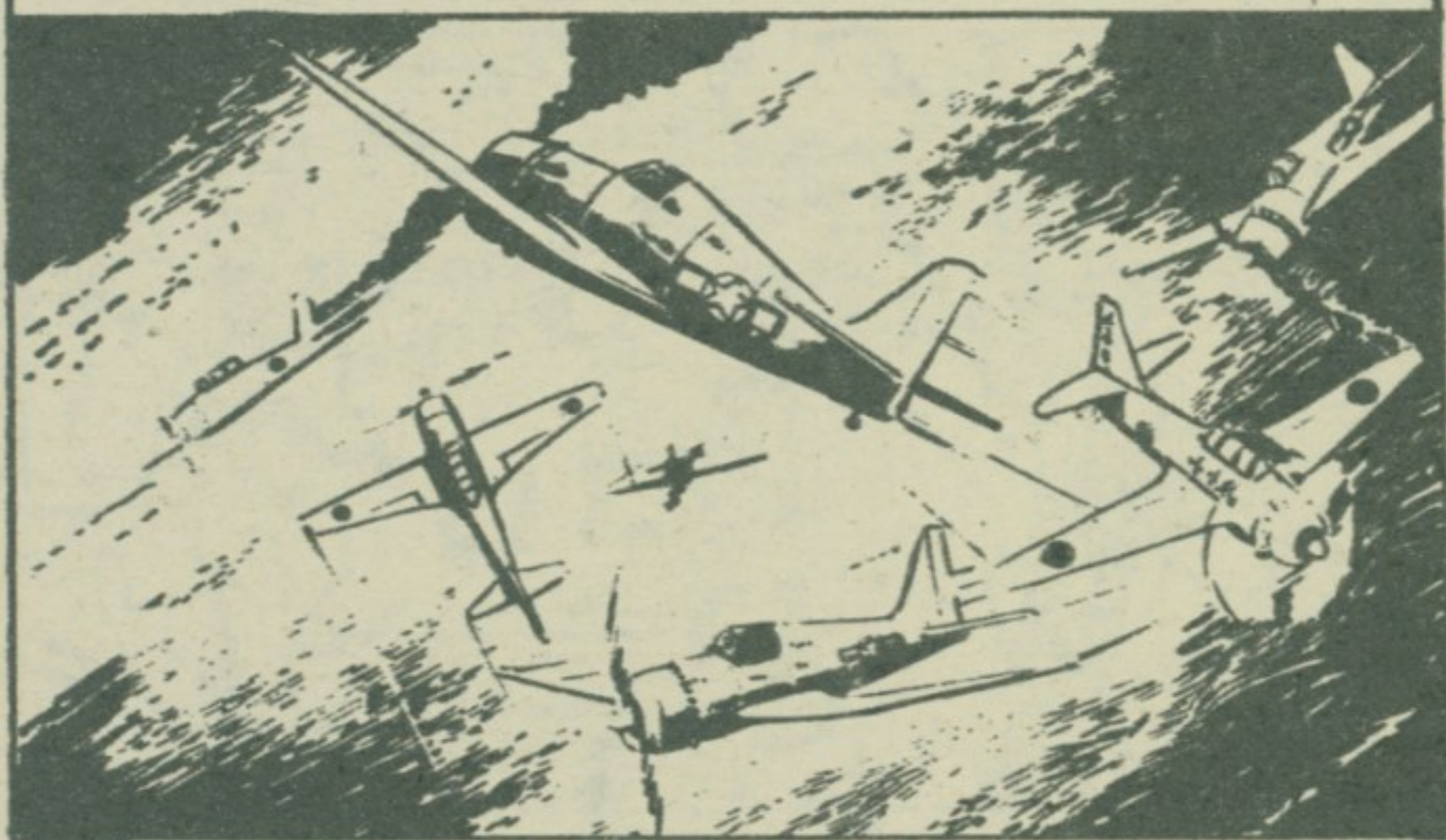
ЗНАМ КАКО БЕМО СЕ ЗАУВЕК ОСЛОБОДИТИ АМЕРИКАНАЦА? ИЗ ВАЗДУХА БЕМО ИХ НАПАСТИ?

ЈАПАНСКИ ПИЛОТИ СУ ДОБИЛИ НАРЕБЕЊЕ ДА УЗЛЕТЕ...

САДА СЕ ОГОРЧЕНА БОРБА ВОДИЛА И У ВАЗДУХУ...

АМЕРИКАНЦИ СУ ОВДЕ ИМАТИ ВИШЕ УСПЕХА...

КАДА ЈЕ ТО ВИДЕО ГЕНЕРАЛ КУРИБАЈАШИ, НАРЕДИО ЈЕ КАМИКАЗАМА ДА НАПАДНУ АМЕРИЧНУ ФЛОТУ...

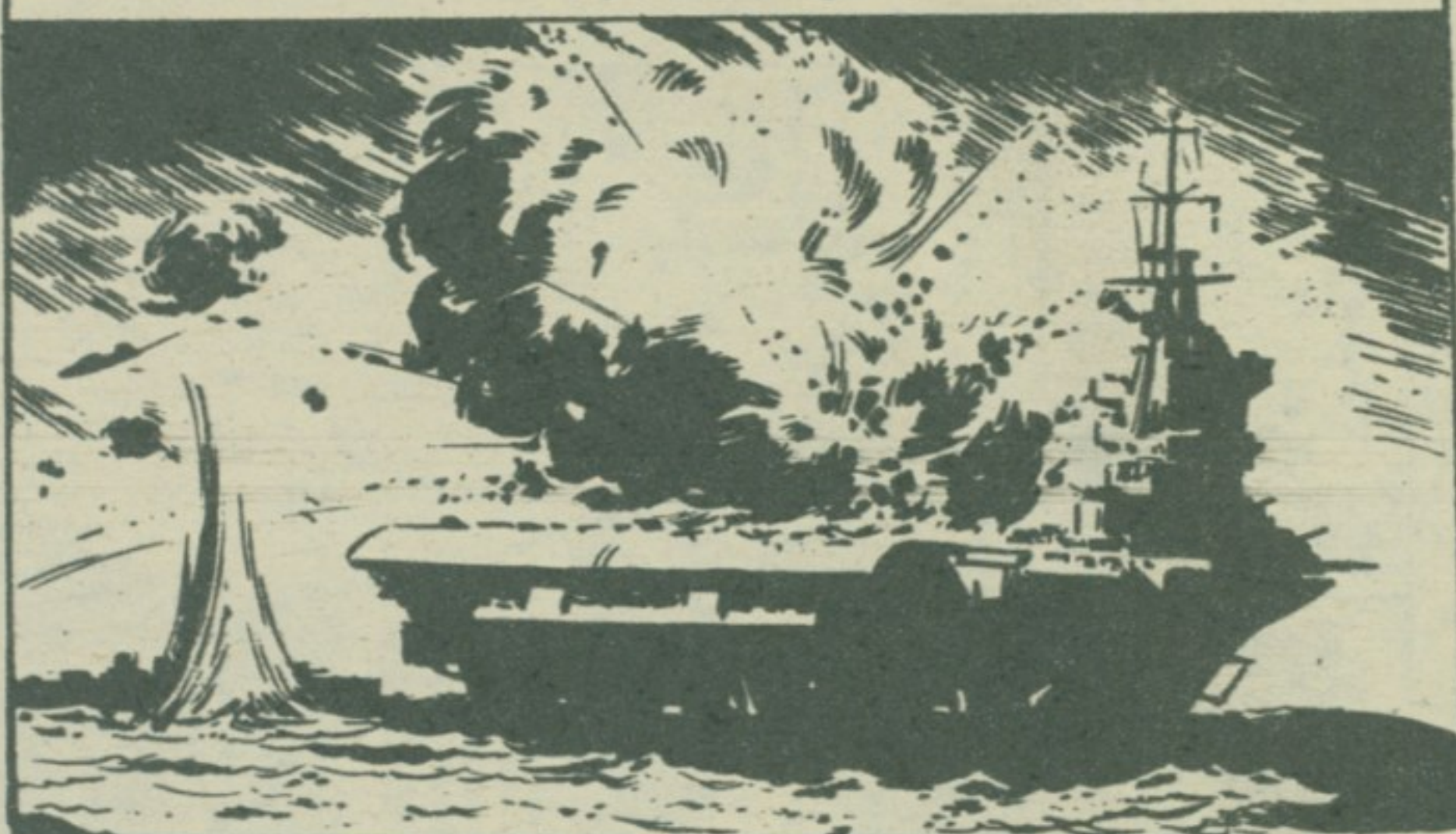

НИЈЕ МОГАО ДА ДОЗВОЛИ ДА БУДЕ ПОРАЖЕН...

НЕ? КАМИКАЗЕ?

ПИЛОТИ САМОУБИЦЕ ТЕШНО СУ ОШТЕТИЛИ АМЕРИЧКИ НОСАЧ АВИОНА САРАТОРУ...

БИЗМАРК ЈЕ ПОТОПЉЕН, АЛИ ТАДАМИЧИЈЕВ ПЛАН ЈЕ ПРОПАО. СВИ ЊЕГОВИ АВИОНИ СУ УНИШТЕНИ...

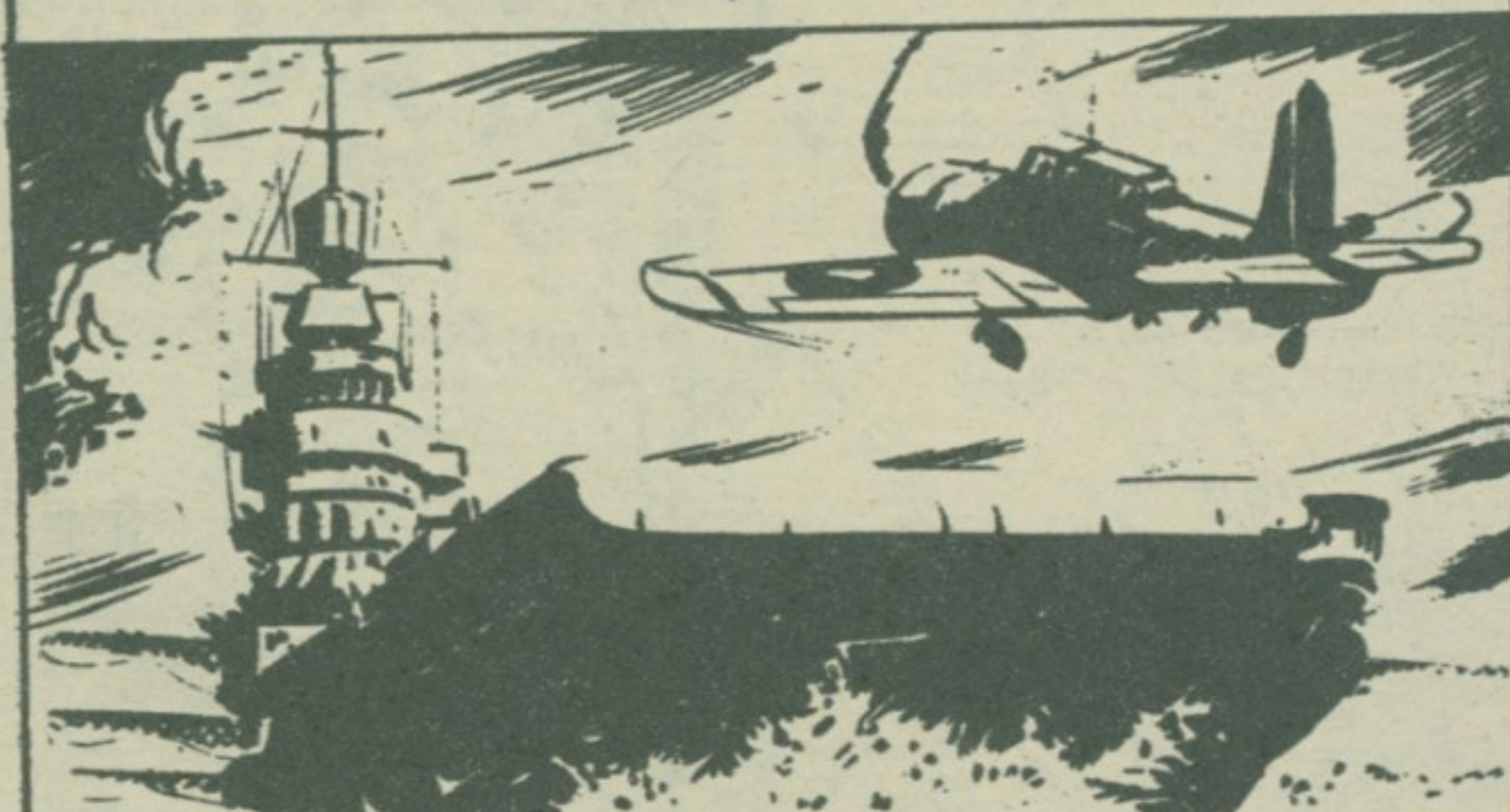

А НА ОСТРВУ...

ЗНАТЕ НАРЕЂЕЊЕ? НЕМА ПОВЛАЧЕЊА?

ЧЕТРДЕСЕТ ОСАМ ЧАСОВА КАСНИЈЕ КАПЕТАН РОБЕРТ БЕНИНГТОН И ПОРУЧНИК ДЕЈВИД СИДНИ СПУСТИЛИ СУ СЕ НА АМЕРИЧКИ НОСАЧ АВИОНА...

ПОЖУРИТЕ, МОМЦИ! НЕМАМО МНОГО ВРЕМЕНА!

ЗНАМО?

ЗА ТО ВРЕМЕ ЈЕДНА ГРУПА МОРНАРА ПОПЕЛА СЕ НА НАЈИСТАКЊУТИЈИ ДЕО ОСТРВА И ЗАБОЈА АМЕРИЧКУ ЗАСТАВУ...

НАЦРТАЈТЕ МО ВАМ ПЛАН ТУНЕЛА? ВИ БЕТЕ ТО ФОТОКОПИРАТИ И ДАТИ СВАКОЈ ЧЕТИ?

РОБЕРТ И ДЕЈВИД СЕ ОДМАХ ДАДОШЕ НА ПОСАО...

УПОТРЕБИЋЕМО ТЕНКОВЕ, МИНОБАЦАЧЕ И БАЦАЧЕ ПЛАМЕНА!

ТО ЈЕ ПОДИГЛО МО-
РАТ ВЕГ ИСЦРПЉЕ-
НИМ ВОЈНИЦИМА ...

УРА?

НА НОСАЧУ АВИОНА, АДМИРАТ СПРУС
ЈЕ ПОЗВАО СВЕ ОФИЦИРЕ ...

ОБРАТИТЕ
ПАЖЊУ НА
ЦРТЕЖЕ? ПО-
РУЧНИК ДЕЈ-
ВИД ЋЕ ВАМ
ДАТИ СВА ПО-
ТРЕБНА ОБ-
ЈАШЊЕЊА?

ОФИЦИРИ КОЈИ СУ РУКОВОДИЛИ НАПА-
ДОМ ПАЖЉИВО СУ ПРАТИЛИ ДЕЈВИДО-
ВО ИЗЛАГАЊЕ ...

МОРАЋЕМО ДА
ИХ НАТЕРАМО ДА
ИЗИДУ ИЗ СВОЈИХ
РУПА ИЛИ ЋЕМО
САМИ СИЋИ ДО
ЊИХ? ПАЗИТЕ СА-
МО, ЈАПАЊЦИ СУ
ЛУДО ХРАБ-
РИ?

СУТРАДАН ...

МОМЦИ, НАПРЕД!
МАЛО ЋЕМО ПРОШЕТА-
ТИ ИСПОД ЗЕМЉЕ?

ВАС ДВОЈИЦА
СТЕ ВЕГ МНОГО
УЧИНИЛИ? НИЈЕ
ПОТРЕБНО ДА ИЗ-
ТРАЖЕТЕ СВОЈЕ ЖИ-
ВОТЕ ОПАСНОСТИ?

РОБЕРТ И ЈА СМО
ВЕОМА ЗАИНТЕРЕ-
СОВАНИ ДА СЕ
СРЕТНЕМО С ЈА-
ПАЊЦИМА, А БИ-
ЋЕМО ВАМ ОД ПО-
МОЋИ КАО ВО-
ДИЧИ?

ОТКУД
ЕНГЛЕЗИ
НА ИВО
ЦИМИ?

САМО
ДВОЈИ-
ЦА?

ЖЕЛЕ,
ВАЉДА,
ДА НАМ
ПОМОГ-
НУ?

КАПЕТАНЕ БАРТОНЕ,
ОВО СУ КАПЕТАН БЕНИ-
НГТОН И ПОРУЧНИК СИД-
НИ? ОНИ ЋЕ ПРЕДВОДИ-
ТИ ВАШУ ЧЕТУ?

ДРАГО
МИ
ЈЕ?

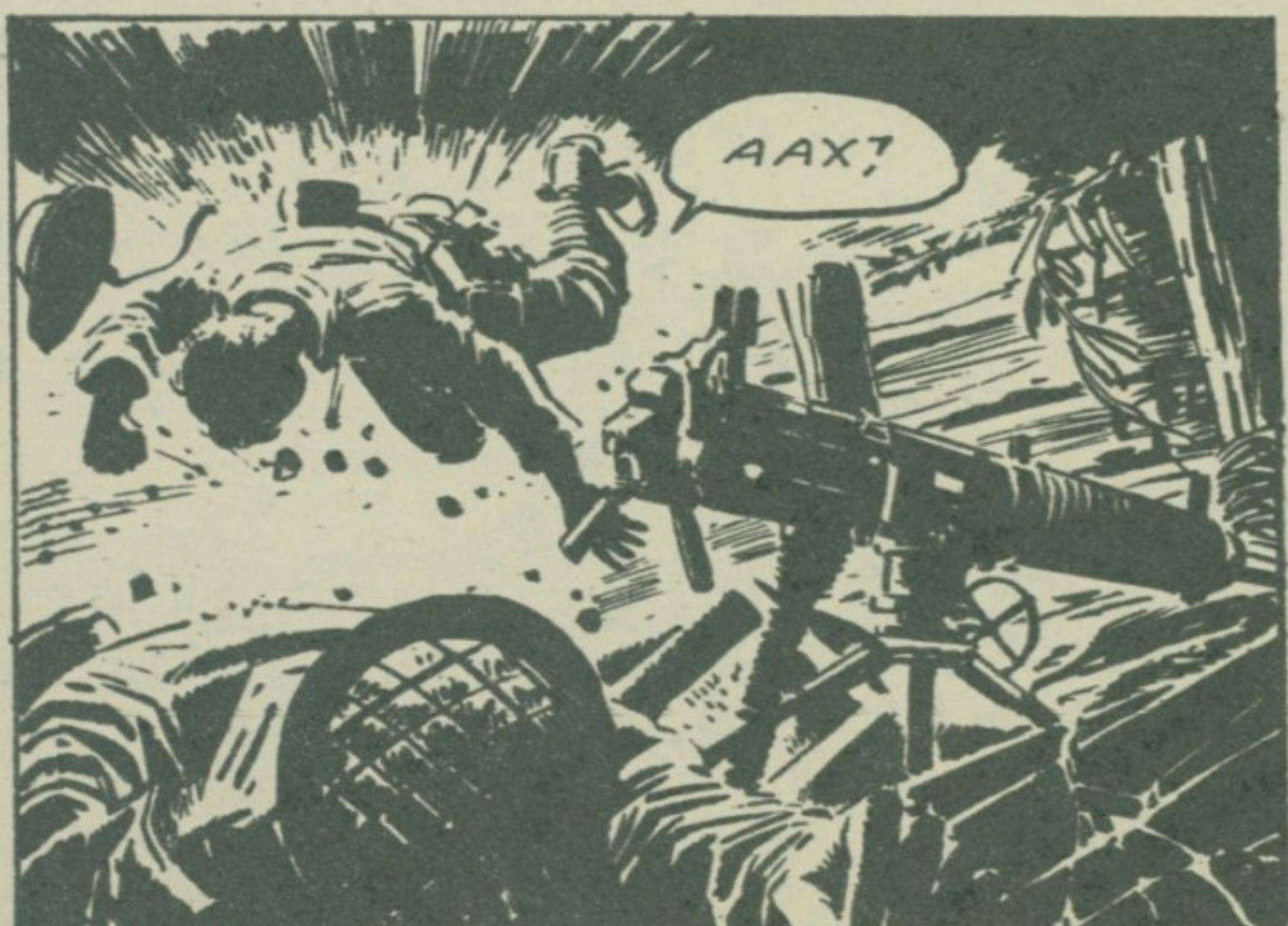
ГЕНЕРАЛ КУРИБАЈАШИ ЈЕ РЕШИО ДА
ПРЕДУЗМЕ ОДЛУЧУЈУЋЕ КОРАКЕ ...

ЗАТРАЖИО САМ
ПОМОЋ ИЗ ТОКИЈА?
У МЕЂУВРЕМЕНУ,
АРТИЈЕРИЈА
НЕЋ ОСПЕ ПАЉ-
БУ НА НЕПРИЈА-
ТЕЉА? ПЕШАДИ-
ЈА ЋЕ КРЕНУТИ
У НАПАД У
ПОНОБ?

ВОЈНИЦИ НА ОБАТИ БИЛИ СУ ОПРЕМЉЕНИ ПРЕМА УПУТСТВУ РОБЕРТА И ДЕЈВИДА...

У ПОДНЕ ДЕВЕТОГ МАРТА 1945...

ЈА САМ ВАШ
СТАРИ ПРИЈА-
ТЕЉ? ДОШАО
САМ ДА ВАС
ПОСЕТИМ?

ШТА?

РОБЕРТ БЕНИНГТОН ЈЕ ПОГОДИО
СВОЈ ЦИЉ...

ЗА ТО ВРЕМЕ
ЈАПАНЦИ СУ
ЗАДАЛИ ВЕ-
ЛИКЕ ГУБИТ-
НЕ АМЕРИКАН-
ЦИМА У ШУ-
МИ...

БАЦИТЕ НЕ-
КОЛИКО ГРА-
НАТА? САМО
ТАКО МО-
ЖЕМО ДА
СЕ ПРОБИ-
ЈЕМО?

ПО ЧИТАВОМ ОС-
ТРВУ ОДЈЕКИВА-
ЛЕ СУ СНАЖНЕ ЕК-
СПЛОЗИЈЕ...

ИСПОД ЗЕМЉЕ СУ СЕ ВОДИЛЕ ОГОР-
ЧЕНЕ БОРБЕ...

НА-
ТРАГ?

НИКАДА
НАС НЕ-
БЕТЕ ПО-
РАЗИТИ?

ААХ?

ИЗГУБИЛИ
СМО ВЕЗУ СА
СВИМ ОДРЕ-
ДИМА
У ШУМИ?

КУРИБАЈАШИ ЈЕ ПРИМИО
ПОСЛЕДЊИ ИЗВЕШТАЈ...

НЕКА СВИ ВОЈНИ-
ЦИ НАПУСТЕ ТУ-
НЕТЕ И БОРЕ
СЕ НА ПОВРШИ-
НИ? МОРАМО ОТЕ-
РАТИ НЕПРИЈА-
ТЕЉА?

ГЕНЕРАТОВО НА-
РЕБЕЊЕ ЈЕ ОД-
МАХ ИСПУЊЕНО...

ААХ?

ХЕЈ?ОВИ
СЕ ПОМА-
ЉАЈУ ИЗ
ЗЕМЉЕ?

ДО ПОНОБИ, АМЕРИКАНЦИ СУ ОКУПИРА-
ЛИ АЕРОДРОМ. ЈАПАНСКИ ГЕНЕРАЛ СЕ
УЗАЛУД НАДАО ДА БЕ ДОБИТИ ПОМОЋ
ИЗ ТОКИЈА...

АМЕРИЧКИ ТЕНКОВИ БИЛИ СУ СВЕ БЛИЖЕ СРЕДИШЊЕМ ДЕЛУ ОСТРВА...

ЗА ТО ВРЕМЕ РОБЕРТ И ДЕЈВИД ДОНЕЛИ СУ СМЕЉУ ОДЛУКУ...

РОБЕРТОВ ПЛАН ЈЕ БРЗО ОСТВАРЕН...

СВИ ТУНЕТИ СУ УНИШТЕНИ, ГЕНЕРАЛЕ?

А САДА БЕМО СЕ БОРИТИ ПРСА У ПРСА?

... И ПОЧЕЛО ЈЕ ОПАСНО ПЕЊАЊЕ ПРЕМА СУРИБАЧИЈУ...

НИКО ОД КУРИБАЈАШИЈЕВИХ ВОЈНИКА НИЈЕ СЛУТИО ДА СУ ИМ НЕПРИЈАТЕЉИ ИЗА ЛЕЂА...

ИЗНЕНАЂЕНИ ЈАПАНЦИ БРЗО СУ САВЛАДАНИ...

РОБЕРТ И ДЕЈВИД СУ СЕ ДОМОГЛИ НЕПРИЈАТЕЉСКОГ ОРУЖЈА...

ПАЛИ?

АААЈ?

ГЕНЕРАЛЕ, ОНИ ГОРЕ СУ ПОГЛУДЕЛИ? ПУЦАЈУ У НАШЕ?

ЋУЛЕ МЕЂУ САВЕТНИКЕ!

Један јахач је и дању и ноћу, бесомучно замузајући коње, јурио из Цариграда према побуњеној Србији. Био је крај лета 1805. године. Устаници су победили дахије, а сад би требало да се први пут сукобе са такозваним „царским Турцима“.

Коњаник који је толико журио био је некадашњи земунски трговац Стеван Живковић, који је у саставу српске делегације молио разумевање за устанике на царском дивану у Стамбулу.

Мисија делегације није успела. Стеван Живковић је измолити Турке да пође у Србију и упозори устанике да нишки Хафиз-паша иде са војском на положај београдског везира — са задатком да коначно умири Србију, да они морају да се покоре...

Некадашњи земунски трговац добро је говорио турски и успео је да убеди турске чиновнике да га пуште како би наводно „предупредио“ — односно спречио српски отпор великој турској сили.

Дошавши у близину српске границе, са бугарске стране, Живковић није кренуо према Нишу, где је Хафиз-паша сакупио преко четрдесет хиљада ратника из европских делова Турске, већ науи да у Србију уђе преко Дунава и Неготина.

И поред великих невоља са Турцима и на тој страни, ипак је продрио до српских устаника. Затекао их је за бој орне, пошто су већ окушали прву годину слободног живота.

ПРЕВАРЕНИ ГУШАНАЦ

Стеван Живковић је имао две верзије информација за устанике. Куда год се кретао и где год је јавно иступао — причао је да је посао у Цариграду успешно завршен, да је нишки Хафиз-паша именован за београдског везира и да га треба пустити да прође са највише три стотине људи као својом пратњом, а ако пак поведе више, онда се треба тући са њим, јер он, ето, не слуша свога цара! Једино је Карађорђу и вођама устанка рекао истину.

Вође устанка одмах су по челе војне припреме. Читав народ се спремао да крене у први организовани велики рат, да се макар Београдски пашалук одбрани од турског зулума.

Двојица истакнутих устаничких вођа из некадашње пожаревачке нахије, Ми-

ленко Стојковић и Петар Добрњац, покупе људство из свог краја — све што је могло пушку да носи, па се примакну Морави и варошици Ђуприји. У њеној близини укопају се на брду Иванковцу. За то време Карађорђе и остали вођи су мобилисали људство из београдске, смедеревске, крагујевачке и јагодинске нахије.

Земља буна спрема се на велики рат.

Међутим, постојала је још једна опасност: у београдској тврђави седео је Али-ја Гушанац, албански одметник, са најамничком војском од преко две хиљаде крцалија, опасних ратника који су крстарили Балканом и ступали у службу оном ко им више плати.

Такво залеђе фронта код Ђуприје, није се допадало Карађорђу. Стога пошаље вештог Стевана Живковића да преговара и са њима. Договоре се да се састану на земунској обали, на територији Аустро-Угарске. Гушанац је дошао са великом пратњом и одмах је упитао Живковића:

— Шта то урадите у Цариграду?

— Тражили смо тебе за везира! — одговори Живковић. — Али Хафиз-пашини

КАРАЂОРЂЕВА ВОЈСКА ЈУНАЧКИ СЕ БОРИЛА, АЛИ ЈОЈ ЈЕ ПОМОГЛА И РАТНА СРЕЋА.

пријатељи просуше мито, па диван и султан одредише њега! Он сад иде на Београд, а ми не знамо шта ћемо. Шта нам ти саветујеш, Али-ага?

— Туците се са њим и никако га не пуштајте овамо! — одговорио је Гушанац.

РЋА — НО МУ СЕ ИЗМАКАО!

Овај вешти маневар Живковића обезбедио је мирно залеђе устаничкој војсци. Гушанац је забранио својим војницима да залазе у Шумадију и пљачкају села (што је онда био начин снабдевања).

Последњих дана јула Хафиз-паша стигне у Параћин, а његова коњица већ изађе пред српске шанчеве, па за почне и прво препуцавање.

Миленко Стојковић и Петар Добрњац имали су у својим земљаним рововима (који су били утврђени кољем) — само две и по хиљаде људи и један гвоздени топ.

Хафиз-паша је послао Самил-агу Бањског (из данашње Сокобање) са неколико виђенијих Турака да преговарају. Турци су тражили да прођу у Београд десном сраном Мораве, да се припреме конаци за војску и да раја преда оружје.

Миленко Стојковић одговори да су конаци већ припремљени, али преко јагодинске нахије, старим царским путем — куд су дотада везири долазили. Сем тога рече да ће се за предају оружја договорити тек кад везир стигне у Београд.

Хафиз-паша се бојао да зађе у шуме и гудуре између Јагодине и Гроцке, па опет пошаље преговараче да затражи миран пролаз, и-

наче ће Србе страховито казнити.

Миленко је баш тада са својим људима ојачавао први шанец. Подбодивши се на аштов, саопшти преговарачима:

— Кажите паши да сам ја своје већ рекао. То што прети — неће нас уплашити. Нека слободно удари с војском, рђа био ко му се измакао.

Хафиз-паша, сутрадан ујутру (31. јула 1805. године), покрене читаву своју силу и нападне српске шанчеве. Намера му је била да ту брзо сврши са устаницима на Иванковцу, тек да му ова малена војска не остане иза леђа.

Бојеви су вођени са променљивом срећом од ране зоре па до мрака. Турци су успели да освоје мали шанец у којем је био и топ, али пред великим шанцем изгине толики број Турака, да се Хафиз-паша чак и уплаши. У међувремену, Срби су са својом коњицом освојили турску комору са муницијом.

Сутрадан ујутру Турци се повуку у Параћин, да среде и одморе своју војску.

У том часу стигне Карађорђе са великом устаничком војском. Распреди устанике по висовима око Па-

раћина и одмах почне да се на њима утврђује. Копајући ров, у једном тренутку застане и упита:

— Ала, коекуде, да је једна чаша ракије!

— Има, господару — одговори сеиз и донесе чутуру и погачу. Тако мезећећи погачу и пијући ракију, како је касније причао Петар Јокић, буљубаша личне вождове гарде, посматрали су доле осветљени Параћин, одакле су се чули бубњеви и зурле.

ПИСАР СТЕВА ПРОТИВ ХАФИЗ-ПАШЕ

Уто се појави Стева, писар код Карађорђа. Негде је већ успео да се прилично напије. Све нешто загледа око топова.

— Среће ти, господару, да ја избацити један топ на Турке?

Карађорђе ћути и не одговара.

— Молим ти се, господару, само да погодим у онај конак!

— Зар да убијеш пашу!?

— насмеја се Карађорђе.

— Е баш то хоћу!

Насмејаше се старешине и војници око војводе.

Таман је Карађорђе хтео да се наљути што му његов весели писар досађује, али га један од старешина подсети да га је Стева заклео у срећу, па војда најзад допусти да Стева испали своју „поруку“ Хафиз-паше.

Нанишанивши, Стева принесе угарак фитиљу, кумбара пуче, а ђуле збиља погоди у конак — који је био највише осветљен. Свеће се погасише, музика престаде.

— Видите ли да ја убих пашу!

Шала се наставила, а и ноћ је мирно протекла. У рану зору битка је настављена. Турци су наваливали силовито, али су сви њихови јуриши били одбијени.

Опет је бој трајао од јутра до вечери.

У сумрак су устаници видели како се турска војска жустро повлачи из Параћина према Нишу!

У сусрет устаницима изашли су само Турци из Параћина да понуде предају. Најстарији, старац дуге беле браде, рекао је:

— Бег-Борџије, сигурно је да јеси јунак, али ти је и срећа много помогла! Синоћ нас Хафиз-паша баш храбри за данашњи коначни јуриш, а твоја кумбара пуче и погоди баш у собу где смо се саветовали! Хафиз-паша преби ногу на двоје. Тешко да ће живи стићи до Ниша!

Карађорђе није ушао у Параћин, јер то је био други пашалук, лесковачки.

Битка на Иванковцу била је прва устаничка победа над турском „царском војском“.

Ј. М.

БРУС ЛИ

ИЗМЕЂУ ЛЕГЕНДЕ И СТВАРНОСТИ

1

„МАЛИ ЗМАЈ“ ИЗ ХОНГКОНГА

БРУС ЛИ НИЈЕ ВИШЕ МЕЂУ ЖИВИМА, АЛИ ЊЕГОВО ИМЕ НИ ДАНАС, ЧЕТИРИ ГОДИНЕ ПОСЛЕ ЗАГОНЕТНЕ СМРТИ, НЕ СИЛАЗИ СА СТУБАЦА СВЕТСНЕ ШТАМПЕ.

Ненадмашни мајстор кунг фуа (кинески карате), али и врхушци познавалац осталих оријенталних борилачких вештина, и данас неодољиво привлачи пажњу. Широм света новине увелико пишу о њему, снимају се краткометражни и дугометражни филмови, издају плоче. Тргује се свим и свачим што има или нема директне везе са покојним каратистом.

Ко је, у ствари, био Брус Ли?

ТЕШНО ИМЕ

Новембар 1940. Рат је у Европи почео а позна јесен наговештавала хладну зиму. Оперски певач из кинеске луке Кантон Ли Хои Чиен и његова супруга Грејс, Евроазијка (по мајци Каталонка),

боравили су тада у Сан Франциску, на једној од многобројних турнеја.

И ту, далеко од дома у Хонгконгу, у кинеској четврти великог америчког града, родила им се четврто дете, синчић, будући Брус Ли. Отац је тог 27. новембра певао у Њујорку.

Мајка је била одушевљена Сан Франциском, па је малишану дала име Ли Фун Јан. У преводу то значи: „Повратак у Сан Франциско“.

Пошто је то била „година змаја“, по кинеском зодијачком календару, новорођенче је названо Ли Сиу Лонг („Мали змај“).

Званично име било му је Ли Јуен Кам, пошто су се једино у тој комбинацији знакови његовог имена, према традиционалном обичају, слагали са очевим.

Име Брус дао му је лекар у болници, који, као

типични западњак, није имао времена да памти и изговара тешке кинеске називе. Ли је доцније задржао то име у филмском свету.

НЕЖНОГ ЗДРАВЉА

Док гледамо сцене снаге и борења у његовим филмовима, нико и не помишља да је малишан Брус Ли био болешљив. Имао је три месеца, када су се бродом преко Тихог океана његови родитељи запутили у постојбину. Дуготрајно путовање и промене климе, нашкодили су здрављу бебе. Зато су родитељи, сестре Агнес и Феба и 13 месеци старији брат Питер пазили Бруса као мало воде на длану. Лијевима је већ био умро син-првенац, са неколико месеци.

Бруса су сви мазили. Породица је била бројна, јер је са њима живело петоро деце покојног стрица. У њиховом стану било је места и за девет паса, седам птица и две златне рибице. Ли Сиу Лонг, који је тек од 13. године

почео да користи америчко име Брус био је прави шеф кућног зоо-врта. Миљеник му је био пас Боби, који га је свуда пратио.

Познаваоци породице Ли тврде да је мали Брус много подсећао на оца. Био је живахан, а што је чудило, онако мршав и слабањав, врло ратоборан. Отац, чији је мезимац био, често га је водио у позориште, на турнеје и снимање филмова. Отуда, ваљда, склоност малог Бруса према оваквом животу.

Имао је само шест година, када је добио прву филмску улогу. У филму „Рођење човека“ играо је мангупчића. Међу вршњацима постао је чудо од детета. Мајка је очајавала, јер је више волела да мали Брус узме књигу у руке.

Родитељима је приредио непријатно изненађење. Био је замољен да напусти кинеске школе. Отац је побеснео и хтео да му забрани да снима. У добровољили су га продуценти. Уписао се у елитни колеџ. Али, од туче није одустајао. И ту му је она била главни предмет. Дружио се најчешће са децом кинеских католика, који су са вршњацима Енглезима водили праве ратове.

КАВГАЦИЈА

Брус Ли је био у дружини која је крстарила улицама Хонгконга, спремна да у сваком тренутку заподене кавгу. Имао је 13 година, када је приволео родитеље да га пусте да похађа вежбаоницу кунг фуа, код чувеног мајстора Јип Мана. Школа се звала Винг Чун („Прекрасно пролеће“).

Изгледа да је Брус ту нашао себе. Пре свих улазио је у дворану, а излазио последњи. Већ после два месеца показао је да добро напредује. Убрзо је постао најбољи ученик Јип Мана.

Био је страх и трепет за противнике, заљубљен у лепоту својих мишића. Борбе су постајале све суровије. Једном приликом је готово претукао противника који му је претходно затворио око.

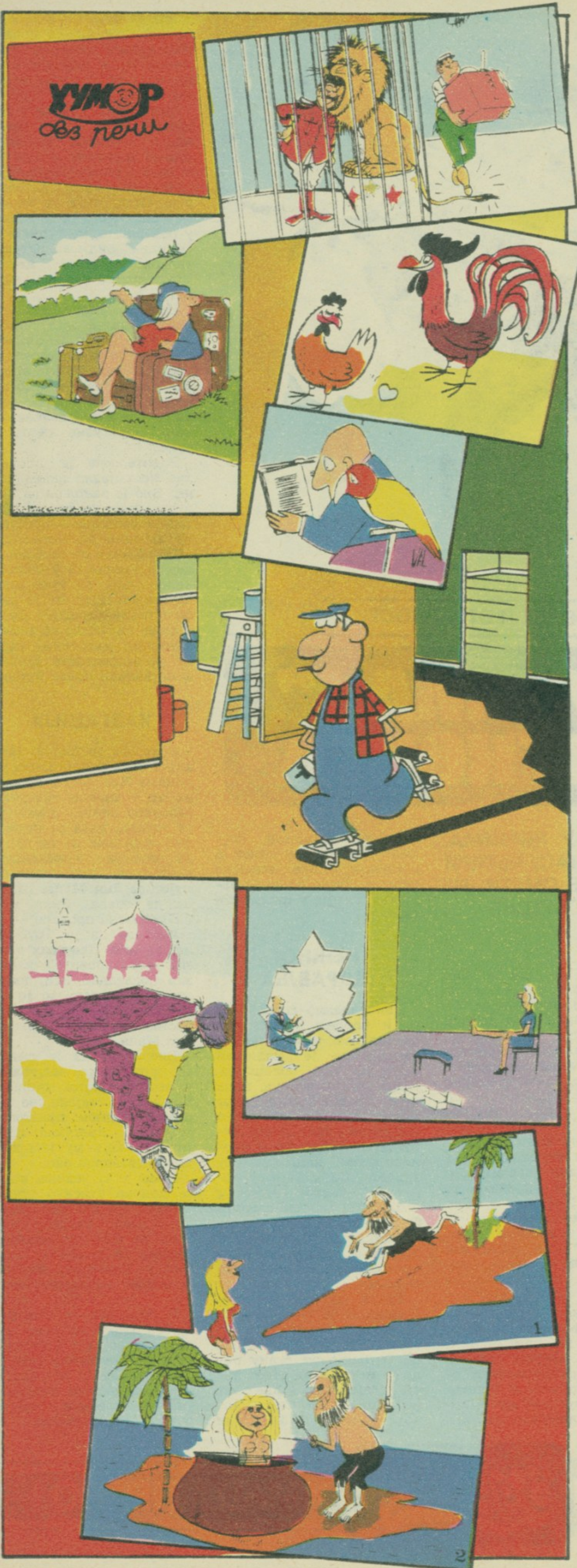
Имао је 17 година, када се поново отиснуо преко Океана. Са стотину долара у џепу, укрцао се у брод за Сан Франциско. Вратио се у родни град. Још у Хонгконгу научио је основе енглеског језика.

У Америци је схватио да без школе не може даље. Уписао се у Едисонову вишу техничку школу у Ситлу. Дању је учио, а ноћу радио као конобар, учитељ окретних игара, у огласним одељењима.

ЧИТАШ

Здраво!

ИМАШ ПРАВО!

Бесплатно Квики значка

Квики цртежи
и Квики значка. Пријатељ међу
пријатељима. За двоје, за троје, за друштво:
Квики кикирики слани, Квики слани штапићи,
Квики колутити са маком, Квики слани переци,
Квики рибице са маком, Квики коктел мешано слано
печиво са сезамом и нови Квики кикирики без уља
и соли. Пријатељ Квики позива на сарадњу: Цртајте лик
Квики са паковања производа. Цртеж, своје име, адресу
и поштанску марку од 3 динара шаљите до 30. 04. 78.
на адресу: **КВИКИ 43300 КОПРИВНИЦА.**
Квики значку добићете
бесплатно,
поштом.

пријатељ
међу
пријатељима

КАКО ПИШУ КЊИЖЕВНИЦИ?

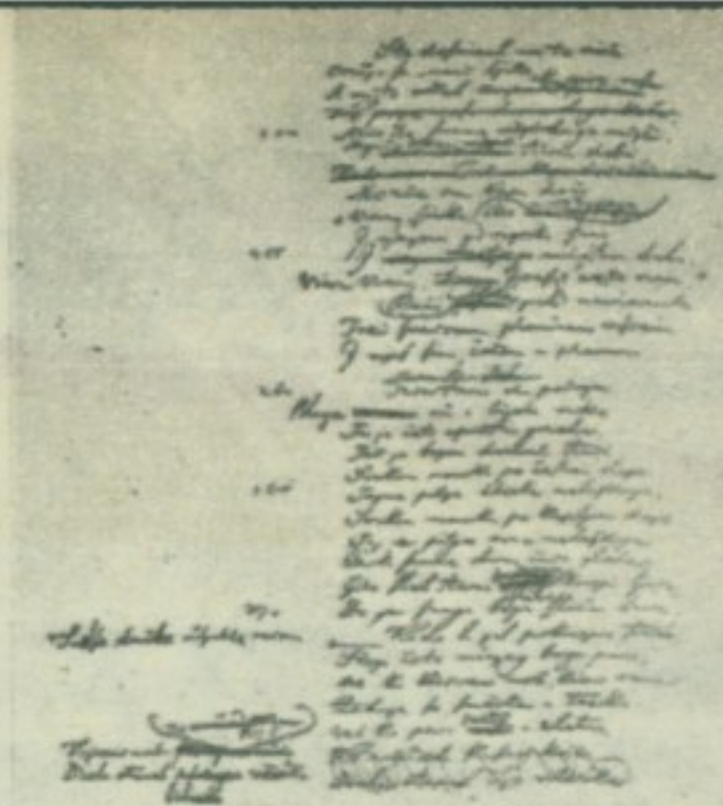
Занима ме да ли писци пишу искључиво руком или писаћом машином, и како то раде. Поненад, над видим сабрана дела неог књижевника или велику књигу, тешко могу да верујем да је свака од тих хиљаде и хиљаде речи написана руком, седећи за столом. Јер, ја понекад тешко напишем и домаћи задатак или писмо!

Соња Живковић, ученица,
Ивањица

визе „Вештина писања је у брисању“.

Сам Иво Андрић писао је врло споро, али споро за неупућене: дневно просечно једну штапану страницу, често мењајући речи, пасусе, одломке. Кад би најзад био готов, полако је диктирао дактилографкињу реч по реч, стојећи у супротном делу собе, „да чује свој глас и како речења звони“. Можда и због тога свака Андрићева ре-

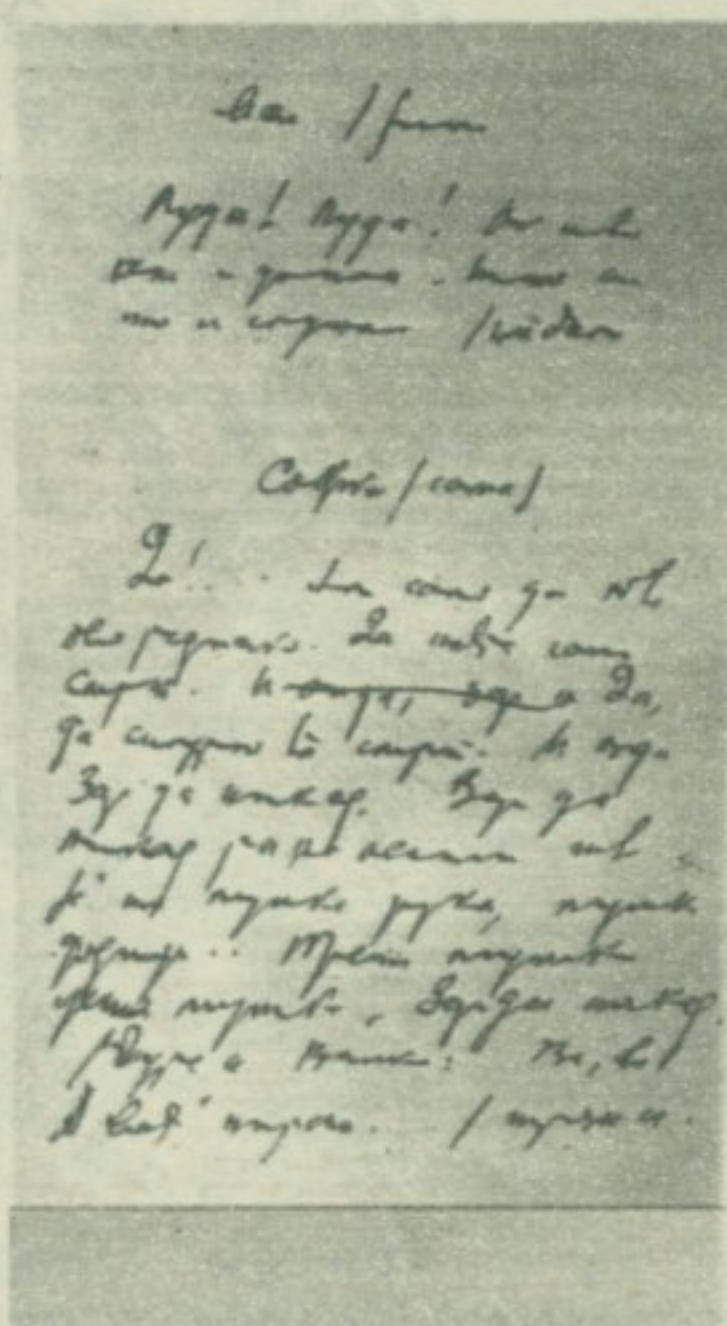

Једна страница из Мажу-
ранићевог рукописа спев-
а „Смрт Смаил-аге
Ченгића“.

26 ГОДИНА У „ПРОКЛЕТОЈ АВЛИЈИ“

Сваки посетилац меморијалног музеја на шег нобеловца Иве Андрића, који се налази на Андрићевом венцу бр. 8 у Београду, видеће у витринама и изложене рукописе овог великана наше и светске књижевности. На први поглед, мастилом исписане странице учиниће му се нечитке јер су многе речи често прецртане, замењиване или писане са стране. Међутим, пажљивим читањем могу се препознати свима знани делови из романа „На Дрини ћуприја“ и „Госпођица“ или из приповедака „Анкина времена“ и „Проклета авлија“.

Кад завире тако у овај невазвратни музеј, раније Андрићев стан и ње-

Бора Станковић је писао брзо, што се види и из мање познатог рукописа драматизације романа „Нечиста крв“.

рука која је дотад држала перо или оловку, ту је, за нужду, њена сестра која ће, гоњена жељом за писањем и казивањем, такође прописати. Таквих случајева у историји књижевности је било, а код нас је по томе најпознатији песник, новелист и фељтонист Антон Густав Матош. Наиме, кад му се после претераног писања и свирања на виолончелу осушила десница, Матош није посустао. „Научио“ је писању леву руку и све песме овог изузетно значајног књижевника написане су левом руком!

Неколико десетина књига, романа, новела, драма, есеја, песама, критика, фељтона и дневника, колики је досадашњи књижевни опус Мирослава Крлеже, написане су руком, ситним и читким Крлежиним рукописом. И данас овај великан наше књижевности пише искључиво руком. После редиговања и сређивања рукописа, писац дело диктира дактилографкињи. Следи још један детаљан преглед и тек онда рукопис, односно „машинопис“ иде у штампарију

АКАДЕМИК И ЈЕДАН ОД НАШИХ НАЈЧИТАНИЈИХ ПИСАЦА ПИШЕ У ОБИЧНОЈ ЋАЧКОЈ СВЕСЦИ ДРЖЕЋИ ЈЕ НА КОЛЕНУ.

на слагање. Допније отисак поново прегледају Крлежа, редактори и коректори. Тек онда се штампа књига.

ПИСАЊЕ ГУМОМ ЗА БРИСАЊЕ

Михаило Лалић, творац неколико познатих романа и збирки приповедака, пише на врло занимљив начин.

„Делејску гору“, „Хајку“, „Свадбу“, „Прамен таме“ и друга дела Лалић је написао обичном графитном оловком, употребљавајући и гумицу за брисање: реч која, по пишевом мишљењу, треба да се замени, бива избрисана, а уместо ње написана друга, боља. Књижевни историчари и научници који проучавају процес настанка књижевног дела чак се помало и љуте на Михаила Лалића: код њега, због тако скромног прибора за писање и брисање, тешко може да се уочи како је настајао роман или прича који ће би-

ченица заиста звони: она је чврста, као исклесана у мермеру.

Популарни Бранко Ћопић је, како сам каже, задржао навику из младости и партизанских дана. Иако седи за великим радним столом Бранчило пребаци ногу преко ноге, стави на колено обичну свеску и наливпером испишује ред по ред. За разлику од неких других писаца, Ћопић пише брзо, глатко, без великих измена и интервенција.

Међутим, ипак сви писци не пишу руком. Неки

магнетофон и причају. Допније се текст „скине“ са траке на хартију, прегледа и иде у штампу. Овако најчешће „пишу“ и књижевници који су изгубили чуло вида. Наравно, Хомер и наш Филип Вишњић нису диктирали у микрофон. Њихов магнетофон био је — народ.

Али, диктирање у писаћу машину, у присуству још једне особе, изгледа теже него иједан други начин преношења мисли у написану или изговорену реч. Познати књижевни критичар и естетичар Зоран Гавриловић пише искључиво на овај, сигурно најређи начин.

А како су писали они писци који су живели у време кад није било писаће машине? Једноставно, руком. Касније је рукопис

гову „књижевну радионицу“, неким посетиоцима ће изгледати готово невероватно да је једини наш добитник Нобелове награде за књижевност сва своја дела написао руком.

А КАД ОТКАЖЕ ДЕСНИЦА?

Као што се људи разликују по отисцима прстију, боји гласа и рукопису, тако се и писци разликују по начину стварања, чак у оном, наоко мање важном, у техничком смислу. И данас, кад се и најобичније обавести, службена писма, пресуде, молбе и решења пишу металним словима писаће машине, у књижевности је то сасвим другачије. Ту је људска рука, рука писца која је у већини случајева још незаменљива и многи ствараоци тешко се одричу њене драгоцене помоћи.

Ако због болести или несрећног случаја откаже она

ти омиљени код читалаца или због којих ће ученици и студенти добијати лоше оцене.

„Дању смишљамо оно што ћу ноћу написати“, каже Лалић, бришући и даље речи које су неупотребљиве и стављајући друге, као да се држи Андрићеве де-

од њих, нарочито савременији, служе се писаћом машином. Наравно, они куцају сами, реч по реч. Тако су настали сви романи и огледи познатог савременог писца Данила Кица. Век технике као да је унео новину и у начин, у техничком погледу, писања и стварања. Писаћа машина све чешће се чује из књижевничких радних соба.

ХОМЕР И МАГНЕТОФОН

Али, још једна справа, много сложенија и модернија од писаће машине такође је све заслужнија за настанак књижевног дела. То је — магнетофон.

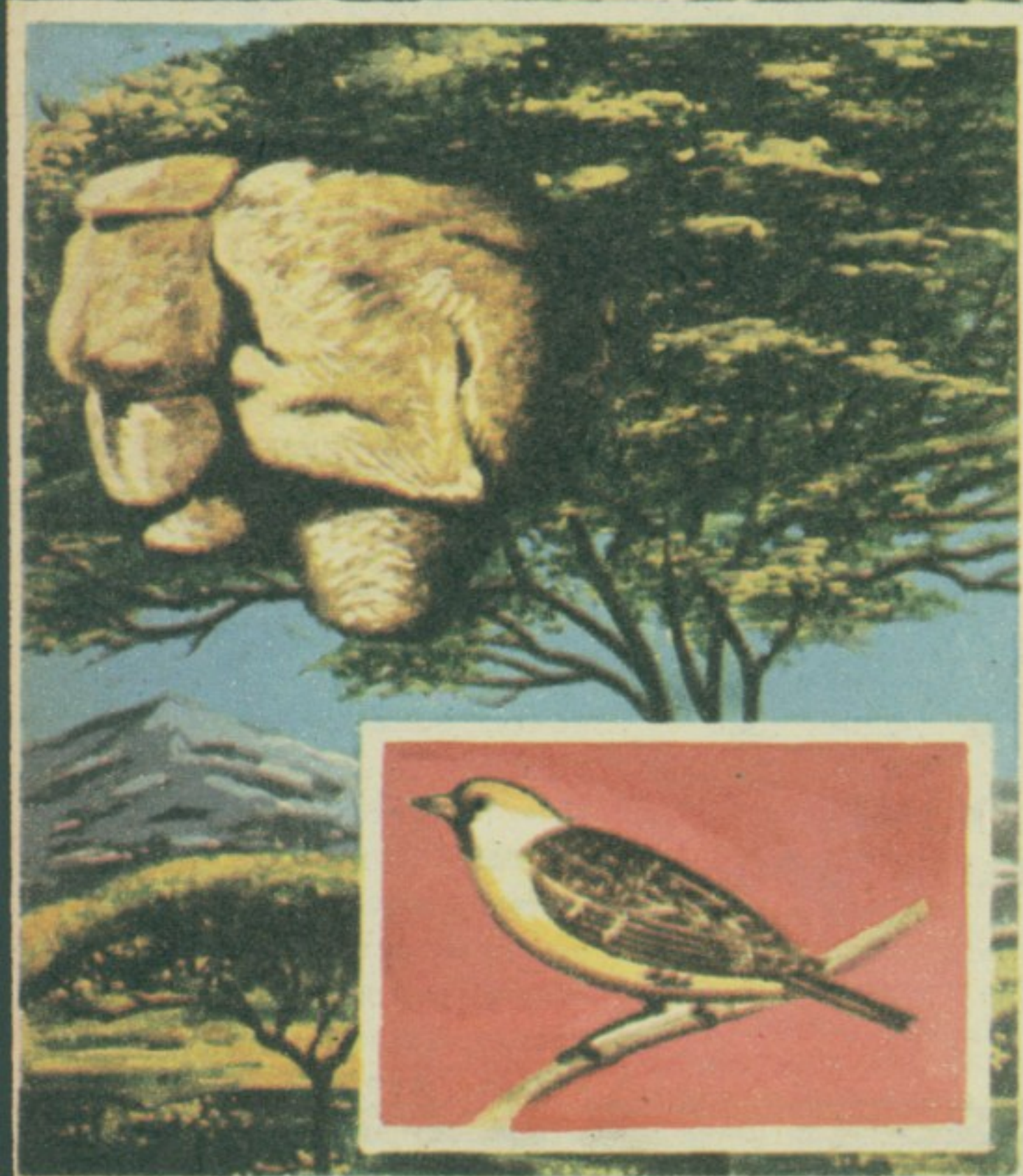
Јер, они писци који су „лежи на перу“, а који глатко говоре своје мисли и дело, ставе пред себе

преправљан и преписиван у такозвани „чистопис“ и ишао на слагање. Тада је, поред талента, рада и изражајности, писац морао да има, ако је желео да избегне штампарске грешке због нечитљивости, и леп, читак рукопис. Вукова дела, Његошеви спевови, Ше ноини романи или Мажу-ранићев еп „Смрт Смаил-аге Ченгића“ настали су на овај начин.

Иза сваке књиге, дакле, стоји и велики физички напор, јер неки романи су писани годинама, из дана у дан. Андрић је славну „Проклету авлију“ писао, наравно с прекидима, пуних 26 година!

Рода своје велико гнездо увен прави у близини људи и недалеко од воде

Често се неупућенима чини да је огромно колективно гнездо птице тнаље — људска колиба на дрвету!

Са унутрашње стране палминог листа палмска белоперка залепи и гнездо и јаја

Одвек су људи веровали да гнездо роде на крову или димњаку куће доноси њеном домаћину срећу, мир и благодет. Велико гнездо ове омиљене птице, начињено од сувог грања и траве, чувале су и штитиле генерације и људи и тих птица, које одмах при повратку из Африке непогрешиво проналазе место где су рођене или где већ годинама одгајају младе.

Међутим, мање је познато да је гнездо роде, иако на први поглед незграпно и несавршено, права мајсторија градитељске вештине и упорности.

И неке друге врсте птица праве гнезда на заиста чудесан начин, због чега су за научнике увек изузетно занимљиве.

Аустралијска четкаста ћурка (лат. *Alectura lathami*), која се назива и ћурка грмуша или хумкашица, птица инкубатор или птица термометар, сигурно је једна од најнеобичнијих од свих врста пернатих животиња на свету. Она, наиме, не лежи на јајима и млади излазе из великог топлог гнезда које више личи на пласт сена или термитњак него на место где се легу птићи!

Мегаподе, како се стручно назива ова породица птица, скупљају на гомили лишће, гранчице и живе које се налазе испод испреплетеног шибља поред морске обале или на високом речним обалским шумама стотинама километара унутар копна. Крећући се уназад, птице снажним канцама чеprкају тле и тако све што захвате ногама одбацују на гомилу која стално расте. Понекад ова хумка, купастог облика, достиже висину од преко четири метра. У Аустралији је пронађено једно овако необично гнездо пречника 15 метара. Највеће хумке су производ рада многих генерација и трају веома дуго.

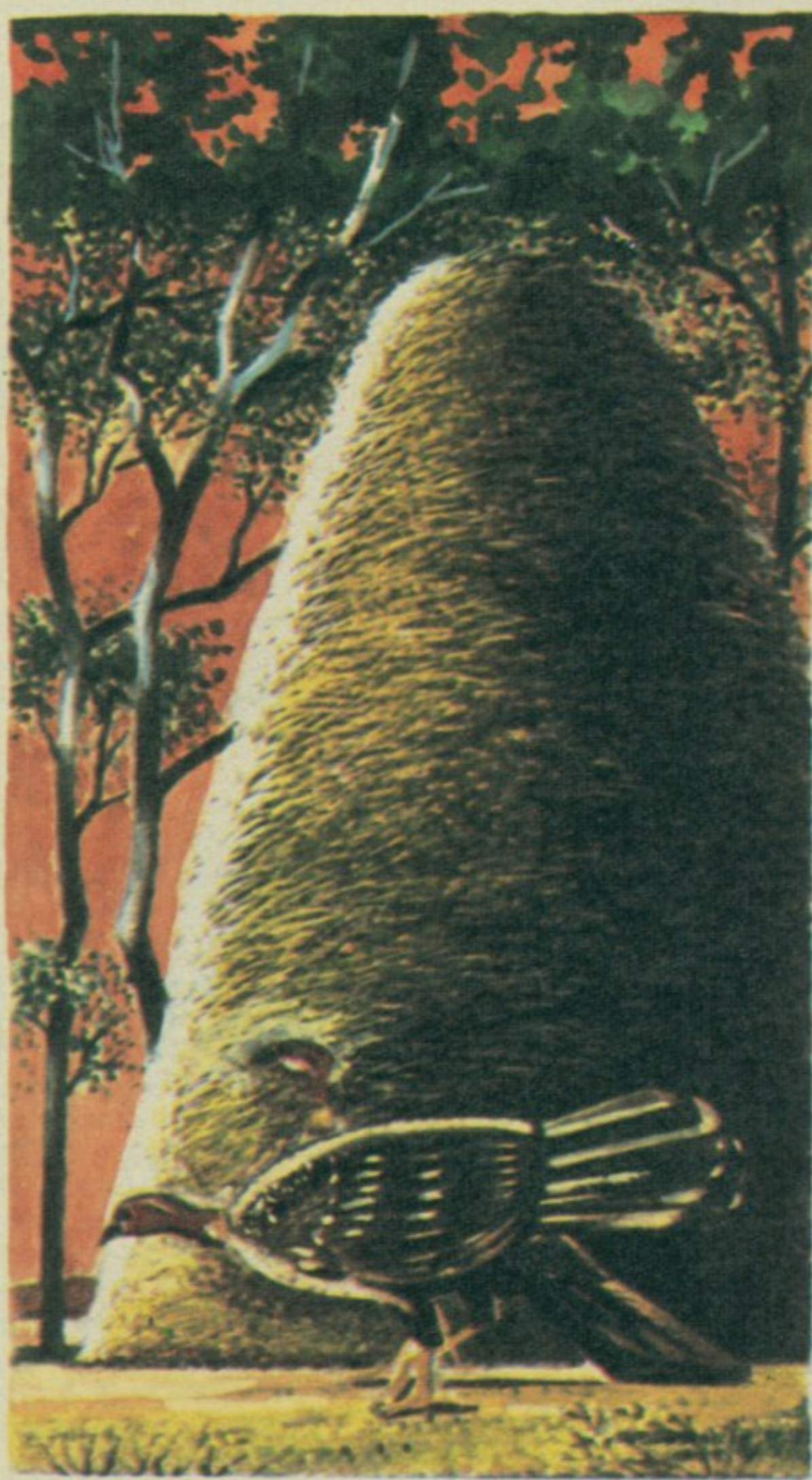
Услед распадања и трулења органских материја у овој гомили долази до повећања температуре што женка осећа на нарочит начин. Зато је ова птица и названа термометар. Кад угрејаност достигне око 35°C женка у специјалне ходнике које буши у овом огромном гнезду полаже бела дугуљаста јаја. После 63 дана, у току којих птица не лежи на јајима, на свет долазе млади. Гнездо, дакле, као инкубатор, потпуно замењује родитеље.

РАПЕ ПРОТИВ ЗМИЈА

ПТИЦЕ-НЕНАДМАШНИ ГРАДИТЕЉИ

а) Кестењаста оропендола,
б) зелена и
с) оропендола монтезума праве гнезда
као висеће чарапе

Четнаста ћурна гради савршен инкубатор и никада не лежи на јајима

За разлику од неимарског грађења гнезда ове ћурке, нека врста грмуша из породице Sylviidae, прави су мајстори кројачи. Због ове своје особине су и добили име — кројач. Најпознатија од ове врсте птица је индијски кројач (лат. Orthotomus sutorius) дугачка дванаестак сантиметара, која свој танки, оштри кљун врло вешто користи као иглу за шивење. Наиме, она дуж ивица два широка листа избуши рупице, а онда кроз њих провлачи чврсту влат траве или жилице и тако прави велики „цеп“ у који сноси јаја. Ово не-обично гнездо, које изгледа као мајсторија добре шваље, налази се у густој вегетацији и само на око метар од тла.

На Хаитију и још неким блиским острвима живи чудна птица маслинасто-мрке боје, дугачка око два десетак сантиметара, која и гнездо и јаја једноставно лепи за лист који виси и још се њише на ветру. То је палмска белорепка (лат. Dulus dominicus), која живи у огромним јатима. Та јата граде компликована и врло необична заједничка гнезда на листовима пал-

ме, а понекад и на бору или листопадном дрвету.

Вешто користећи лепљивост смоле, ова птица на вертикално лишће лепи травчице и ситне гране дугачке понекад и до 75 сантиметара. На чудесан начин, кад је гнездо готово, палмска белорепка у њега истог часа кад их снесе прилепи и два јајета. Ове птице живе у великим колонијама и све леже на јајима усправно, потпуно различито од свих других врста птица.

Изузетан нагон да се живи у великој заједници развијен је и код такозване друштвене ткаље (лат. Philetaurus socius) афричке птице по изгледу и величини сличне врапцу, чија су огромна, колективна гнезда права ремек-дела архитектуре.

Удружени парови на неком осамљеном дрвету прво граде масивни кров, затим испод овог свода, мајсторски баратајући скупље ним сламкама и травом, ткају вертикалне ходнике који воде навише до одаја у облику реторте, одмах испод крова. У овим одајама родитељи подижу своја два до четири птића хранећи их семењем трава и инсектима. У једном овак-

вом гнезду понекад живи и 300 парова и сваки има свој стан!

Нагон за самоодржањем натерао је једну занимљиву јужноамеричку птицу да гради гнезда која више подсећају на обешену чарапу него на птичји стан. Три врсте необичне оропендоле: кестењаста (лат. Zarhynchus vagleri), која живи у Мексику и Еквадору, зелена (лат. Psarocolius viridis) из Еквадора и Перуа и оропендола монтезума (лат. Gymnostinops montezuma) која насељава Мексико и Панаму своја еластична гнезда необичног облика буквално обесе о грану да би заштитиле јаја и младе од змија.

У тим „висећим чарапама“, које су дугачке око два метра, на јајима „виси“ само женка која је потпуно безбедна јер поред гнезда у свако доба дана будно и верно стражари мужјак. Међутим, ако наиђе змија, довољно дугачка да главом дохвати дно гнезда, женка ће успети да се спасе, али ће јаја или млади настрадати. Јер, ова лепа птица велика као наша врана, која се храни искључиво воћем, немоћна је против опасног уљеза.

Кројач или шваља зашива два листа — будуће гнездо

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

НЕ ИДИ ТАМО

Музика: К. Ковач
Текст: Р. Маринковић
Пева: Јадранка Стојаковић

Негде има један дом
свјетлост сунца ту сад грије
у том дому живи он
сретним смијехом ту се смије.

У том дому гдје сад сунце
својим сјајем топло грије
живјела сам и ја некад
али сада прошлост све је.

Не иди тамо ти луда главо
на врата среће што ту се крије
јер онај човек и она љубав
коју ти тражиш ту више није.

Пре извесног времена
у многим европским
музичким часописима
могао се прочитати интервју
са Бобијем Фарелом (Bobby
Farrel), јединим мушким
чланом популарног састава
БОНИ ЕМ.

Као што је познато, Боби
у групи наступа искључи-
во као играч. Његово див-
ље играње — стиче се ути-
сак као да је од гуме — вео-
ма се допада публици тако
да је овај младић постао у
правом смислу речи поп-
звезда. Новинара који је
правио интервју највише је
интересовала та Бобијева
популарност.

Никако не бих желео да де-
војке из групе чују како се о
мени говори као о звезди. Ме-
ђу нама нема звезда. Сви смо
једнаки. Осим тога, њих је три,
а ја сам један. Пошто само из-
рам логично је да се због мене
не купују плоче.

То значи да уопште не пе-
ваш?

Када смо на неком јавном
концерту онда певам. Међутим,
на снимањима то чини проду-

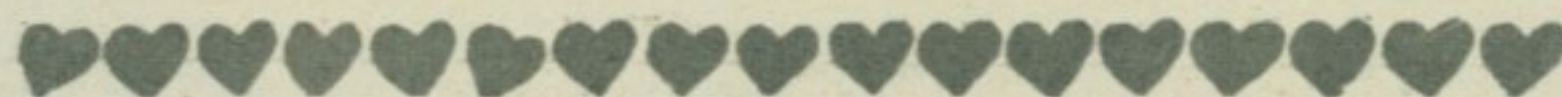
ХИТ-СТРАНА

ЈАДРАНКА СТОЈАКОВИЋ

Већ неколико година име ЈАДРАНКЕ СТОЈАКОВИЋ, интерпретаторке забавне музике, из Сарајева, присутно је у самом врху домаће забавне музике. Ова девојка, вишеструко уметнички одбарена, већ десет година је присутна на нашој музичкој сцени. Са особеним стилем интерпретација успела је да се наметне како слушаоцима тако и музичким критичарима који су за њу увек налазили речи похвале. Поред тога што пева, Јадранка одлично свира неколико инструмената тако да се на концертима често појављује са својом гитаром а понекад и усном хармономиком. Бави се компоновањем, а у последње време постиже успехе и као сликар, јер је са успехом завршила средњу школу за примењену уметност. Како сама каже, поред музике њена највећа љубав је — сликарство. До сада је имала неколико самосталних изложби, док се број концерата и наступа на телевизији више и не зна.

Када говоримо о љубавима ове врсне певачице треба поменути да она врло често пева и компоњује за децу. Чак је и снимила једну плочу са песмама за децу. Рођена 26. јуна 1950. године у Сарајеву, први пут је запажена на музичкој смотри „Млади певају пролећу“ у Сарајеву, 1968. године. После тога неколико година наступа у иностранству певајући по клубовима да би први успех на домаћим смотрама постигла на Омладинском фестивалу у Суботици. Снима за продукцију грамофонских плоча Радио-телевизије Београд и међу најпознатије њене песме убрајају се нумере: „Ти не знаш дом где живи он“, „Живот пише романе“, „Тајна“, „Чекала сам“, „Путовања“, „Нови људи“, „Постоји неко“, „Сумња“, „Прича о нама“, „Сад смо тако сами“, „Ти си сунце“, „Музика је свирала“ и последњи велики успех Јадранкин „Не иди тамо“, изведен на прошлогодњој Хит-паради.

БОНИ М (Boney M)

ГИТАРИЈАДА У ГОРАЖДУ

Почетком године у Горажду је одржана Гитаријада Средњошколског центра. У програму је учествовало 18 певача и 7 вокално-инструменталних група Средњошколског центра. Прво место међу солистима освојила је Нада Миливојевић, ученица Економске школе, док је група КАП из Техничке школе добила највише гласова у такмичењу вокално-инструменталних састава. Овом приликом донета је и једна одлука која је обрадовала све младе у Горажду — Гитаријада ће од сада постати традиционална.

Група АТАК из Добоја постоји кратко вријеме, али већ је стекла велик број обожавалаца. Млади их воле због њиховог темпераментног наступа на сцени. Жељко Болесников — вокал, Тертко Јосиповић — ритам-гитара, Влада Влајковић — соло-гитара, Оливије Влајковић — бубњеви и Рошко Елис — бас гитара, свирају композиције познатих домаћих и страних група али имају и својих пјесама.

Земир Маглајац
Радничка бр. 2
74000 Добој

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ ...

ВЕСТИ ИЗ ДОБОЈА

цент Френк Ферџан јер мисли да то ради боље од мене.

Имаш ли због тога комплекс?

Заиста немам јер сам свестан чињенице да је моје играње саставни део БОНИ ЕМ.

Да ли је тешко бити стално у друштву три девојке и да ли си можда заљубљен у неку од њих?

Па, није лако. Имали смо неспоразума и још се понеки догоди. Али, увек се добро заврши јер смо одлични пријатељи. Имам девојку, али ван групе. Када сам пре осам година живео у Холандији и имао у школу имао сам школску другарицу Лусил Мек Доналд. После осам година поново смо се срели и утврдили да наша стара љубав још траје. Иначе, Лусил пева и у последње време има у Холандији велик успех.

Вратимо се твојим пријатељима из групе. Да ли сте

се некада озбиљно посвађали?

Па... више пута, али никад приватно. Увек је то било због посла. Агресивни смо вероватно због напорних турнеја и наступа па се обично гласно извучемо једни на друге да бисмо се после пет минута помирили и наставили да радимо као да ништа није било.

Где си научио да играш и да ли пре наступа унапред припремиш своју тачку?

Све сам научио у Холандији када сам као професионалац играо по клубовима. Играње је постало део мене тако да на концертима све долази само по себи. Једноставно, као да сам у неком транс. Ноге ми саме играју, а ја се осећам као неки робот. Многи мисле да је то лако. Међутим, могу вам рећи да је то веома напоран посао тако да сам после сваког концерта лакши и по два килограма.

НОВЕ ПЛОЧЕ ПРОДУКЦИЈЕ

СМАК

Продуцентска кућа РТВ Љубљана недавно је издала ЛП плочу популарне групе СМАК на којој се налазе оне нумере које су до сада имале највише успеха. Да је селекција, с малим изузетима, добра уверавају нас следећи наслови: „Улазак у харем“, „Плава песма“, „Шумадијски блуз“, „Сателит“, „Људи није фер“, „Перле“ и други.

7 МЛАДИХ

Обележавајући двадесетогодишњицу свог успешног међународног естрадног деловања, чланови вокално-инструменталног састава 7 МЛАДИХ издали су своју велику плочу на којој су се нашле нама познате хит-нумере. Од дванаест композиција са ове плоче поменуемо: „Отац и син“, „Емина“, „Ти си моје све“, „Све је лепо са 17 година“, „Пољуби ме на киши“, „Маестро и виолина“, „Почасни круг“ итд.

НЕДА УКРАДЕН

„Недине најлепше пјесме“ назив је нове ЛП плоче популарне интерпретаторке забавне музике НЕДЕ УКРАДЕН. Од песама које је Неда снимала са оркестром КАМЕН НА КАМЕН многе су на домаћим смотрама освајале награде и признања. То су „Триптихон“, „Мила мајко“, „Што си, нано, удала ме рано“, „Сретан дан“, „Мајка“, „Пјесма Маршалу Титу“, „Ја и ти“, „Еј да ми је наћи“, „Осам дана“, „Мезарје“, „Сунцокрет“ и „Срце у срцу“.

УЛТРАВОКС (ULTRAVOX)

У поплави панк-група једна од њих постиже у последње време доста успеха. То је енглеска група УЛТРАВОКС која зна, бар тако изгледа, како да се допадне публици. Тешко је међутим рећи шта се младој публици више свиђа: музика или представа. Када се у сали светлост утаси на подијум излази Џон Фокс (John Fox) у одрпаном мантилу који се театралним жестом баца на под и почиње да пева своју композицију „Смрзнути“ („The Frozen O. пеза“). Џон тада невероватно подсећа (захваљујући шминци) на лтицу грабљивицу која се, све време у покрету, обраћа публици не само песмом већ и говором.

Право име Џона Фокса, који је оснивач састава, је Денис. Остале чланове своје групе пронашао је пре три године преко огласа. Данас већ овај састав снима своју трећу ЛП плочу. Говорећи о свом трогодишњем наступању, Џон каже: „Прве две плоче нису имале успеха на тржишту. За трећу смо сигурни — биће то најбоље досадашње остварење у панк-року“.

Занимљиво је поменути и то да Џон сам пише музику и текстове, па чак и даје уметничка решења за омоте плоча групе УЛТРАВОКС. Овај не ома талентован младих потиче из малог места између Манчестера и Лондона. Студирао је уметност у Лондону. У његовој групи су још Крис Крос (Chris Cross) — басиста, бубњар Ворен Кен (Warren Can), гитариста Стиви Шертс (Stevie Shearts) и органиста Били Кари (Billy Currie).

Средином јануара појавила се нова плоча ЦРНИХ БИСЕРА — ветерана у нашој рок-музици. Нумера „Катарина“ са А стране плоче одмах се нашла на свим топ-листама. На Б страни је композиција „Мореploвац“. Ова плоча за само месец дана продата је у 20.000 примерака.

ЦРНИ БИСЕРИ, у саставу Владимир Јанковић — бас-гитара, Горан Вукићевић — соло-гитара, Јован Љубисављевић — бубњери, Бранислав Живанчевић — певач и Драган Раичевић — клавијатуре, сваке вечери забављају младе у београдском Дому омладине. Овај састав, који постоји још од 1964. године, имао је само малих пауза у раду док су његови чланови били на одслужењу војног рока. Први велики хит имали су још 1967. композицијом „Нисам тај“, а онда долази „Кишна ноћ“, „Она зна“, „Дармар“, „Џуди, Џуди итд.“

Чланови састава Горан Вукићевић (који је и шеф групе) и Владимир Јанковић сами компоњују и пишу текстове. Група је до сада издала 14 сингл-плоча и један ЛП. У мају треба да им се појави још један сингл, а у јесен друга ЛП плоча.

БЕРЗА ПЛОЧА

Посједујем добро очуване плоче „Meddle“ (PINK FLOYD) и „Arrival“ (ABBA). Мијењао бих их за плоче групе SWEET: „Sweet Fanny Adams“ и „Big Hits“.

Данијел Соколић
Илица 75 — I кат.
41000 Загреб

Продајем следеће плоче: „Тако је плакала Исидора“, „Вики, Вики, Виолета“ и „Без тебе лепше живим“, све од Радета Вучковића, затим „Сузе, сузе“ (Далибор Брун), „Парни ваљак“ (ПАРНИ ВАЉАК), „Let's Get Together Again“ (THE GLITTER BAND), „Devil Gate Drive“ (Suzi Quatro), „Turn It Down“ (SWEET) и „I'm Leaving It All up to You“ (Donny and Marie Osmond). У обзир долази и размена за друге плоче или марке.

Бојан Мишић
Георги Георгију
Дежа 81/26
11070 Нови Београд

БЛОНДИ (BLONDIE)

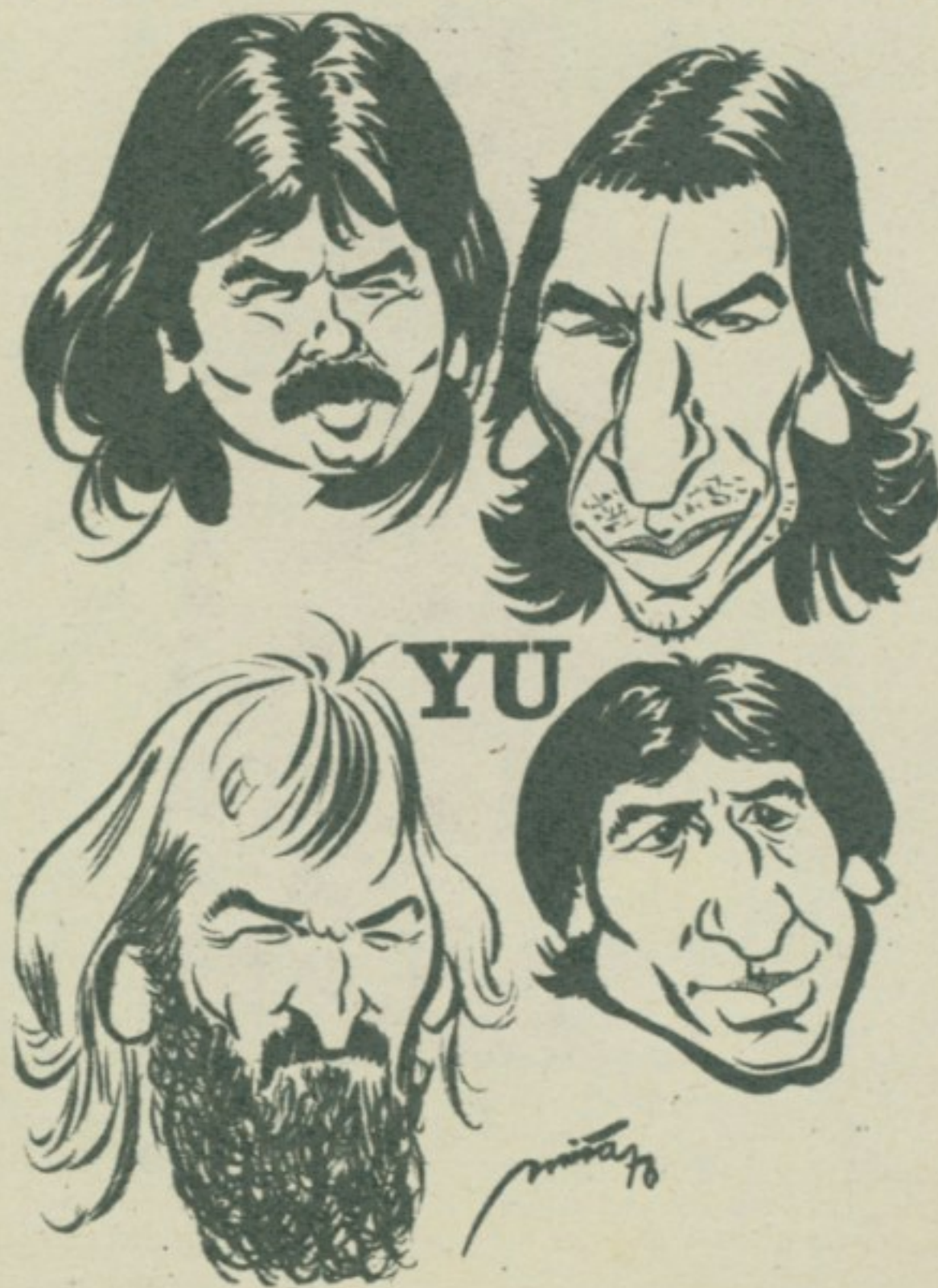
Крајем прошле године у Аустралији је додељена златна плоча америчкој групи БЛОНДИ. То им је прва златна плоча и, како сами чланови састава кажу, најлепши новогодишњи поклон. Групу сачињавају петорица младих и девојка Деби Хари (Debbie Harry) или „Блонди“, како је зову, по којој је група и добила име.

Пре месец дана завршена је њихова турнеја по Европи о којој Деби каже: „Најсрећнији дан у мом животу био је октобра прошле године када смо потписали уговор са једном енглеском фирмом за продукцију плоча. За потпис смо добили 500 000 долара али од тог новца, на жалост, није много остало. Прво смо враћали дугове, затим смо набавили ново озвучење и на

крају одлучили да сами финансирамо турнеју по Европи. Ово последње смо урадили због тога што смо желели да видимо како ће нас примити млади Старог континента. Због тога смо одржали само по један концерт у главним градовима неких европских земаља. Посетили смо четрнаест земаља и ништа нисмо видели сем хотела у којима смо становали и концертних дворана. Било је заиста веома напорно.“

Турнеја је завршена и група се вратила у Њујорк како би у тамошњим студијама завршила снимање нумера за нови ЛП који ће се у продаји појавити овог месеца. Очекује се успех, пре свега због Деби која својим певањем успева да створи веома пријатан контакт са публиком.

НАША
КАРИКАТУРА — БЕОГРАД —
YU ГРУПА

КУТАК ЗА ДЕВОЈЧИЦЕ

НАПРАВИТЕ САМИ

СУКЊА ♥ ПАНТАЛОНЕ

Ове године у моди је сукња-панталоне. За особу просечне висине потребно је око 1,30 м материјала, штофа, обичне ширине.

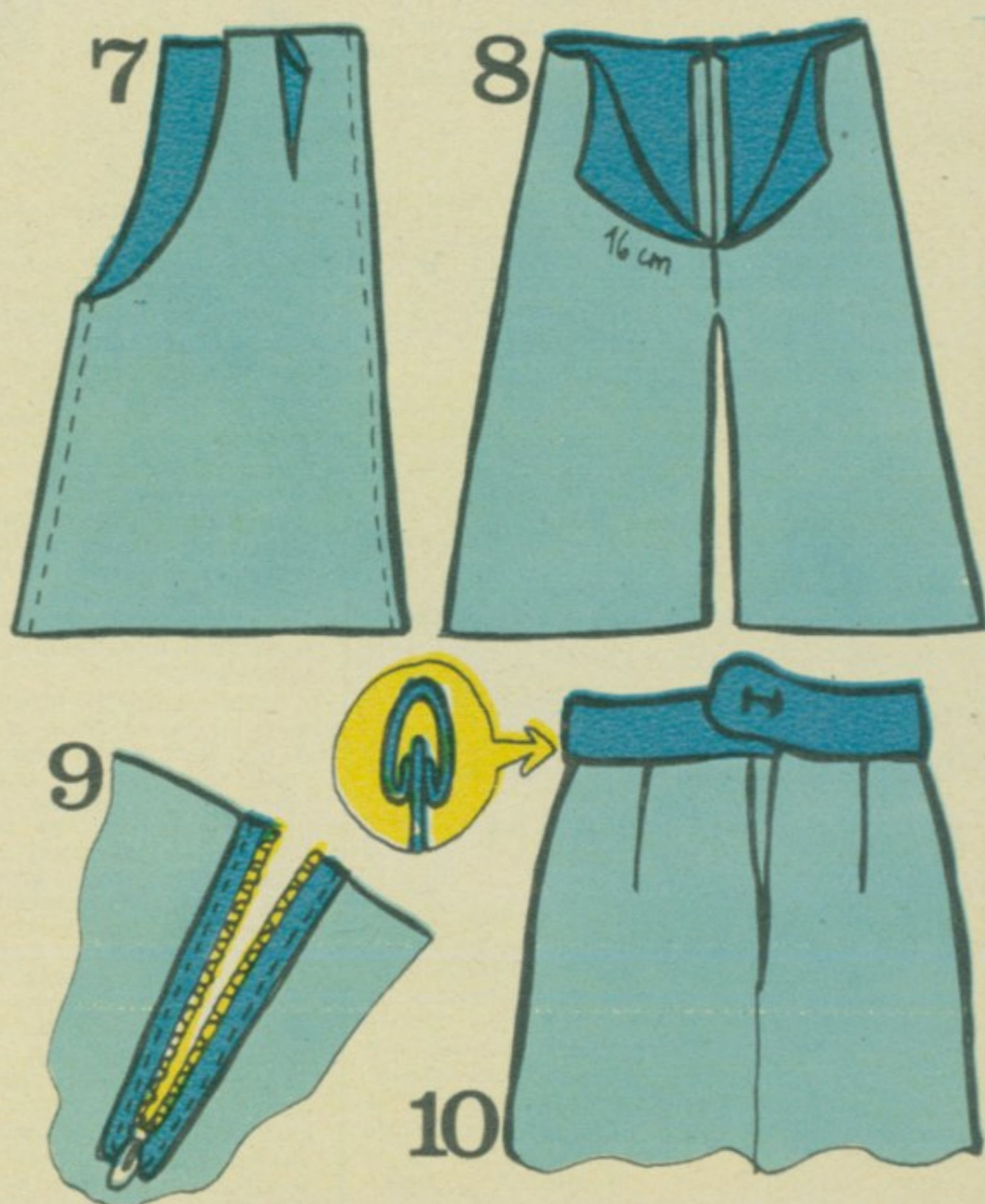
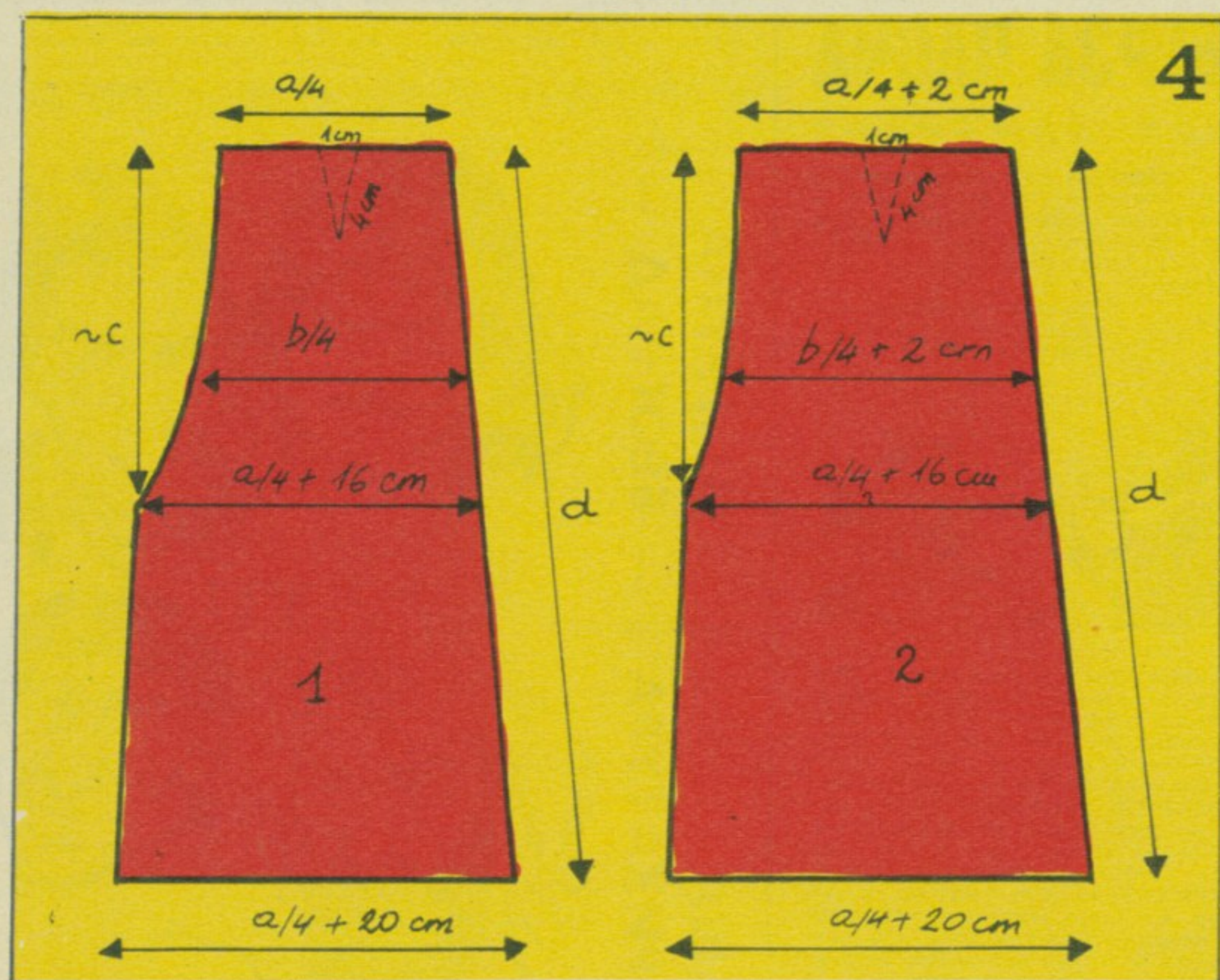
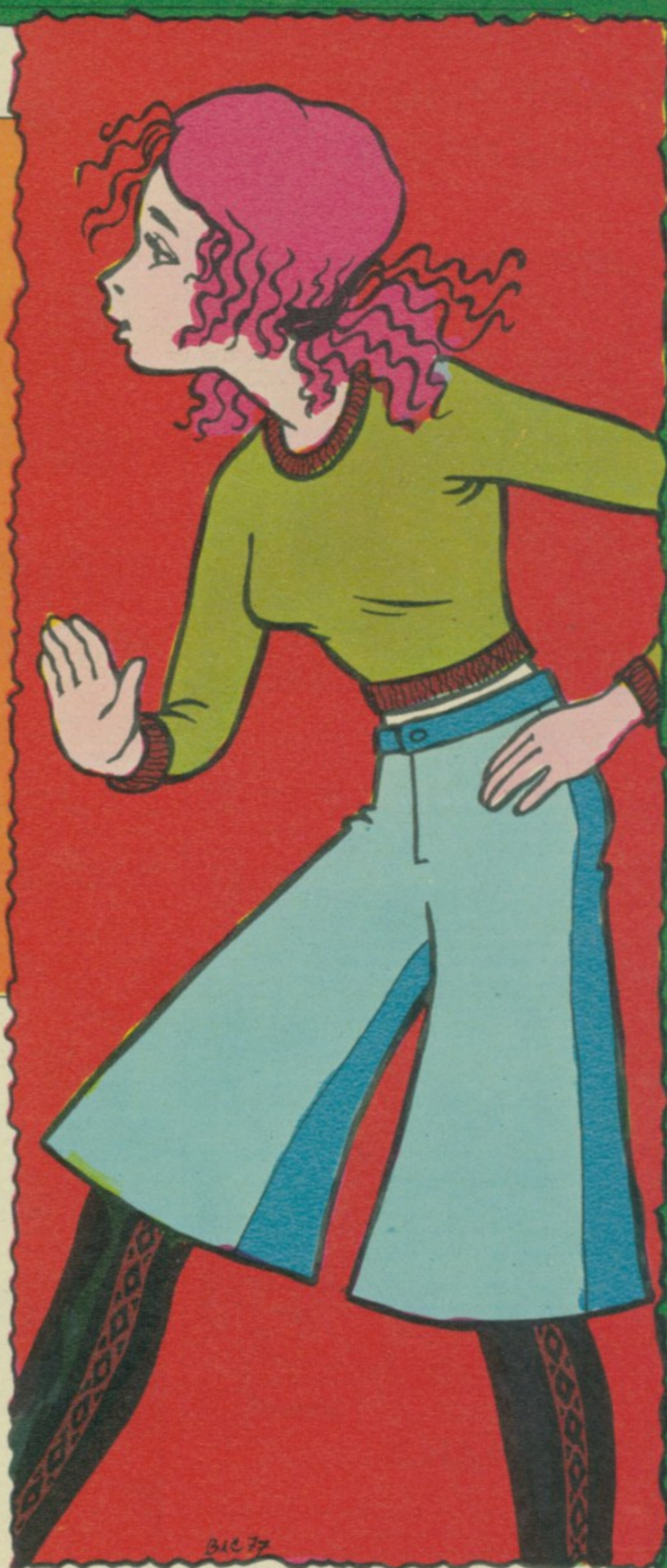
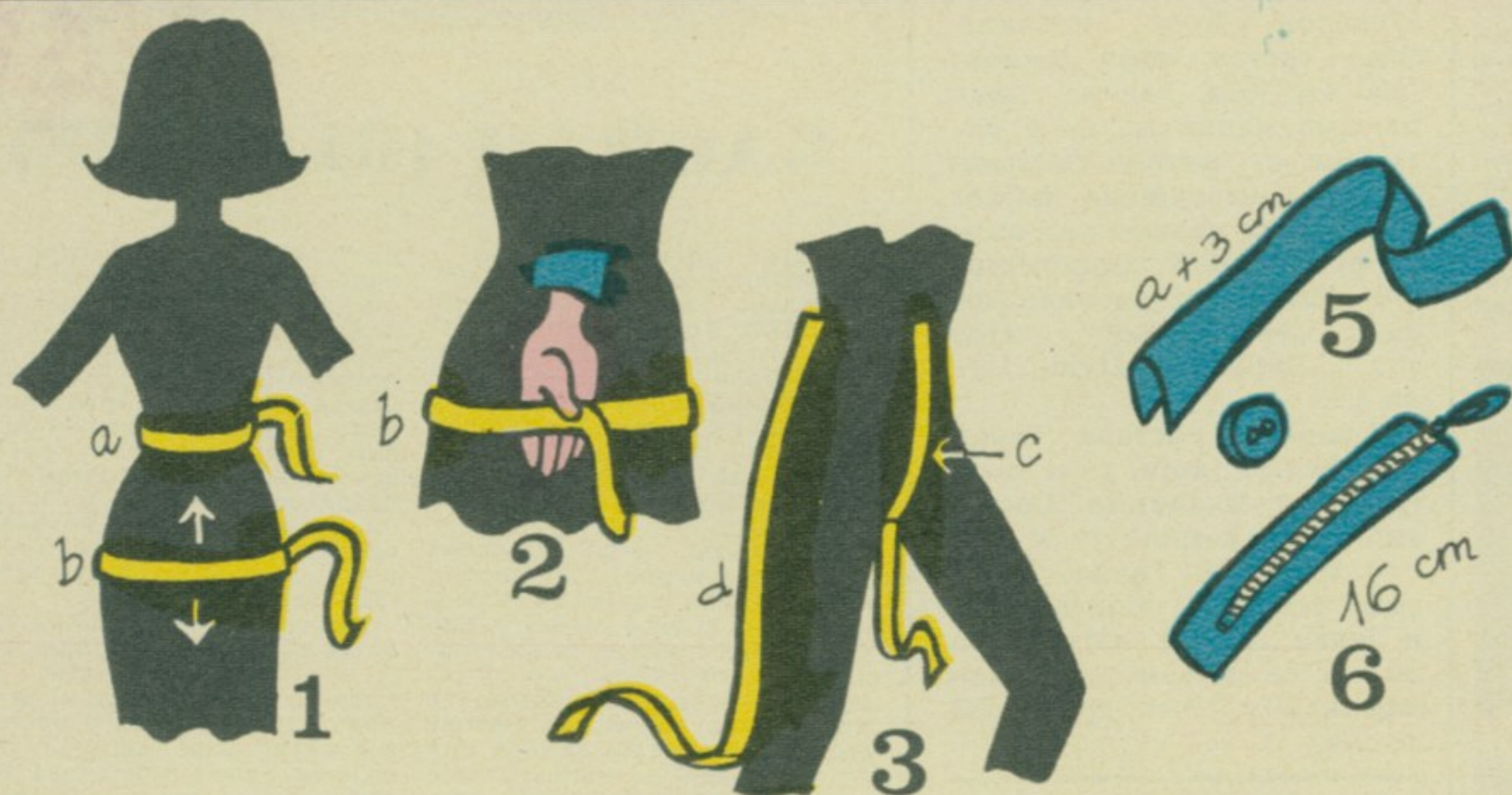
Како се узимају мере показују наши цртежи. Цртеж 1 приказује како се узима мера обима струка (слово а) и кукова, и то на најширем месту. А мера око кукова (b) узима се тако што се сантиметар приликом мерења пребаци преко четири прста (црт. 2). Затим се узима мера за дубину панталона (c) и њихову дужину (d). У ствари, колико ћете материјала купити зависи од те дужине (d). Ако је материјал који купујете обичне ширине, узете деструку дужину панталона (2 d) плус 10 сантиметара. Обично дужина d није већа од 60 сантиметара. На цртежу 4 налазе се крајеви предњег дела 2 и задњег дела 1, као и све остале мере.

Пазите! И на предњем и на задњем делу треба направити ушитке којима се наглашава струк (на шеми су означени цртицама). И део 1 и део 2 треба два пута скро-

јити, али симетрично, то јест треба пазити да се добије леви и десни део, а не два десна или два лева дела. Ово нарочито важи ако материјал има лице и наличје. Од остатака материјала искројте траку за појас широку око 6 сантиметара, а дугачку $a+3$ cm, коју треба пресавити по дужини на пола као на цртежу 5.

За сукњу су још потребни једно лепо дугме и рајсфершлус дужине 16 сантиметара (црт. 6).

Сукњу ћете саставити тако што ћете најпре прошити на месту означеном цртицама (црт. 7) тако да добијете леву и десну ногавицу, као и ушитке за струк. Затим се споје обе ногавице почињући с леђа од струка па између ногу ка предњој страни, све док се не стигне на 16 сантиметара до струка на предњој страни црт. 8). Тај део треба оставити несашивен али порубљен са обе стране. Ту се пришива рајсфершлус (црт. 9). На крају се зашије појас (црт. 10). Готову сукњу-панталоне видите на цртежу 11.

Био је пун месец, али ноћ маглови и хладна. Један овећи чамац нечујно је напуштао источну обалу Бенбекјуле, једног од Хебридских острва на западној обали Шкотске. Пет лађара и три путника непрестано су се освртали, као да се некога плаше, нарочито путници — две жене и један мушкарцац.

У току ноћи провели су неколико мучних часова: најпре их је захватила бура а затим су упали у маглу и олују. Без компаса, тешко су одржавали правац и веома споро напредовали. Али, невреме се смирило и необична дружина је одахнула.

Бони Чарлс лично — унук енглеског краља Џејмса II. Џејмсова кћи Ана била је последња владарка из династије Стјуарт коју су наследили Хановерци Џорџ I и Џорџ II. Чарлијев отац Џејмс III, како се сам прозвао, није успео да поврати престо династији Стјуарт, па је желео да то учини његов син.

Желео је то, међутим, још Чарлијев деда, Џејмс II (1633-1701) који је покушавао да протестантској Енглеској натурализује католицизам примајући у јавне службе и војску католике. Тако је наишао на жесток отпор и морао је да побегне у Француску. Узалудно је покушавао да се опет домогне енглеског престола, и то

ПРИНЦ СА ЖЕНСКОМ

Једна од жена, коју су звали Бети Берк, одевена у шарену платнену одећу, опасана кецељом, с капом на глави и огртачем преко рамена, нервозно се мешкољила, шапатом псовала и невестито наменштала капу — понашала се веома чудно. Најзад је бацила капу у страну и изнад тамних очију указала се тамнориђа коса, изгубила лице пријатног изгледа, коме је, очигледно, било потребно добро бријање.

ВРАТИТИ КРУНУ СТЈУАРТИМА

Путници су, наиме, били Флора и Нил Мекичијан Мекдоналд, а жена са њима, у чудној одори, принц

уз помоћ Француске. И његов унук Бони није седео скрштених руку. Намеравао је да одузме круну Џорџу II.

Да оствари сан своје династије, допленио је 23. јула 1745. године, бриком са 17 топова и уз помоћ седморице истомишљеника, до острва Ерискеј. Пун самопоуздања, очекивао је велику подршку, али наде су се брзо изјаловиле.

Принц Бони Чарлс ушао је, ипак, 17. септембра исте године у Единбург, где су неколико векова столovali Стјуарти, и прогласио се Џејмсом VIII, краљем Шкотске. Стасит и леп, овај двадесет петогодишњи момак узбуркао је машту маса. У почетку уздржани и неповерљиви, људи су се све више приклањали младом

Крајње опрезни, успели су да завајају осматраче на обалама Скаја и пристану у ували Ветерниш. Међутим, то је био само део пута. Бура, киша и магла наизменично су их пратили и отежавали ионако мучно путовање.

Када су стигли до Килбрајда, Флора се изложила највећем ризику тражећи људе који ће обезбедити последњу етапу причевог бекства. Ближио се час када ће Чарли скинути, коначно, одећу коју му је сашила леди Кленреналд.

На растанку, поклањајући храброј Флори плаве подвезице опшивене белом свилом, које је носила нервозна Бети Берк, како су је у чамцу ословљавали Флора и Нил, рекао јој је:

— Уверен сам да ћемо се срести у Сент Џејмсу и да ћу вас наградити за све што сте учинили.

Невоље, међутим, нису окончане Чарлијевим бекством у Француску. Трагајући за њим, патроле су крстарице на све стране. Флора је у одласку набавила пропуснице за све који су били у чамцу, и за своју „помоћницу“ Бети Берк, али у повратку нису успели да се извуку тако срећно. Један од лађара је ухваћен и морао је све да призна.

Флора је изведена пред генерала Кембеленда, а онда затворена у злогласну тамницу Тауер. Изгледа да је необична жена оставила утисак на генерала и ускоро је, на опште изненађење, пуштена на слободу! Њено име остало је забележено као име једне од најпознатијих жена тога до-

Принц Бони Чарлс провео је остатак живота лутајући по Европи. Умро је у Риму 1788. године.

ПОДВЕЗИЦОМ

ОНОМЕ КО УХВАТИ БОНИ ЧАРЛИЈА ИЛИ САМО УКАЖЕ НА ТРАГ КОЈИ БИ ДОВЕО ДО ЊЕГА ОБЕЋАНА ЈЕ ВЕЛИКА НАГРАДА ОД 30.000 ФУНТИ. УПРАВО ТАДА ОН ЈЕ УПОЗНАО НЕОБИЧНУ ФЛОРУ МЕКДОНАЛД.

принцу и сврставали се у његове редове.

Међутим у Келоден Мур доживео је тежак пораз од војводе од Кембеленда, познатог под надимком „касапин“. Стогине рањених Шкотланђана сакупио је војвода од Кембеленда на бојном пољу и потом их стрељао. Ни то му није било довољно — читава насеља шкотских фармера претворила су се у буктињу у којој су изгорели и њихови становници.

НЕОБИЧНА ФЛОРА

Тако је започело и петомесечно потуцање и скривање принца Чарлса којем није преостало ништа друго него да спасава главу. Ономе ко га ухвати или само укаже на прави траг који води до последњег изданка лозе Стјуарта, обећана је награда од тридесет хиљада фунти. Било је то право богатство, али сви су ћутали као неми.

Чарли је мењао склоништа, долазио у додир са којим трагајући за правом особом која би му помогла да се некако пребаци у Француску. Потуцајући се од скровишта до скровишта, у дронцима, гладан и изморен, срео је жену која је могла да му буде од користи. Флора Мекдоналд,

невероватно способна и одважна, нимало одушевљена Чарлијевом идејом, одлучно је одбила да се упусти у ризичан подухват. На све стране брујало је само о хајци на младог принца и она није била вољна да стави главу у торбу.

Ко зна како и зашто, тек, Флора је најзад пристала. Ни својим најближим, чак ни мајци, није поверила у шта се упушта. Потрудила се да нађе чамац, људе, ангажовала извесну леди Кленреналд која је сашила одећу за Чарлија. Требало је да се преруши што боље. Оружје које је неколико месеци носио уза се морао је да остави и замени га обичном мочугом! Остало је само да чекају прави тренутак и заплове пут Француске.

УХВАЋЕН ЈЕ ЛАЂАР

Чекајући једне вечери чамац сели су на обалу да вечерају и подложили ватру, иако су им непријатељи били за петама. Само тренутак касније опазили су на пучини неколико чамаца. Знали су — то су Кембелендови људи. Брже-боље угасили су ватру и право је чудо како их потера није приметили. Њихов чамац је пристигао нешто касније и Флора Мекдоналд повела је Чарлија, одевеног у женске хаљине, на опасно путовање.

МОДЕРНИ ТРУБАДУР

Франсис Вертхајмер из Париза је модерни трубадур. Овај млади певач-композитор виђа се на париским улицама и трговинама како пева и пратећи се на хармоници док на ногама има котураљке. На тај начин не само што привлачи пажњу пролазника, већ се лакше и брже креће.

Вертајмер се у последње време прославио својим композицијама од којих су нарочито познате оне које пева француска певачица Барбара.

ЗАБАВНИКОВА ДЕТЕКТИВСКА ИГРА

С обзиром на то да ЗАБАВНИК често доноси детективске приче надамо се да ће вам ова игра помоћи да проверите шта сте досад научили.

У игри могу да учествују два до четири играча. Од материјала су вам потребни: ова наша табла коју треба пажљиво да опсечете и залепите на чврсти картон, коцкица као за игру „Не љути се, човече!“ и за сваког играча по један пион. Уместо пиона могу да послуже и различита дугмад.

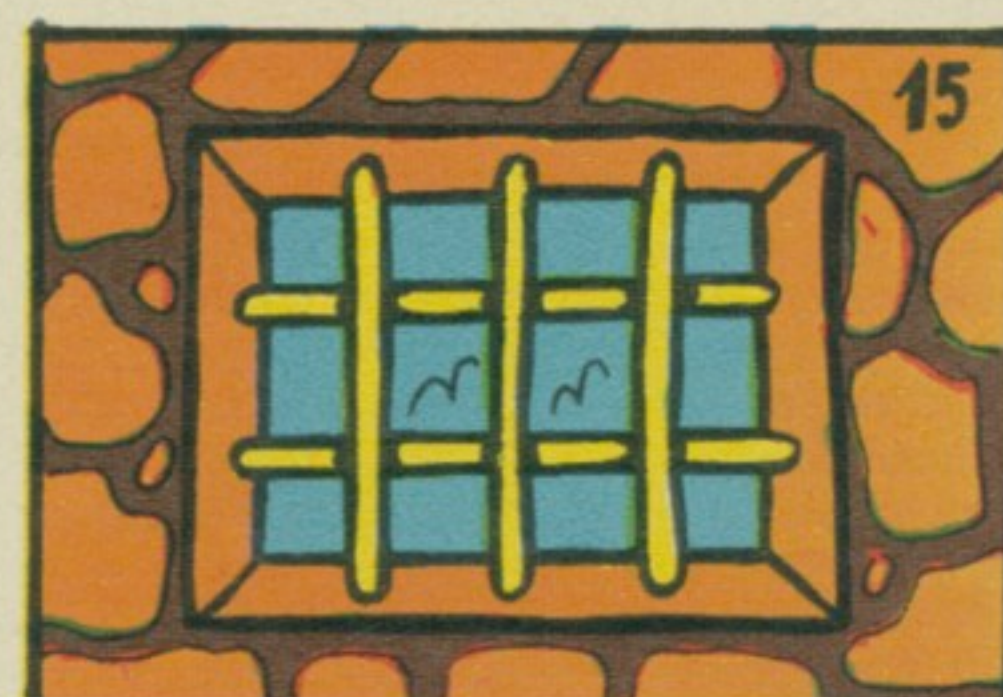
Сви играчи полазе са поља на коме је нацртано писмо у коме се налази шпијунска порука. Сваки играч се помера за онолико поља колико је бачена коцкица показала. Ако неки од њих доспе на поље 3 он излази из собе, а остали играчи сакри-нају неки предмет, на пример оловку, кликер итд. После тога се играч враћа у собу и почиње да тражи сакривени предмет. Остали играчи говоре ВРУЋЕ ако се приближава том предмету или ХЛАДНО ако се удаљава и тако раде све док га он не пронађе. Тражење предмета мора се временски ограничити (ако су играчи млађег узраста онда пет минута, а ако су старији до-вољно је три минута). Уколико играч у одређеном времену не нађе предмет, пропушта један круг.

Ако играч дође на поље 6, онда остали смисле неку за-гонетку али тако да их он не чује и поставе му је. Ако зна одговор, има право да поново баца коцкицу, а ако је не зна пропушта један круг. Ако играч стане на поље 9 треба да по-годи на који се начин преноси тајна порука. Наравно, остали играчи се опет договоре и један му поставља питање. На при-мер, ако се порука преноси трамвајем он ће рећи „порука се преноси возилом на шине“ и ако играч одговори трамвајем иде даље. А ако одговори на пример — шинобусом или возом и сл, он пропушта један круг. Играч који доспе на поље 12 мора да погоди у ком граду или на реци или планини се предаје порука. На пример: остали играчи кажу у главном граду Француске, а он мора да одговори у Паризу. Ако не зна, пропушта опет један круг. Ако играч доспе на поље 15, иде у затвор и пропушта три бацања. На пољу 19 мора да се врати четири поља уназад. На пољу 22 мора да погоди која личност преноси поруку. Ту се могу користити савремене и историјске познате личности. На пример: поруку преноси проналазач вакцине против беснила, а одговор треба да буде Луј Пастер. Ко не зна, пропушта један круг. На пољу 27 остали играчи постављају питање (наравно по договору) шта је у пакету — поруци. На пример: унутра је прибор за једене супе, а одговор је кашика. На пољу 30 играч се мора привремено сакрити и зато пион ставља са стране по-ред бројке 30 и пропушта два круга бацања. За поље 33 потреб-но је да се уради следеће: пре почетка игре исеку се четири парчета хартије потпуно исте величине и на њима се испишу четири различите речи. На пример: сат, врата, пас и мисао. Сви играчи треба да их упамте. Цедуље се тако окрену да се не види шта је на којој написано и помешају се. Када неко од играча стане на поље 33, извлачи један папирић и насумце каже једну од четири написане речи. Ако је погодио, има право да баца још једном коцкицу а ако не, пропушта једно бацање.

На једном пољу може стајати више играча, то јест, нема избацивања као код игре „Не љути се, човече!“.

Пазите: предлози са места поруке, имена личности и дру-го можете по вољи мењати. Ми смо вам дали само оквирно пи-тања да бисте могли поставити игру.

ФИЛМСКА ПРЕДСТАВА

ФАНТАСТИЧНА

ПРИЧА

Невоље су пре месец дана, или тако нешто, непријетно почеле. Стајао сам испред канцеларије и посматрао гомилу која отиче у хучну ноћ. Већина лица ми је била позната, па сам поздрављао скоро сваког другог. Тада је Ц. Ј. Гарвеј прошао поред мене, подигао оковратник и нестао кроз главна врата.

Необјашњиви прекиди

Његово име вам, вероватно, ништа не значи. Али Ц. Ј. Гарвеј је био епизодни глумац у стотине филмова. Сумњам да је икада изговорио више од три реченице, али увек када је био потребан љубазан, mudar саветодавац позвали би Гарвеја.

Наишао сам на Портера Хастингса док је силазио из собе за пројекције. Био је забринут.

— Имали смо опет прекид вечерас, Циме — рече. — То је трећа среда узастопце.

— Није ништа озбиљно, нико се није жалио. — Нисам био распложен за техничке ситнице. — Знаш ли ко је, малопре, прошао кроз ова врата? Ц. Ј. Гарвеј!

На Хастингса то није оставило утисак.

— Изгледало је као да је сва енергија ишчезла. Прекид као да је за неколико тренутака исисао све из мојих пројектора.

— Слушај шта ти причам, Порте. Гарвеј је имао малу улогу у вечерашњем филму.

— Стварно?

— Да. Каква случајност.

— Не изгледа ми баш тако. Можда је пролазио кроз град, видео да се један од његових старих филмова приказује, и свратио да га погледа. Оно што мене занима је: шта се то догађа средом увече и шта то преоптерети изворе енергије. Наши претпостављени ће открити те прекиде и помислиће да не узем да радим.

Када сам почео да га тешим, наиђоше стари Колинсови. Обоје су имали реуматизам и обично су последњи напуштали салу.

— Лаку ноћ, Циме — рече госпођа Колинс. Оклевала је, очигледно мислећи на нешто. Онда ми се приближила. — Јесте ли почели да продајете алге?

— Алге? — затрептао сам. — Госпођо Колинс, годинама нисам видео алге. Зар то људи купују и продају?

— Да, јестиву врсту. Ако то почнете овде да продајете, Хари и ја нећемо више долазити.

— Не брините — рекао сам озбиљно. — Док ја водим ову дворану ниједан комад неће прећи праг.

Придржао сам врата док су отхрамали и отишао да прегледам дворану. Када људи оду кући, у сали је тужна, устајала атмосфера. Али, овога пута је било још нешто. Дубоко сам удахнуо и за-

БОБ ШОУ

ТАДА САМ ВИДЕО МИЛТОНА ПРИНГЛА КАКО ИЗЛАЗИ ИЗ САЛЕ. ТО ЈЕ БИЛО ПРЕВИШЕ. СЛУЧАЈНО САМ ЗНАО ДА ЈЕ ИЗВАНРЕДНИ ПРИНГЛ УМРО ПРЕ ДЕСЕТ ГОДИНА.

тресао главом. Ко је, мислио сам, био толико луд да уноси алге у дворану?

Следеће среде је било кишно вече и доста људи је дошло да гледа „Острво љубави“ и главни филм „Ратоборни Фиццелалди“.

Стајао сам на свом омиљеном месту, у ниши у зиду, одакле сам видео и посетиоце и екран. Догодио се још један од прекида који је толико бринуо Хастингса. Било је то пред крај филма, док је један од мојих омиљених епизодиста, Стенли Т. Масон, био на платну.

Онда се осетио. Мирис алги, мислим. Њушио сам сумњичаво за тренутак и отишао не бих ли лампом ухватио некога на делу. Све је изгледало нормално, па сам се вратио у нишу да размислим. Мирис ми је био у ноздрвама, мирис... не алги, изненада сам схватио, већ мирис самога мора.

У том тренутку се главни филм завршио и гомила је покуљала напоље. Портер Хастингс је бучно сишао из собе за пројекције.

— Опет се догодило — рече смркнуто.

— Знам — климнух.

— Шта ћеш да предузмеш? — запита Хастингс.

— Не знам, Порте. То је твој део... — Глас ми се изненада прекиде. Стенли Т. Масон! Управо сам угледао једног од глумаца из филма „Ратоборни Фиццелалди“ како излази из мога биоскопа после пројекције свога филма.

— Разговараћемо о техничким стварима ујутру — рекох полазећи. — Ту је неко кога хоћу да видим.

— Чекај, Циме — зграби ме Хастингс за руку. — То је озбиљно. Може да избије пожар, зато...

— Касније! — ипчупао сам се и прогурао кроз гомилу до врата. Али, било је касно. Масон је нестао у ветровитој тами улице. Вратио сам се. Хастингс је чекао са увређеним изразом лица.

— Извини — рекох, покушавајући да се саберем. — Нешто се овде неприродно догађа, Порте.

Подсетио сам га да сам видео Ц. Ј. Гарвеја прошле среде, и говорио му о Стенли Т. Масону, када ми сину изненадна мисао.

— И још нешто да ти кажем. Носио је исту одећу као на филму.

— Мене забрињава мирис озона у сали — рече Хастингс.

— Озона?

— Да. То се догађа после великог електричног пражњења. Зато...

— Значи то је оно што мирише на морској обали!

— Брине ме кратак спој, Циме. Енергија некуд одлази.

— Средићемо то некако — убеђивао сам га одсутно. Долазила ми је на ум нова мисао од које сам се следио.

Лакше је приметити људи кад улазе у биоскоп. Зато што улазе по један, или у паровима. Био сам у ниши обе среде увече док се сала пунила и могао бих се заклети да ни Гарвеј ни Масон нису ушли у мој биоскоп. Али, видео сам их како излазе.

Метеорит или свемирски брод?

Те ноћи, док сам се враћао у стан, свратио сам у Едов бар на неколико чашица. Прва особа коју сам видео био је Бил Симпсон, репортер „Спрингтаунске звезде“. Колико ја знам, он није обраћао пажњу ни на један филм о коме је писао, ако не би био филм научне фантастике или филм сраве и ужаса.

— Хоћеш ли да попијеш нешто, Циме? — зовнуо је са високе сто-

мада нико никада није нашао кратер.

— Сећам се — рекох, почињући да сумњам да ме Симпсон завитлава.

— Па, „Звезда“ је донела необичну причу после неколико дана и мислим да сам једина особа на свету која је била довољно оштроумна да схвати право значење. Када је сељак, ујутро, пошто је пао метеорит, отишао да обиђе свињу, шта мислиш да је нашао у свињцу?

— Предајем се.

— Две свиње, потпуно исте. Његова жена се куне да је ту била и друга свиња, али док је један од наших људи дошао она је нестала. Питао сам се шта се догодило са тим загонетним створењем. Зар не схваташ, Циме?

Симпсон је испразнио чашу и позвао келнера.

— Тај такозвани метеорит је био свемирски брод. Неко биће је изашло из њега. Пошто се спустило у сеоске пределе, узело је облик јединог живог створа који је био у близини — свиње.

Побегло је у град и, да би могло да прође, морало је да узме људски облик. Морало је пажљиво да проучи узорак док не прими облик. Открило је да у филмовима има довољно података, ако се глумци узму као модели, а у сали је лепо и мрачно.

лице за баром. — Иначе, зашто си тако забринут?

Частиио је пићем, затим сам ја частио неколико тура. У међувремену сам му испричао шта се догађа. — Шта мислиш? — питао сам.

Симпсон је свечано завртео главом.

— Мени је савршено јасно шта се догађа. Мислим да је то мало запетљаније од обичне пројекције.

— Па, шта је то?

— Сећаш ли се оног великог метеорита који је пао поред Лисбурга прошлог месеца? Заправо, они су рекли да је то метеорит,

— Дакле, сваке седмице биће долази код тебе, Циме. Можда да освежи сећање на људски облик или да одабере другачији изглед како би га било теже открити. На неки начин ми га је жао.

— То је — рекох укочено — највећа гомила глупости коју сам икад чуо.

Ако не рачунамо јутарњи мачурлук, разговор са Билом Симпсоном ми је много помогао. Радио сам предано до краја седмице, отишао на пецање у недељу и вратио се освежен у понедељак на посао.

Онда сам, у среду увече, видео Милтона Прингла како излази из

сале. То је било превише. Случајно сам знао да је изванредни Прингл умро пре десет година.

Портер Хастингс није био ни од какве помоћи. Толико је немаштовит да нисам могао да имам поверења у њега. Да зло буде веће, на своју руку је позвао електричну компанију. Инспектори су дошли, њушкали и проверавали инсталације, мрмљајући туробно како би требало затворити салу док се не поставе нове.

Хастингс ми је рекао да се лик Милтона Прингла налазио на платну за време прекида. То ме је убедило да је Симпсоново биће стварност, да му је потребна енергија да се преобрати. Смислио сам план како да поставим клопку звери која ми је искомпликовала посао.

Клопка

У среду ујутру сам посетио Хи Финка у канцеларији у Првој авенији. Пошто је познавао мој филмски укус био је помало изненађен када сам му тражио траку са неким костимираним филмом. Дао ми је копију „Кво вадиса“.

Отишао сам у биоскоп раније него обично и попео се у Хастингсову собу за пројекције. Ставио сам прву ролну „Кво вадиса“ на помоћни пројектор. Намотавао сам док на отвор нисам наместио римског официра. Задовољан, отишао сам у своју канцеларију, попио једно пиће и позвао полицијску станицу. Тробојало је само неколико тренутака да добијем наредника Вајтмена, са којим сам био у добрим односима.

— Здраво, Циме — затутњао је веселим гласом.

— Берте — рекох опрезно — имам неких неприлика у биоскопу.

— Ох — глас му постаде одмах забринут. — Каквих неприлика?

— Па, није тако озбиљно. Средом увече неки шаловица долази на последњи филм. Он, заправо, ништа не чини, само облачи необично одело за време представе. Помало ме то брине. Никада се не зна када ће неко такав нешто учинити, зар не?

— Зашто га пушташ унутра?

— У томе је невоља. Ја не знам како изгледа. Нормалан је док улази. Али, кад излази другачије је обучен. Можда, чак... — прогутал болно — ...носи одећу римског центуриона.

Завлада дуга тишина.

— Циме — рече на крају, — да ниси нешто пио?

Насмејах се.

— У ово доба дана? Ти ми бар познајеш.

— Добро, шта хоћеш да учинимо?

— Можеш ли послати патролна кола од, рецимо, девет часова до петнаест до једанаест? Тада се сала празни.

— Мислим да могу — рече. — Али, ако се тај момак појави, како ћу га препознати?

— Рекао сам ти, биће чудно обучен.

Портер Хастингс је био изненађен када сам кренуо за њим у кабину за пројекције.

— Шта ти треба, Циме?

— Ах, нешто око прекида средом.

— Шта? рекао сам ти да ће се жалити.

— Још није било жалби, а неће их ни бити. Нашао сам узрок губитка енергије.

Застао је.

— А то је?

— Не могу ти сада објаснити. Али знам шта треба да чинимо да то престане.

Показао сам му на помоћни пројектор са постављеном ролном.

— За име... Шта си тражио овде, Циме?

Покушао сам да се насмешим.

— Као што рекох, не могу ти одмах објаснити. Али, ево шта ти треба да учиниш. Нека ти помоћни пројектор буде запрејан. На први знак нестанка енергије, искључи главни пројектор и пусти помоћни. Желим овај део филма на платну кад енергија почне да нестаје. Схваташ?

— То је без везе — рече нерасположено. — Шта може да направи тај део филма?

— За тебе много — обећах му. — Јер, ако се не појави онда када сам ти казао... отпуштен си.

Главни филм те вечери је био „Сусрет на Менхетну“. Филм са много епизодних улога од којих би Симпсоново биће могло лако да изабере свој облик.

Последњи ђрекид

Видео сам како се светлост гаси. Биоскоп је био у тами пуних десет секунди; дуже него ранијих среда. Онда је светлост поново снажно блеснула. Потрчао сам према колима са полицијским ознакама. Један од прозора се спустио и полицајац је провукао главу.

— Овуда — викао сам. — Овуда!

— Шта се десило? — питао је полицајац хладно.

— Објаснићу касније.

Зачуо сам брзе кораке, окренуо се и видео Портера Хастингса како, у кошуљи, трчи према мени.

— Циме — прошапута — боље иди тамо. Тамо је пакао.

— Шта је било? — Изненада сам и сам добро знао шта се догађа. — Јеси ли пројектовао оно парче филма?

— Наравно да јесам.

— А шта се појавило на екрану?

Изгледао је снужено.

— Па, ниси ми ништа о томе рекао. Повукао сам мало филм да видим шта је.

— Јеси ли вратио филм назад, тачно на место које сам ја изабрао?

Није било ни времена, ни потребе да одговори. У том тренутку, подивљала гомила проби на улицу. Полицајци у колима, Портер Хастингс и ја смо имали одличан поглед на нешто што није било виђено на Земљи преко петнаест векова. Римска легија се борила да изиђе из узаног простора.

Изнад њихових глава, са иронијом у којој нисам баш био спреман да уживам, светлео је неонски назив мога биоскопа: КОЛО-СЕУМ.

укрштене речи

ВЕЛИКИ ЧОВЕКОЛИКИ МАЈМУНИ

1. Мајмун висок до 1,5 м, нема репа. Храни се лишћем, птичјим јајима и мањим птицама. Живи на Борнеу и Суматри; 2. Највећи из породице мајмуна, мужјак је висок и до 2,30 м, храни се мешовитом храном, живи у области Заира и Камеруна; 3. Црне боје, висок до 1,7 м, ноћ проводи на дрвећу. Биљојед најближи човеку, може се лако припитомити:

1

2

3

ДУТОР: ВЕ-МАК	ПРЕБИМ ТИ НОГУ ПРЕМО ЧЕГА	БАРЈАК ДЕО ПЛУГА	СКРАЂЕ- НИЦА ЗА НЕТО	2	УЧИНИ- ТИ	МЕТАК, ЗРНО	МУШКО ИМЕ (АЛИЗА- ГИК)	РОМАН ЕМИЛА ЗОЛЕ
1								
ПАСТИР- СКА ПЕСМА								
СТАНОВ- НИК КОТОРА								
ЛИЧНА ЗАМЕ- НИЦА			ЗАМИСАО УТОЧИ- ШТЕ					
СУПАР- НИЦИ						ВАРИ- ЦА		3
							УОПШТЕ- НО ИС- КУСТВО	
УГОВО- РИТИ САСТА- НАК	БИТИ У ПЛАМЕ- НУ	100 m ²	ПОДЈЕД- НАКИ ЗНАТАН					
МЕСТО КОД ХЕРЦЕГ НОВОГ				ГРАД У ОССР-У АВСТРИЈ- СКА				
ОБОР			ПИАФОН НОТА СОАМИ- ЗАЦИЈЕ					
		ГРАД ИТАЛИЈИ	СУЖАЊЕ					
СПОКОЈ- СТВО	МУЗА ЉУБАВНЕ ПОЕЗИЈЕ О. Ш.					ПРИТОКА ДУНАВА ОГУЛИН		
ПИСАЦ БЛОХИ МЕРМ			СЛОВ. ПЕСНИК ГРАД- НИК					
ГРМЉЕ УЗ ВОДУ			БРЗ, ЖУС- ТАР					

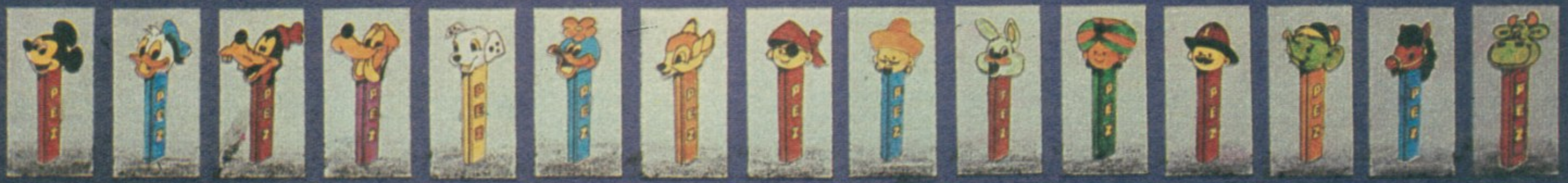
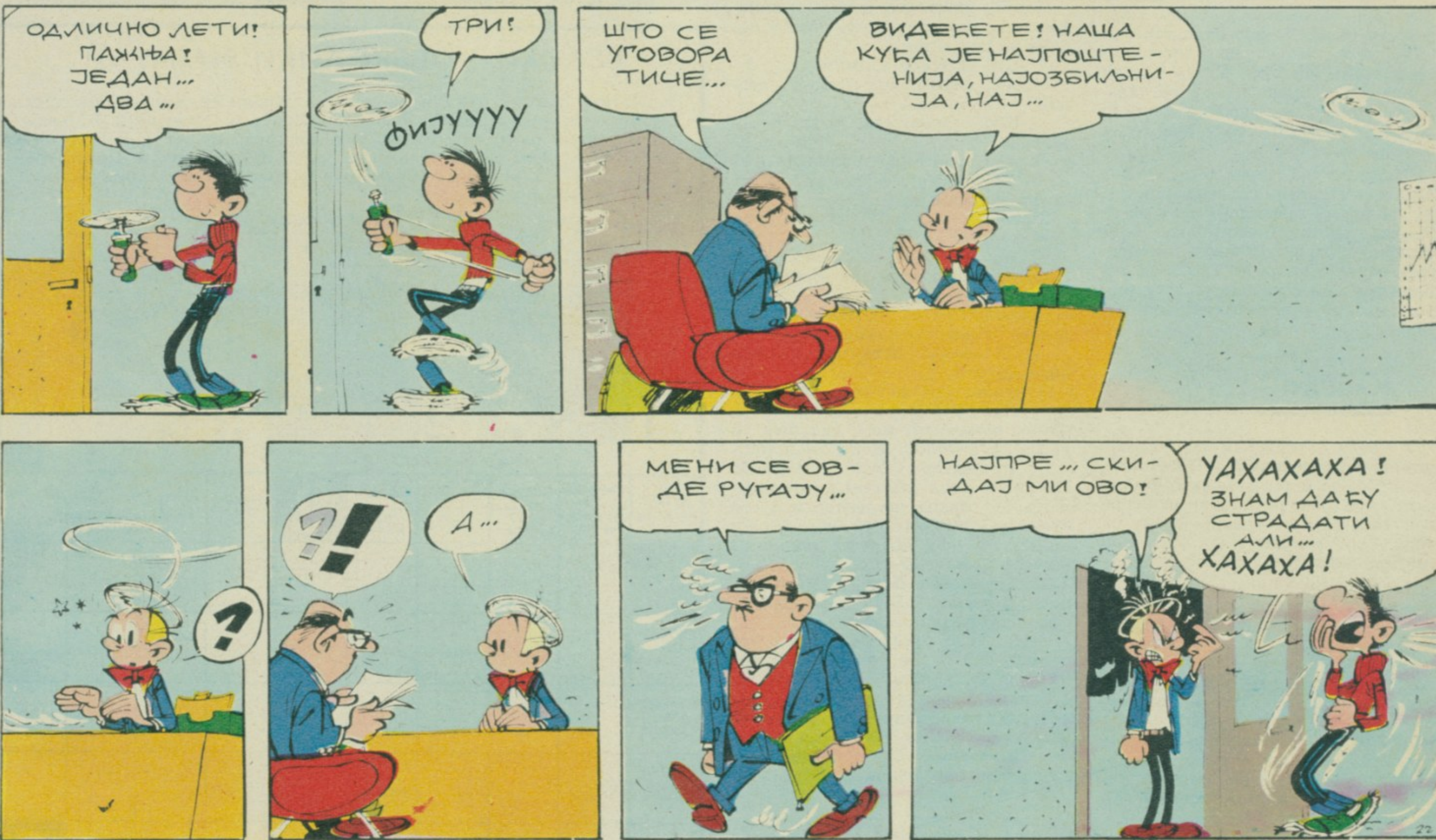
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: П, а, БИВИЈЕН ЛИ, Кенија, фер, зглавкари, уредност, сви, Еол, Ес, дт, сое, т, обратница, Сеул, етик, троколоца, жиг, ас, ЕТ, ми, Акиро, ЖАНА МОРО, АНА МАЊАНИ.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“, Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живо-рад Стојановић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нуриџана Ђозић, телефон 324-483. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523. Претплата за нашу земљу: тримесечна 66,00 дин, полугодишња 132,00 дин, годишња 264,00 дин. Претплата за иностранство: тримесечна 132,00 дин, полугодишња 264,00 дин, годишња 528,00 дин. Текући рачун за уплате из земље број 60801-601-822. Годишња претплата у иностранству: Долар 29.—, ДМ 68.—, Фр. 143.—, СФр. 73.—, Шкр. 125.—. Девизне уплате слати преко Београдске банке — Београд, на рачун број 60811-620-292-32000-000-00054, са обавезном назнаком за „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Опасна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез.

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Мудрац оно што хоће
трани у себи. Прост чо-
вен то трани у другима.
(Конфуције)

ИГРАЈТЕ СЕ - СЛАДИТЕ СЕ!

Децо!

Нешто лепо за вас који волите PEZ бонбоне. Сада у вашим продавницама уз PEZ бонбоне можете добити лепу значку из серије 15 ликова PEZ фигурица. Играјте се — сладите се!

НОВО ПАКОВАЊЕ

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавнице,

ХОЋУ ДА ПОРАСТЕМ

Јављам ти се са једном жељом. Хте-
ла бих да ми кажеш колика је висина
и тежина нормална за петнаестогодиш-
њу девојчицу. Наиме, ја сам висока са-
мо 153 сантиметра. Да ли ћу још да
порастем?

Мала Сузана из Падине

Твоја висина потпуно одговара
твојој старости и нема разлога да
се бринеш. А идеалну тежину до-
бићеш ако од своје висине одуз-
меш 105 сантиметара, што показу-
је да би требало да имаш 48 ки-
лограма. Наравно, не треба да се
бринеш ако имаш који килограм
више или мање, јер је и то потпу-
но нормално, поготову у твојим го-
динама.

ДОПИНГОВАЊЕ

Молим те да ми кажеш шта значи
ријеч допинговање коју сам прочитао у
„Забавнику“ број 1361?

Милош Живановић,
Илије Нешковића 87,
Љубовија

Допинг је енглеска реч која по-
тиче од некњижевног назива за
опијна или надражајна средства.
Допинговање је узимање таквих
средстава, која надражују централ-
ни нервни систем и побољшавају
издржљивост, а отклањају замор.
Већина ових средстава је штетна
по здравље, а може бити и опасна
по живот — управо о томе је „За-
бавник“ и писао. Зато су забрање-
на, а на великим спортским так-
мичењима постоје такозване „ан-
тидопинг контроле“, то јест про-
вере путем анализе мокраће, на
којима се установљава да ли је
спортиста користио допинг. Циљ је
да се ове контроле уведу и на ма-
њим такмичењима, како би се што
више сузбило допинговање.

ЗАР НАС ИМА ТАКВИХ?

Још прије неколико мјесеци прочита-
ла сам у Забавнику, у рубрици „Мије-
њамо, поклањамо, тражимо“, адресу јед-
ног дјечака из Мостара (више се не сје-
ћам имена). Он је изразио жељу да
се мијења са читаоцима: нудио је пет
бројева Забавника за један стари нов-

ГДЕ СЕ НАЛАЗИ »ЕЛАН«?

Молим те да ми кажеш адресу фа-
брике спортских опрема „Елан“.

Александар Петровић,
Цетиње

Адреса коју тражиш на словенач-
ком гласи: Товарна шпортишкот оро-
дја „Елан“, Бегуње на Горењском,
тел. 75-010, позивни знак 064. То
је данас велика фабрика, а наста-
ла је после рата када је неколико
људи под руководством Рудија
Финжгара добило војни задатак да
у једној радионици поправи стоти-
нак пари скија.

ПРАВОПИС НАЛАЖЕ...

Желела бих да ми кажеш да ли је оба-
везно у ћирици на слова ђ и ђ став-
љати цртицу, односно тачку на ј. Пита-
ла сам за савет, али ми нико са си-
гурношћу не може тачно одговорити.

Јасмина Томић,
Чачак

Правопис српскохрватског књи-
жевног језика налаже да се у ћи-
рици на слова ђ и ђ увек став-
ља црта, односно тачка на слово ј.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Молила бих читаоце Забав-
ника да ми помогну у скуп-
љању салвета. Анита Ној-
ман, 72220 Завидовићи, Зави-
довићки пут 15

Почео сам да скупљам мар-
кице из целог света, па мо-
лим за помоћ. Саша Тренда-
филоски, 11070 Нови Бео-
град, Тошин бунар 160

Имам много разгледница и
Микијевих забавника па бих
жеleo да се мењам за зна-
чке, марке и постере рок
група. Драган Вилус, 11000
Београд, Булевар Црвене ар-
мије 41

Дајем значку за значку. Аф-
рим Баца, 38000 Приштина,
Акташ Б/П-5

Сваком ко ми пошаље 10
маркица или 5 салвета дајем
једну значку. Саша Триф-
ковић, 78000 Бањалука, Ма-
ка Липовца 101

Мењам поштанске марке за
ЛП плоче, за једну плочу да-
јем 35 наших и 35 страних
Љубодраг Ђукић, 18320 Ди-
митровград, Војводе Момчи-
ла 38

За једну металну значку да-
јем седам салвета а за јед-
ну пластичну четири. Мирја-
на Длаб, 54000 Осјејек, Бори-
са Кидрича 27

мини формуле макси успех!

Формат: мини
(5 x 6 см)
Страница: 225
Цртежа: 150
Изашло из штампе

НАРУЧУЈЕМ

Ком

Формат: мини
(5 x 6 см)
Страница: 220
Цртежа: 140
Изази ускоро

НАРУЧУЈЕМ

Ком

СВЕ ФОРМУЛЕ

из математике физике и хемије
за основце, средњошколце и студенте
налазе се у ове 2 књиге мини формата.

Цена једне књиге 30 дин.
Обе књиге комплет 50 дин.
Два комплета само 80 дин.

МИНИ ФОРМУЛЕ
Поштански фах 64.
71000 САРАЈЕВО

